

PARAAT!

JAARGANG 1

NR 1

**STRIJD
TEGEN**

IMPERIALISME

Een Klein Heldendicht

Herman Gorter

*Een jonge arbeider kwam daar in het licht.
Hij wist niet wat te doen, want voor het eerst
moest hij meedoen aan een staking - of niet.
Hij was onzeker, voelde zich onzeker,
zooals een schip dat aan het strand der zee,
slingrend met beide kanten water schept.
Hij was teer en zwart, want zijn moeder had
hem opgeleid in 't katholiek geloof,
en hem hield vast die rijke en roode godsdienst.
Maar hij was knap en vast, en de kameraden
hadde' hem geopenbaard den klassenstrijd,
die alle krachten vraagt van d' wordende
Man. - Zoo ging hij nu door lichten dag.
Wat zou hij doen, met hen meegaan of niet?
De blos maakte zijn zwarte wang vuurrood.*

Inhoudsopgave

<i>Gedicht</i>	Een klein heldendicht	2
<i>Redactioneel</i>	Strijd tegen imperialisme	4
<i>Theorie</i>	Hoe het imperialisme de wereld vormgeeft	5
<i>Verslag</i>	Geen oorlog tussen de staten, geen vrede tussen de klassen	8
<i>Achtergrond</i>	De drijfveren van het brute conflict in Congo	12
<i>Column</i>	Trump: fascist of sukkel voor het kapitaal?	18
<i>Introductie</i>	Socialistische studentenvereniging het Spook	21
<i>Geschiedenis</i>	Lessen uit de Ierse revolutie	22
<i>Verslag</i>	NAVO? Nee dank je! Voortgang campagne	27
<i>Achtergrond</i>	2 staten is geen oplossing	31
<i>Introductie</i>	De strijd om 1 mei	32
<i>Interview</i>	De revolutie in de Filipijnen	36
<i>Geschiedenis</i>	Historisch verzet: strijd tegen de vlootwet	40
<i>Achtergrond</i>	Controlled opposition in Palestina	44
<i>Gedicht</i>	Roode Dinsdag	46
<i>Satire</i>	Het Nederlands onderwijs is klaar voor strijd!	47
<i>Analyse</i>	Gigantisch geldtekort bij Nederlandse gemeenten	48
<i>Aankondiging</i>	Strijd mee met de Revolutionair Socialistische Partij!	50
<i>Gedicht</i>	De zachte krachten zullen zeker winnen	52
<i>Recensie</i>	Palestijns verzet in een liberaal jasje	53
<i>Recensie</i>	Superheldenfilm maakt oorlogspropaganda	57
<i>Recensie</i>	Kneecap: cultuur en revolutie	58
<i>Puzzel</i>	Woordzoeker	60
<i>Recensie</i>	Weg met Eddy Belleguele	61

STRIJD TEGEN IMPERIALISME!

Redactie Paraat!

Op 1 mei, de Dag van de Arbeid, viert de wereldwijde werkende klasse haar overwinningen en blikkt zij vooruit op de strijd die komen gaat. De georganiseerde arbeidersklasse weet dat haar strijd wereldwijd gevoerd moet worden. Vandaar het thema van dit nummer: strijd tegen imperialisme.

Wie zijn blik over de aarde werpt ziet bloedvergieten in elke windstreek. Strijd om territorium in Oekraïne; genocide in Palestina; grondstofoorlog in Congo en schermutselingen in Venezuela. Dit is nog maar een kleine greep uit de gewapende conflicten die op dit moment overal op aarde uitgevochten worden. Sommigen zoeken de oorsprong van dergelijke conflicten in religieuze twist, wederzijdse haat of eerzucht. Deze mensen zoeken echter aan het verkeerde eind. Al dit bloedvergiet is namelijk verbonden met het imperiale project van het monopoliekapitaal, van de burgerij.

Onze marxistische analyse van het imperialisme wordt verder uitgebreid in *Crisisnacrisis*. Deredactie legt uit waarom de tegenstellingen tussen de machtsblokken na een aantal jaren van relatieve rust verscherpen, met het uitbreken van oorlog tot gevolg. Ook Congo wordt slachtoffer van deze verscherpende verhoudingen, zoals valt te lezen in *Als twee olifanten vechten, lijdt het gras*.

Waar onderdrukking plaatsvindt, komt altijd verzet op. Zo biedt *Revolutie in het hier en nu* een inkijkje in het dagelijks leven van Filipijnse guerillero's en de leidende rol die de Communistische Partij van de Filipijnen vervult in de antikoloniale strijd op de Filipijnen. *Twee staten is geen oplossing* verschaft inzicht over de onmogelijkheid van de zogenaamde tweestatenoplossing en pleit voor een communistische interventie in het debat over Palestijnse bevrijding, en ook *Controlled opposition* werpt een blik op de strijd tegen 'Israel'. Wij kunnen van beide situaties ontelbare lessen trekken.

Ook de geschiedenis brengt ons vele belangrijke boodschappen over strijd tegen imperialisme. Zelfs de geschiedenis in Nederland. Zie bijvoorbeeld het artikel *Verzet tegen de vlootwet*, waarin beschreven wordt hoe eigenlandse socialisten en communisten streden tegen de uitbreiding van de oorlogsvloot, welke was bedoeld om de koloniale grip op Indonesië te versterken.

Het is belangrijk dat we leren van de geschiedenis, want we kunnen alle kennis geruiken. We leven in een tijdperk waar imperialistische oorlogen steeds gewelddadiger worden, en de hele wereld lijkt zich voor te bereiden op oorlog. Nederland gaat hierin een hoofdrol spelen: in juni zullen alle westerse imperialisten samenkomen in Nederland voor de NAVO-top om hun oorlogsopgaven te bespreken. De Nederlandse anti-oorlogsbeweging gaat de komende maanden een belangrijke rol spelen.

Wij staan zoals altijd paraat. ROOD doet dit echter niet alleen, maar met vele andere bewegingen door het hele land. En natuurlijk ook met onze moederpartij: de **Revolutionair Socialistische Partij!**

Online verschenen
op Weesparaat.nl

Interview

Hoe organiseren studentenbonden tegen bezuinigingen?

Tom Steenblok, 14-02

Satire

Verbied alle Trotskistische internationales en hun afdelingen

Sterre Wichelaar, 17-02

Interview

'De FNV heeft de plicht zich uit te spreken tegen genocide'

Laurens Monster, 23-02

Verslag

Eindhovense burgermotie voor Palestina haalt het na drie weken campagne

ROOD Eindhoven, 03-03

Nieuws

VVD bedreigt linkse webshop met rechtszaak over pro-Palestijnse sticker

De Rode Lap, 09-03

Aankondiging

Tegentopcoalitie organiseert demonstratie en tegentop tegen de NAVO: 'Geen NAVO oorlogs-top!'

Tegentopcoalitie voor Vrede en Rechtvaardigheid, 18-03

Satire

Waarom we de EU nodig hebben voor beschaafdere volkerenmoord

Sterre Wichelaar, 19-03

Verklaring

Van Irak naar Europa: De imperiale boemerang en de terugkeer van militarisme

Bestuur RSP, 21-03

Theorie

Israël: een instrument van het imperialisme

Mattheo van Doesburg, 30-03

Toespraak

Protest tegen NAVO-oefening Ramstein Flag in Leeuwarden, 'Geen ruimte voor militarisme'

RSP Noord & ROOD Leeuwarden, 12-04

Meer lezen? Weesparaat.nl

CRISIS NA CRISIS

Hoe het imperialisme de wereld vormgeeft

Redactie Paraat!

Het zal de meeste lezers niet ontgaan zijn; de geopolitieke verhoudingen in de wereld veranderen snel. De relatief stabiele situatie vanaf half jaren '90 tot de late jaren '10 en het idee dat deze stand zou houden is een liberale fantasie gebleken. Het zo benoemde 'einde van de geschiedenis' na de val van de Sovjet Unie is enkel een tijdelijk windstil in de ruwe zee van het kapitalisme gebleken. Met een grootschalige landoorlog in Oekraïne, een alsmaar sterker wordend China en een handelsoorlog die het westerse blok door elkaar schudt, is de internationale instabiliteit van het kapitalisme terug van weggeweest in Europa.

In de traditionele media staan liberale duiders te springen om uit te leggen wat er aan de hand is. 'Trump is gewoon een gek', roept de een. 'De Russische cultuur is barbaars!', roept de ander. Wat de specifieke redenering ook is, de duiders in Nederland zijn het over één ding eens: wij zouden 'dit soort dingen' nooit doen! Poetin valt landen binnen, maar 'wij', de NAVO, de EU, en 'ons land', staan voor vrijheid, democratie en menselijkheid. Daarbij wordt stilletjes genegeerd wat wij als westers blok de afgelopen 30 jaar hebben ondernomen om winsten hoog te houden en invloed uit te oefenen.

Dit medianarratief, het idee dat we als 'het westen' in een ideologisch conflict zitten met het autoritaire Rusland of China, is belangrijk om steun te houden voor het beleid van de westerse landen, maar het is geen verklaring voor waarom de wereld in elkaar steekt zoals die doet. Om binnen de (geo)politieke werkelijkheid onze standpunten te bepalen is het cruciaal dat we snappen waarom

landen doen wat ze doen, welke belangen er schuilgaan achter beslissingen en hoe wij als werkende mensen hierop in kunnen spelen om onszelf hopelijk te bevrijden van de grillen van het internationale kapitalisme.

De economische kern van het imperialisme

Kapitalisten gebruiken hun geld om arbeiders, grondstoffen en productiemiddelen in te kopen en zo producten te produceren. Deze warenproductie is de kern van het kapitalisme. Door producten te produceren en vervolgens te verkopen, genereren ze meer geld om weer in te zetten in het uitbreiden van hun productie. Deze herinvestering van geld moeten ze ook doen, want door op grotere schaal te produceren en nieuwe technologieën aan te boren worden de productiekosten per product kleiner. De kapitalist kan dan een lagere prijs vragen voor hun product waardoor hun marktaandeel per geïnvesteerd euro groter is. De economische kern van het kapitalisme duwt de kapitalist altijd in de richting van meer investeringen, meer groei, meer kapitaal. Dit fundament van de kapitalistische economie dreef het kapitalisme richting het einde van de industriële revolutie naar het vormen van nationale monopolies, grote bedrijven die effectief de enige relevante speler zijn in hun sector.

'Om de kapitalistische groei in stand te houden moest een deel van de geproduceerde winst, het kapitaal, geëxporteerd worden.'

In de late 19e eeuw begonnen de grootste kapitalisten voor het eerst structureel tegen de grenzen van het kapitalisme in eigen land aan te lopen. Veel kleine boeren en handarbeiders uit de voorkapitalisti-

sche tijd waren geïndustrialiseerd. De winst op een investering in eigen land werd relatief steeds lager. Het werd steeds duurder om marginaal betere technologie te ontwikkelen en extra arbeiders met een hogere levensstandaard in te huren. Om de kapitalistische groei in stand te houden moest een deel van de geproduceerde winst, het kapitaal, geëxporteerd worden naar landen waar men grotere winsten kon behalen.

Naarmate de wereld zich economisch steeds verder ontwikkelde, verspreidde de export van kapitaal zich naar alle hoeken van de planeet. Om dit te faciliteren vormde de eerste kapitalistische landen elk een financieel stelsel met banken die grote leningen konden afgeven, waar kapitalisten collectief enorme aandelen konden nemen in buitenlandse projecten. De belangen van verschillende groepen kapitalisten kwamen daardoor in ieder land steeds vaker overeen. Door deze concentratie en het verenigen van zogenaamd 'industriële kapitaal' en 'bankkapitaal' in dit financieel kapitaal kon de staat makkelijker de strijd aan gaan om voor hun eigen kapitalisten de rest van de wereld onder hun invloed te krijgen en in andere landen te gaan investeren.

In deze situatie breiden de nationale monopolies zich uit over de wereld, binnen de invloedssferen van hun eigen financiële kapitaal en staat. Ze vinden in landen die nog moeten industrialiseren goedkope arbeid of grondstoffen. De monopolies worden immense internationale bedrijven, die in diverse sectoren springen om zo, binnen hun eigen imperialistische kapitaalblokken, een zo efficiënt mogelijke productieketen te bemachtigen. Concurrentie tussen deze blokken speelde in de 19e eeuw hoog op, en niet veel later was de wereld verdeeld in invloedssferen tussen hen.

Kapitalistische blokvorming

Over het algemeen kijkt men tegenwoordig terug op de imperialistische blokken van de late 19e en vroege 20e eeuw als iets wat we nu nooit meer zouden doen. De koloniale onderdrukking, de extreme uitbuiting, het weigeren van politieke rechten aan gekoloniseerde volkeren. Dat imperialisme is van vroeger, niet van nu. Als we het echter begrijpen als economisch fenomeen dat geopolitieke keuzes inspireert, zien we dat de moderne machtsblokken, inclusief ons 'westen', niet in hun fundament anders zijn dan de machtsblokken van toen.

De wereld is van beperkte grootte. Wanneer blokken de wereld verdelen in invloedssferen geeft dit hun kapitalisten ook een bepaalde grens, een grens waar ze onvermijdelijk tegenaan zullen lopen. Er zijn maar zo veel mijnen waar grondstoffen gewonnen kunnen worden, er is maar zoveel markt waar naartoe geëxporteerd kan worden en er zijn maar zoveel toekomstige fabrieken die gebouwd kunnen worden. Wat vast staat voor deze blokken is dat wanneer de één verliest

aan invloed, aan mogelijke ruimte, een ander wint. De positie van de een verslechtert tegenover de ander, de concurrentiestrijd wordt voor de een moeilijker dan voor de ander, waardoor de verhoudingen verder door kunnen kantelen. Deze realiteit zorgt ervoor dat deze blokken geen verlies kunnen dulden. Ze kunnen deze economische realiteit niet wegcijferen voor een ideologisch of moreel argument voor vrede of vrijheid. Dit is het stadium van het imperialisme, en uit deze geopolitieke werkelijkheid volgen de horrors van het 19e eeuwse imperialisme en de eerste wereldoorlog.

Deze vreselijke gebeurtenissen lijken ver weg van ons te staan, maar de onderliggende mechanismen zijn nog altijd aanwezig in het hier en nu. Het kolonialisme van vroeger, met directe heerschappij vanuit Europa, is vervangen door neo-kolonialisme waar investeringen, leningen en andere noodzakelijke relaties afhankelijk worden gemaakt van voorwaarden die de imperialistische blokken stellen. Landen met kleinere kapitalistische macht zijn afhankelijk van het grotere

blok en hebben in te binden in eisen om bepaalde industrieën open te stellen voor buitenlandse investeringen. Voorbeelden die hierbij naar voren springen zijn Vietnam, Griekenland of de voormalige Britse en Franse koloniën. Vietnam was na haar onafhankelijkheidsoorlogen en de val van de sovjet-unie in de jaren 90 volledig aangewezen op steun van de grote imperialistische machten, ze werd door de omstandigheden gedwongen om leningen aan te gaan van het door de VS beheerste IMF, die als voorwaarde stelden om de economie te privatiseren. Britse en Franse koloniën kregen soms diplomatisch, soms met gewapende strijd hun onafhankelijkheid, maar economisch waren hun economieën vaak wel nog verbonden met de imperialistische blokken, waardoor ze relatief vaak moesten inbinden naar hun voormalige kolonisator om hun land op de been te houden. Maar ook binnen een blok als de EU komen dit soort taferelen voor. Een voorbeeld hiervan is de eurocrisis uit 2013, waar EU ministers onder financiële druk de Griekse regering verplicht stelden om besluiten van

Beide illustraties door Jay van Delft

haar linksse parlement terug te draaien. Het westerse imperialistische blok heeft haar mond vol van democratie en vrijheid, maar de grenzen van dat gedachtegoed beginnen en eindigen bij de economische belangen van het blok.

Schuivende belangen en oorlog

Deze economische belangen zijn, door veranderingen in de wereldeconomie en door politieke ontwikkelingen, altijd in beweging. Waardoor het imperialistisch blok dan wel haar grenzen moet verleggen, dan wel een verlies moet incasseren. Wanneer een blok een imperialistisch conflict verliest riskeert het blok een crisis, omdat het toegang tot internationale markten ontzegt wordt. Dat een imperialistisch blok tegen haar eigen grenzen aan loopt is een logisch gevolg van de fundamentele aspecten van het kapitalisme. Deze tegenstelling brengt de politici die een bepaald kapitaal vertegenwoordigen in een lastige situatie. Zij kunnen deze tegenstelling namelijk niet ontwijken, er is geen middenweg. Of ze winnen, of ze bewegen verder richting een crisis die riskeert dat zij politieke steun verliezen en dat hun kapitaal verder in de problemen raakt.

Vanuit hier kunnen we ook ontwikkelingen verklaren die op dit moment plaatsvinden in het westerse imperialistische blok. Hoewel in zeer globale zin Amerika en Europese landen, tegenover hun concurrenten, een eenduidig belang hebben, moeten ze ook omgaan met een sterk ontwikkelend China en Rusland dat een buurland binnenvalt. Door verschillende belangen specifiek aan bepaalde landen en het nationale kapitaal van die landen, zoals bedrijven die gebonden zijn aan specifieke regio's of grondstoffen, kunnen landen binnen hetzelfde blok ook van elkaar wegbewegen. Waardoor een relatie met de VS, die de afgelopen tachtig jaar voor Europa zo belangrijk is geweest, langzaam uit elkaar spat in een handelsoorlog. Een vergelijkbaar verhaal zien we bij de ontwikkeling van Rusland sinds de val van de Sovjet-Unie. Waar het nieuw kapitalistische Rusland voor leningen en financiering van haar kapitaalopbouw compleet afhankelijk was van westerse leningen, van het succes van het westerse imperialistische blok, bleef haar kapitalistische klasse onafhankelijk en verbonden aan verschillende politieke-economische belangen die ze er toe zetten om zichzelf verder te ontwikkelen. Deze omstandigheden duwden Rusland naar conflict met Oekraïne, Wat in 2014 leidde tot de annexatie van de Krim, en in 2022 tot een volledige land-invasie.

Uiteindelijk staat de noodzaak van economische groei, de noodzaak om maar te blijven investeren en te concurreren voorop. Voor die noodzaak kan en mag niks wijken voor de kapitalistische klasse. Is er een haven in Zuid-Oekraïne nodig voor Russische kapitalisten om effectief hun kapitaal te kunnen exporteren? Dan vindt Russisch kapitaal alles daarvoor geoorloofd, ook oorlog. Omgedraaid werkt dit echter precies zo: heeft de westerse kapitalistische klasse flink geïnvesteerd in Israël? Dan moeten zij koste wat kost beschermd worden, ookal moeten we daarmee een genocide op de koop toe nemen. Steunt Poetin een dictator in Syrië? Dan zetten wij onze eigen dictator er tegenover! Alles voor de invloed en toegang, die we nodig hebben voor meer en meer kapitaalaccumulatie.

Draai de wapens om!

Het moge duidelijk zijn dat het imperialisme, deze neigingen die voortkomen uit het kapitalisme, niet simpelweg weg te wensen zijn. Het maakt niet uit wie er aan de macht is, zo lang je een kapitalistische economie overeind probeert te houden loop je tegen de limieten aan die alleen door geopolitieke invloed en conflict te overwinnen zijn. Dit is waarom sociaaldemocratische regeringen, zonder invloed van massabewegingen aan strijdvaardige arbeiders, na de Tweede Wereldoorlog ook net zo vrolijk hebben meegedaan aan invasies en mensenrechtenschendingen als rechtse liberale regimes. Tony Blair, een van de grootste oorlogscriminelen van de 20e eeuw en medeplichtig aan de invasie van Irak in 2003, was premier van een Labourregering in het VK. 'Vadertje Drees', grondlegger van de verzorgingsstaat in Nederland, pleegde verregaande misdaden in Indonesië.

Als socialist verzetten we ons tegen al het imperialisme, maar door onze locatie primair tegen het imperialisme van onze eigen kapitalist. We strijden tegen westerse interventie in Irak, Iran of Afghanistan, niet omdat we Hoessein, Khomeini of de Taliban steunen, maar omdat we inzien dat dit een nooit eindigende cyclus van oorlog voedt. We strijden voor het verlies van al deze machthebbers, maar door onze tijd en plaats concreet tegen het imperialisme van Dick Schoof en de belangen die hij dient.

Het kapitalisme heeft een internationaal karakter, en waar de kapitalisten de arbeiders het vuile werk in de fabriek laten doen, laten ze hen dat ook doen in de geopolitieke strijd die zij voeren. Russisch, Oekraïens, Chinees of Amerikaans. Arbeiders zijn arbeiders en in de conflicten van het imperialisme hebben alleen de kapitalisten er wat aan als wij strijden voor hun investeringen. Om met Lenin te spreken: alleen als we de wapens omdraaien naar onze eigen kapitalisten, kunnen we een einde maken aan de oorlogen die werken de mensen vechten voor de winsten van het kapitaal.★

GEEN OORLOG TUSSEN DE STATEN GEEN VREDE TUSSEN DE KLASSEN

De internationale revolutionair socialistische partij

Redactie Paraat!

Dit is het tweede artikel in een reeks waarin de redactie verschillende aspecten van de partij belicht. Deel 2: Waarom moet de communistische partij een internationaal karakter hebben?

‘De arbeiders hebben geen vaderland. Men kan hen niet ontnemen wat zij niet hebben.’

-Karl Marx en Friedrich Engels, Manifest van de Communistische Partij

Iedere serieuze socialist maakt zich op dit moment zorgen over de huidige internationale politieke situatie. De genocide in Palestina, de inter-imperialistische oorlog in Oekraïne en de intensiverende tegenstellingen tussen Chinees en Amerikaans kapitaal die op het punt staan te springen zijn slechts een paar van de talloze dingen die menig marxist bezighouden. Het belang van internationaal en internationalistisch organiseren voor het verzet tegen deze crises wordt steeds duidelijker. Communisten erkennen de noodzaak van internationalistische organisatie - dat wil zeggen: een vorm van organiseren die de gehele wereldwijde arbeidersklasse probeert te verenigen - al sinds het vroegste begin van de socialistische beweging. De eerste communistische organisatie, de Bond der Communisten, had een duidelijk internationalistisch karakter en Marx besteedde een groot deel van zijn politieke werk aan het organiseren van de Eerste Internationale. Alle relevante communistische bewegingen hebben sindsdien een duidelijk wereldwijd perspectief gehad.

Communisten en internationalisme

De reden dat communisten zoveel belang hechten aan internationalistische organisatie is dat communisten erkennen dat het kapitalisme een wereldsysteem is. Er is geen land op

aarde dat volledig is afgesloten van de kapitalistische productiewijze. Tegelijkertijd erkennen we dat de burgerij beslissingen maakt binnen de grenzen van een land. Deze twee punten zorgen ervoor dat natiestaten individuele actoren zijn op de internationale wereldmarkt. Zij concurreren onophoudelijk met de interne markten van andere natiestaten en doen alles om hun eigen positie te verbeteren. Het verbeteren van deze positie is daarin altijd relatief. Wanneer de één wint, verliest de ander. Als een land bijvoorbeeld betere toegang krijgt tot grondstoffen betekent dat dat een ander land hun toegang verliest. Tegenvoerig krijgt deze strijd zelfs een extra dimensie. Door de prominentie van transnationale bedrijven en kapitaal dat steeds minder ‘in de grond’ zit, kunnen bedrijven steeds sneller van land wisselen. Daardoor wordt deze competitie alleen maar heviger, en proberen landen met man en macht alle kapitalisten tevreden te houden. Ze kunnen immers zomaar weggaan.

Ook de belangrijkste klassen in dit wereldsysteem, de burgerij en het proletariaat, hebben een internationaal karakter. De burgerij, de klasse die de productiemiddelen bezit, is internationaal georganiseerd door middel van organisaties als de Europese Unie, de Verenigde Naties, het Internationaal Monetair Fonds en de Wereldbank. Hoewel nationale secties van de burgerij soms tegengestelde belangen hebben, heeft de wereldwijde burgerij een gedeeld belang bij het instandhouden van het kapitalistische systeem. Amerikaans en Chinees kapitaal kunnen concurreren, maar zullen tegelijkertijd optrekken tegen een massale arbeidersbeweging die het kapitalisme bedreigt. Het proletariaat, de klasse die afhankelijk is van loonarbeid, heeft eveneens een gedeeld belang: het afschaffen van het kapitalisme en het privaat bezit over de hele wereld.

Sociaaldemocraten en imperialisme

Dat kapitalisme een internationaal systeem is, verklaart ook waarom de sociaaldemocratie gebaseerd is op imperialisme. Sociaaldemocraten willen een regering vormen om de burgerlijke staat te besturen en veranderingen door te voeren. Dit doen ze, zo nodig, met burgerlijke partijen. Een nobel streven, maar in werkelijkheid is het een dwaalspoor. Het werkt namelijk enkel op eerste gezicht: de levens van arbeiders worden marginaal verbeterd, en de kwade gevoelens tussen de klassen nemen af. Wat later echter de hoek om komt kijken is dat deze verbeteringen enkel gestoeld zijn op de uitbuiting van arbeiders in andere landen. Arbeiders in het soci-

aaldemocratische land worden afgekocht met het geld dat de kapitalisten verdienen door de brute uitbuiting van arbeiders in andere landen. De arbeiders in die landen pikken dat natuurlijk niet, dus om dit in stand te houden moet de sociaaldemocratische partij besluiten om een flink leger te gaan onderhouden. Zo komen de sociaaldemocraten in oppositie met hun kapitalisten als het op binnenlands beleid aankomt, maar tot een alliantie met hun kapitalisten als het aankomt op het verdedigen van de relatieve macht van het 'eigen' kapitaal. De sociaaldemocraten willen intern hervormingen en de kapitalist in de weg zitten, maar werken extern samen om de dominantie van diezelfde kapitalisten hoog te houden.

Dit kan op twee manieren falen: de burgerij besluit dat het wel mooi is geweest en verkast naar een land waar ze het zowel wat betreft binnen- als buitenlandbeleid goed hebben, of de uitbuiting van andere landen stopt, waardoor de hervormingen niet meer te bekostigen zijn. Het is dus een strategie die berust op samenwerking met de bur-

gerij die vroeg of laat spaak loopt.

Het ideaaltypet van de sociaaldemocratie bestond in Nederland vlak na de Tweede Wereldoorlog. De 'rooms-rode' coalities tussen de Katholieke Volkspartij en de Partij van de Arbeid, aangevoerd door de sociaaldemocraat Willem Drees, bouwden een verzorgingsstaat. Er kwamen een gegarandeerd pensioen en een nationaal zorgstelsel alsmede allerlei sociale verzekeringen zoals de bijstand. Tot op de dag van vandaag wijzen Nederlandse sociaaldemocraten naar dit model als voorbeeld voor het model waarnaar zij zelf streven. Wat zij hierbij handig achterwege laten is dat al deze hervormingen alleen gefinancierd konden worden door de intensiverende uitbuiting van de Nederlandse koloniën in Suriname, de Antillen en Indonesië, gezamenlijk met Amerikaanse leningen, die op hun beurt werden gefinancierd door de uitbuiting van heel Latijns-Amerika. Drees streed met hand en tand tegen de onafhankelijkheid van Indonesië om de

hervormingen in Nederland zelf te behouden en ging daarbij onbeschaamd over lijken. Bij de zogenaamde politionele acties, die in werkelijkheid een koloniale oorlog waren, stierven honderdduizend Indonesiërs een afschuwelijke dood; allen moesten sterven voor het Nederlandse belang.

'Sociaaldemocratie is een strategie die berust op samenwerking met de burgerij die vroeg of laat spaakloopt.'

Socialisme in één land

Niet alleen de sociaaldemocratie is onhoudbaar, ook de historische strategie van het socialisme in één land zal niet tot het wereldcommunisme leiden. Er zijn slechts twee wegen: ofwel de revolutie blijkt zo sterk dat ze door haar omvang de rest van de kapitalistische staten forceert het socialisme aan te nemen, ofwel er vindt uiteindelijk een kapitalistische tegenrevolutie plaats.

Illustratie Niels Otterman

De Sovjet-Unie is een van de landen die tevergeefs heeft geprobeerd het socialisme in één land te bewerkstelligen. Hoewel de Sovjet-Unie het meest vooruitstrevende socialistische project ooit was en het aanzienlijke verbeteringen heeft gebracht, is het helaas niet te ontkennen dat het niet tot een klasseloze, staatloze samenleving heeft geleid. Na het uitblijven van socialistische omwentelingen in andere landen was het wellicht onvermijdelijk om socialisme in één land uit te proberen, maar hoe graag men het ook wil: het kapitalisme en communisme kunnen niet naast elkaar bestaan zonder dat de één de ander opvreut.

‘Na een socialistische omwenteling zal de wereldwijde burgerij al haar wrok botvieren op de nieuwe proletarische staat. Het doel is om de proletarische staat zo klein mogelijk te houden, zodat ze geen bedreiging is voor de eigen kapitalist.’

De kapitalist zal dit echter niet zomaar laten gebeuren. Na een socialistische omwenteling zal de wereldwijde burgerij al haar wrok botvieren op de nieuwe proletarische staat. Het doel is om de proletarische staat zo klein mogelijk te houden, zodat deze geen bedreiging is voor de eigen kapitalist. Zo mogelijk zorgen de kapitalisten er ook voor dat de arbeidersstaat compleet afgesloten wordt van de buitenwereld, en maken ze het land zo arm mogelijk. Alles om de arbeiders in het eigen land ervan te overtuigen dat het socialisme enkel dood en verderf brengt.

Zodra de staat van het proletariaat echter een groot genoeg gebied beheerst, wordt het voor de kapitalist heet onder de voeten. Grote delen van de wereldwijde arbeidersklasse zullen buiten de dictatuur van de burgerij leven. Het propagandaverhaal van de kapitalist zal steeds lastiger worden. Wellicht zal het zelfs zo zijn dat bepaalde grondstoffen niet langer geleverd worden aan de landen die nog steeds het kapitalistische economische systeem voeren.

De strijd is dan echter nog niet ge-

wonnen. Zolang het kapitalistische systeem nog een groot gedeelte van de wereld onder controle heeft zal een groot gedeelte van de grondstoffen en productie in de desbetreffende landen liggen. Dat betekent dat er gehandeld moet worden met deze landen, waardoor het bijzonder lastig wordt om productie voor de markt af te schaffen. Producenten naar behoefte, zoals het socialisme wil, kan dus niet compleet worden ingevoerd zolang er een significant kapitalistisch blok bestaat. Wat een groter probleem is, is dat er ook strijd zal plaatsvinden over de grondstoffen op de wereld die buiten de kapitalistische kern vallen. De kapitalisten zullen namelijk over de hele wereld willen voorkomen dat landen een socialistische omwenteling doormaken. Niet alleen dat, ze willen ook voorkomen dat grondstoffen überhaupt het socialistische land bereiken. Het kapitalisme vereist immers eeuwige en on-eindige groei om zichzelf in stand te houden. Als er plotseling landen zijn die jouw uitbuitende praktijken niet langer dulden op hun grondgebied, zit dat de uitbreiding van het kapitalisme verschrikkelijk in de weg. Deze strijd zal blijven oplopen via economische, politieke en militaire weg, totdat een van de blokken het begeeft.

Om ervoor te zorgen dat de communisten dit winnen, is het belangrijk dat de socialistische staten eendrachtig optrekken en hun productie steeds meer op elkaar afstemmen. Ten eerste omdat het samenvoegen van hun productie resulteert in een verminderde nood naar handel en dus een mindere afhankelijkheid van geld, maar ten tweede omdat ze op die manier minder afhankelijk zijn van grondstoffen uit kapitalistische staten. Zeker als de kapitalisten nog met elkaar vechten, zoals ze ook vaak doen, maakt dit het socialistisch blok bijzonder sterk.

Zodra de communisten de strijd winnen, kan er echt gebouwd worden aan het communisme. Er zijn geen landen meer om tegen te vechten, dus de grenzen kunnen langzaam

aan worden opgeheven. Er is steeds minder georganiseerde burgerij om tegen te strijden, dus ook het leger en de politie worden steeds overbodiger. De grondstoffen zijn vrij toegankelijk voor de arbeidersstaten, dus er hoeft steeds minder handel gedreven te worden. In het kort: de staat kan eindelijk ophouden met bestaan, gezien er niet langer georganiseerde strijd tegen de burgerij nodig is.

Om de communistische revolutie te laten slagen, moet er op den duur een wereldwijde dictatuur van het proletariaat gevestigd worden en op de korte termijn een arbeidersstaat op tenminste continentaal niveau. Alleen op deze manier heeft de nieuwe staat toegang tot genoeg grondstoffen en productiecapaciteit evenals een grote massabasis om zichzelf in stand te houden en uiteindelijk de aanval op het wereldkapitalisme uit te breiden. Om daarna te overwinnen, en het socialisme, en daarna het communisme, in te luiden.

Internationale organisatie

Voordat de wereldwijde dictatuur van het proletariaat gevestigd kan worden, moet het communisme aan grote populariteit winnen onder de wereldwijde werkende klasse. Om dit te bewerkstelligen moeten communisten die actief zijn in de strijd van arbeiders en onderdrukte volkeren over de hele wereld hun strijd coördineren. Communisten geven zo tevens een voorzet op de wereldwijde samenwerking van arbeidersstaten. Dit doen we op drie manieren.

‘Als er plotseling landen zijn die jouw uitbuitende praktijken niet langer dulden op hun grondgebied, zit dat de uitbreiding van het kapitalisme verschrikkelijk in de weg.’

Ten eerste moeten communisten ten alle tijden het belang van internationalisme erkennen binnen de nationale beweging waarin we werken. Communistische partijen mogen nooit vervallen in sociaalchauvinisme, waarbij er wordt gekozen voor de kortetermijnbelangen van de sectie van de arbeidersklasse in een bepaald land boven de langetermijnbelangen

van de wereldwijde arbeidersklasse als geheel. We moeten bereid zijn te erkennen dat dit de populariteit van de communistische partijen in de imperiale kern, de meest geavanceerde kapitalistische landen, tijdelijk kan schaden. Het is echter van levensbelang dat we niet toegeven aan de tendens die de belangen van het internationale proletariaat ondergeschikt maakt aan het winnen van kortstondige populariteit onder arbeiders in de imperiale kern. We hebben immers eerder in het artikel geleerd dat dit soort chauvinisme nooit tot de staatsloze, klasseloze samenleving kan leiden. Communistische partijen moeten dus in de landen waar zij actief zijn solidariteit organiseren met de strijd van arbeiders en onderdrukte volkeren in andere landen, zoals communisten nu doen in de strijd voor een vrij Palestina. Ook moeten alle communisten de eigen kapitalisten op de knieën krijgen en afdwingen dat zij hun steun aan de onderdrukking van arbeiders en andere volkeren staken. Zo moeten we Nederlandse vestigingen van bedrijven zoals Caterpillar dwingen te stoppen met het leveren van onderdelen voor bulldozers die aan het Israëliëse leger worden verkocht en Nederlandse universiteiten dwingen hun samenwerking met universiteiten die medeplchtig zijn aan de genocide in Palestina stop te zetten.

Ten tweede moeten revolutionaire

partijen altijd solidair staan met revolutionair-socialistische partijen in andere landen. We mogen in Nederland niet wegstijgen wanneer onze kameraden van Young Struggle door Parijse fascistena worden aangevallen, wanneer kameraden van het Arbeidersfront Oekraïne gearresteerd worden onder mom van een noodtoestand, of wanneer de organisaties van onze kameraden in de Filipijnen gecriminaliseerd worden onder het mom van terrorismebestrijding en Nederland wapens levert om hen te bombarderen. Wij moeten luid en duidelijk verkondigen aan de arbeidersklasse in Nederland dat wij niet akkoord gaan met het verbieden en criminaliseren van de georganiseerde arbeidersbeweging waar dan ook ter wereld.

Ten derde en als laatste moeten communistische partijen uit alle landen zich verenigen in een internationale organisatie. Op deze manier kan het organiseren van de arbeidersklasse op wereldwijd niveau gecoördineerd worden en kunnen we duidelijke analyses maken van wereldwijde omstandigheden door een grotere hoeveelheid perspectieven en informatie. Niet alleen om over landsgrenzen te strijden voor het communisme, maar ook omdat dit de basis legt voor verregaande samenwerking na de socialistische omwenteling.

Deze internationale moet eenheid hanteren op basis van een politiek

programma dat pleit voor de bevrijding van de gehele mensheid door middel van de bevrijding van de werkende klasse. De internationale moet, net als haar lidpartijen, democratisch-centralistisch georganiseerd zijn. Dat wil zeggen: Alle besluiten van hogere organen moeten gelden voor de lidpartijen, en deze besluiten moeten op zo een democratisch mogelijke manier genomen worden. De internationale moet besluiten die mondiaal relevant zijn dus op dat niveau nemen, en deze besluiten gelden dan voor alle deelnemende staten. Wat nationaal besloten kan worden, moet echter nationaal besloten worden, en wat lokaal besloten kan worden, moet lokaal besloten worden. De internationale moet dus niet opleggen dat een sectie deelneemt aan verkiezingen of een bepaalde demonstratie, maar wel dat de secties altijd aan de kant van de wereldwijde klasse blijven staan.

Het moge duidelijk zijn: zowel sociaaldemocratie als socialisme in één land zijn dwaalsporen. Op termijn vallen ze allebei ten prooi aan het kapitalisme, totdat de arbeiders de macht grijpen en overwinnen. Er is maar één wereldwijde arbeidersklasse, de arbeidersstrijd heeft maar één doel, en er moet maar één communistische partij zijn. Op naar de internationalistische en internationale communistische partij!★

**LID WORDEN VAN DE
REVOLUTIONAIR SOCIALISTISCHE PARTIJ?
GA NAAR MIJN.SOCIALISTEN.ORG/AANMELDEN!**

**REVOLUTIONAIR
SOCIALISTISCHE
PARTIJ**

Illustratie Vera Joosten

ALS TWEE OLIFANTEN VECHTEN LIJDT HET GRAS

Over het brute conflict in Congo en omstreken

Tom Steenblok & Stina Zwaan

In het oosten van Congo woedt een bruto conflict. M23-rebellen en andere groepen vechten tegen de Congolese staat en tegen elkaar, en de bewoners van het gebied worden meegetrokken. Sommigen beschrijven dit als een etnisch conflict, maar wie dieper duikt, ziet de achterliggende economische oorzaken.

‘Terroristen’, noemt Gaetan Mbwete, voorzitter van Congolese diaspora-organisatie WijZijnCongolezen, de M23-rebellen die in Oost-Congo een ravage aanrichten. Sinds 2012 is deze rebellengroep daar actief, hoewel het conflict sinds januari 2025 pas veel in het nieuws is. Ge-steund door buurland Rwanda begon de groep toen aan een opmars in Noord-Kivu, in het oosten van de Democratische Republiek Congo (DRC), waarbij zij de belangrijke steden Goma en Bakavu veroverden. ‘Maar’, zo stelt

Mbwete, 'het conflict is eigenlijk al dertig jaar bezig.'

Mbwete vertelt afschuwelijke verhalen: vrouwen worden verkracht, kinderen worden onthoofd, mannen die de leeftijd hebben om te kunnen vechten worden op straat vermoord, en soms worden mensen zelfs gedwongen om voorafgaand aan hun executie seks te hebben met hun naaste familie. Veel Congolezen zijn hun broers, zussen, of ouders kwijt. Het zijn vreselijke verhalen die het ware gezicht van oorlog laten zien. Een gezicht dat zo afgrijselijk is, dat het de horrorverhalen over oorlog die de gemiddelde Nederlander kent doet lijken op een zachtvaardig masker.

Zulk leed is altijd onnodig en wekt de vraag op wat de achterliggende reden is. Het antwoord brengt ons langs het verleden en het heden van Congo, het strijdtoneel van vele landen die als wolven vechten om de grondstoffen in de bodem van Centraal-Afrika.

Het begin van kolonisatie

Van 1885 tot 1908 was Congo in het bezit van de Belgische koning Leopold II. Alhoewel de kolonisatie al eerder begon, is dit een goed startpunt voor onze vertelling. In deze periode werden de Congolezen namelijk op gruwelijke wijze gedwongen tot het winnen van verschillende grondstoffen en mineralen, waaronder ivoor en rubber.

De opkomende automobiellindustrie en de uitvinding van de rubberband zorgden destijds voor een plotse stijging in de vraag naar rubber. Dwangarbeiders moesten het rubber van wilde lianen oogsten, waarbij ze door de bladeren heen sneden en vervolgens het latex op hun huid lieten opdrogen. Wanneer het hard geworden was moet het op pijnlijke wijze van de huid af worden geschrapt. Wie niet aan de quota voldeed kreeg te maken met de zogenaamde *Force Publique*, de Openbare Weermacht, die veel dorpen vernielde en de bevolking martelde, verkrachtte en vermoordde. Tijdens deze slachtpartijen deden mensen soms alsof ze dood waren, waarna hun hand werd afgehakt terwijl ze nog leefden. De *Force Publique* moest namelijk voor elke dode een afgehakte hand laten zien.

Door de grote verontwaardiging van de internationale gemeenschap annexeerde het Belgische parlement in 1908 de kolonie, waardoor de situatie in het land enigszins verbeterde. Dwangarbeid werd bijvoorbeeld verboden. De economische uitbuiting van Congo en haar bevolking ging echter door en toen België in de Eerste Wereldoorlog grip op Congo enigszins verloor, keerde dwangarbeid weer in dezelfde mate terug. Zelfs tot na de Tweede Wereldoorlog vond er dwangarbeid plaats.

Onafhankelijkheid

Ondertussen groeide de onafhankelijkheidsbeweging in Congo. Nadat in 1959 grootschalige rellen losbarstten in de hoofdstad, konden de Belgische autoriteiten de Congolese onafhankelijkheid niet langer uitstellen; er moesten snel verkiezingen komen. In 1960 werd Patrice Lumumba

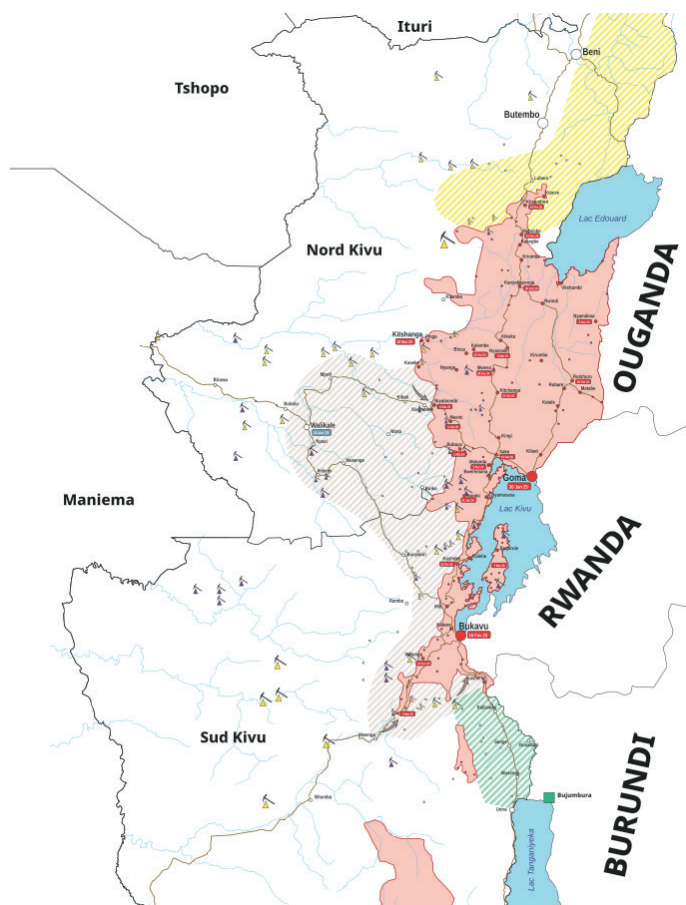
verkozen tot de eerste premier van de onafhankelijke Republiek Congo. Hij sprak zich hard uit tegen het Belgische koloniale beleid. Direct brak er muiterij uit in het leger van Congolezen tegen de resterende Belgische officieren,

waarop België troepen stuurde om de witte burgers te beschermen. De provincies Katanga en Zuid-Kasai, uiteraard rijk aan grondstoffen, scheidden zich af met Belgische steun. De Congolese onafhankelijkheid moest en zou mislukken.

Lumumba vroeg in de eerste plaats steun aan het westen en de Verenigde Naties, maar dit werd

geweigerd. Daarom wendde Lumumba zich tot de Sovjet-Unie, tot grote woede van het westen. Daarop moedigde het westen president Kasavubu en kolonel Mobutu aan om een staatsgreep te plegen. Lumumba werd opgepakt en met instemming van België en de VS in 1961 vermoord. Hij leeft voort in de collectieve herinnering van de Congolezen. Tijdens het interview verwijst Mbwete bijvoorbeeld naar de 'geest van Lumumba' als hij het heeft over moed. Het is voor de Congolezen een herinnering aan een persoon die onafhankelijkheid nastreefde.

In 1965 pleegde Mobutu een tweede staatsgreep. Hij maakt van Congo, door Mobutu omgedoopt tot Zaïre, een dictatuur en kleptocratie en verrijkte zichzelf en zijn bondgenoten. Hij plunderde de grondstoffen en liet eco-

In het rood de gebieden in Noord- en Zuid-Kivu die op 3 april onder controle waren van M23. Vertcarmin, CC0, via Wikimedia Commons.

nomische ontwikkeling achterwege. Dit alles met militaire, diplomatieke en financiële steun van Frankrijk, België en de VS: Mobutu was fel anti-communistisch, en daarmee een nuttige proxy in de Koude Oorlog.

De eerste en tweede Congolese oorlog

Met de val van de Sovjet-Unie en het einde van de Koude Oorlog nam de westerse steun voor Mobutu af, wat ten koste ging van de stabiliteit van zijn regime. Dit leidde tot extreem gewelddadige conflicten in het gebied. De Eerste Congolese Burgeroorlog (1996-1997) ontstond na de Rwandese genocide in 1994, waarbij honderdduizenden Tutsi's en vredesgezinde Hutu's door Hutu-milities werden vermoord. Er kwamen veel vluchtelingen en milities naar het Zaïre, waardoor er interne conflicten ontstonden en het land sterk ontwricht raakte. Dit leidde tot een aanval van Rwanda op Zaïre in 1996, gesteund door andere landen. Binnen een aantal maanden stortte het regime van de dictator Mobutu ineen. In 1997 werd Mobutu afgezet en vervangen door Laurent-Désiré Kabila, de leider van de rebellen, die Zaïre herdoopte naar de Democratische Republiek

Congo. Hoewel de oorlog slechts van korte duur was, leidde deze toch tot enorme verwoesting en het verlies van honderdduizenden levens.

Al snel volgde de Tweede Congolese Burgeroorlog (1998-2003), waar maar liefst negen landen en 25 gewapende groepen aan deelnamen. De oorlog volgde deels uit de nasleep van de eerste Congo-oorlog en de genocide in Rwanda, maar draaide ook om de enorme natuurlijke rijkdom van het land: goud, diamanten, coltan en kobalt. Dit conflict kostte naar schatting meer dan vijf miljoen levens, wat dit het dodelijkste wereldwijde conflict sinds de Tweede Wereldoorlog maakt.

Na de Tweede Congo-oorlog bleef de situatie in de DRC gespannen door de aanwezigheid van verschillende rebellengroepen. De Verenigde Naties richtten in 1999 een vredesmacht op: MONUSCO. Deze werd er meermaals op uitgestuurd om toezicht te houden op de vrede in het gebied, met de aandacht voornamelijk op de oostelijke provincies. Deze missies kregen veel kritiek, omdat ze niet effectief waren. Daarom vroeg de Congolese president in 2023 om hun vroegtijdige terugtrekking. Hie

werd mee ingestemd, en MONUSCO zou zich in 2024 volledig terugtrekken. Haar troepen zijn heden ten dage echter nog steeds aanwezig.

In 2012 werd M23 gevormd, een pro-Tutsi paramilitaire groep. Zij nam in 2012 Goma over, de hoofdstad van Noord-Kivu. In hetzelfde jaar trokken ze zich terug omdat de Congolese regering wilde onderhandelen. In 2013 bleek uit een rapport van de Verenigde Naties dat Rwanda de rebellen-groep M23 heeft opgericht en aangestuurd. Vanwege internationale druk heeft Rwanda daarna steun stopgezet. In 2017 ging de M23 op gematigde wijze verder met hun opstand in Congo.

De opmars van M23

Sinds 2022 lijkt het alsof er een nieuwe Congo-oorlog gaande is. M23 begon in 2021 al troepen van Congo en MONUSCO aan te vallen, maar in 2022 vielen ze zelfs strategische locaties in Oost-Congo binnen. De jaren daarop maakte M23 een gestage opmars die piekte in januari 2025, toen de groep de steden Goma en Bukavu veroverde. Het gebied dat ze inmiddels in handen hebben is bijna even groot als Rwanda zelf.

Een groep vluchtelingen nabij Goma. Foto: Pixabay

Dit alles gaat gepaard met bruut geweld van beide kanten. Met de invoering van de krijgswet in 2022 heeft het leger van Congo vreedzame protesten neergeslagen en mensen arbitrair vastgezet. Dat is echter niks vergeleken met het brute geweld van de M23. Zij is bijzonder vaak beticht van mensenrechtenschendingen, en dit lijkt gegrond. Overal duiken verhalen op van verkrachting, kidnapping en buitenrechtelijke executies. De VN bevestigt dit, en zet daarom kracht bij wat Mbete stelt: M23 voert terrorisme uit op de bevolking van Congo.

‘Volgens de EU zijn investeringen met goede bedoelingen maar iedereen die die wat weet over dit soort investeringen, weet dat het gaat om het vrijstellen van grondstoffen.’

Rwanda steunt vandaag de dag M23, zoals ze dat ook in 2012 deed. Dat werd voor het eerst aangekaart in 2022 door een groep experts van de VN-veiligheidsraad. Mettertijd kwam er steeds meer informatie naar buiten die deze claim bevestigde. In 2023 werd deze steun geïmpliceerd door Human Rights Watch en in 2024 schatte een rapport van de VN-veiligheidsraad dat er inmiddels drie à vierduizend Rwandese troepen actief waren in Oost-Congo. Rwanda ontkent dit uiteraard.

Waar wordt om gevochten

Misdaden zijn vaak een verschrikkelijke bijkomstigheid van oorlog, maar men kan niet concluderen dat oorlog ontstaat door haat of wrok. De ware oorsprong ligt vaak dieper. Zo ook hier. Congo is namelijk rijk aan grondstoffen zoals coltan, kobalt en goud. In het gebied dat nu veroverd is, ligt bijvoorbeeld een grote coltanmijn. Dit mineraal is nodig voor laptops, telefoons en microchips.

De strijd om het gebied lijkt met grondstoffen verbonden. Rwanda, het buurland van Congo, is namelijk een van de grootste exporteurs van coltan. Dat lijkt de normaalste zaak van de wereld, maar niets is minder waar. Congo staat namelijk lager op de exportlijst, terwijl tachtig procent van 's werelds coltan in Congo ligt. Dit komt voornamelijk door de

grootschalige smokkel van coltan. Het erts wordt vaak in mensonterende omstandigheden gedolven in Congo, waarna het Rwanda binnen wordt gesmokkeld via verschillende wegen. Vervolgens exporteert Rwanda het naar de rest van de wereld.

Met de komst van M23 is deze smokkel een stuk makkelijker geworden. Niet alleen brengt deze groep zelf grondstoffen en andere waren de grens over, ze maakt het ook een stuk makkelijker voor verdere smokkel naar Rwanda, omdat M23 de smokkelroutes in handen heeft. Rwanda ontkent uiteraard dat dit gebeurt, maar de cijfers liegen er niet over. De export van coltan uit Rwanda is namelijk hoger dan hoeveel het land zelf uit de grond haalt. Sterker nog: in 2023 steeg de export van coltan door Rwanda met vijftig procent, waardoor Rwanda de grootste coltanexporteur ter wereld werd.

Westerse steun

Rwanda ontvangt ondanks deze voorvallen economische, politieke en zelfs militaire steun van het westen. Zo heeft de Europese Unie in 2023 900 miljoen geïnvesteerd in Rwanda als onderdeel van haar *Global Gateway*-initiatief. Dit project, vaak omschreven als de Europese tegenhanger van China's *Belt and Road Initiative*, heeft als doel sterke banden met landen over de hele wereld te ontwikkelen. Volgens de EU natuurlijk met goede bedoelingen, maar iedereen die wat weet over dit soort investeringen, snapt dat het vaak gaat om het garanderen van toegang tot grondstoffen waar de EU honger naar heeft. Het is dan ook niet voor niks dat een aantal van de investeringen in Rwanda expliciet deze 'kritieke grondstoffen' benoemen. Zoals Mbete zegt: 'De EU heeft een dictator nodig die de vuile klusjes doet in Afrika.'

Een eerste onderstropping van het Europese belang zien we bij een van de infrastructuurprojecten waar de EU in investeert: de *northern corridor railway*. Deze spoorlijn loopt van Mombasa, een havenstad in Kenia, tot in Rwanda. Interessant genoeg eindigt deze spoorlijn vlak

bij de grens met Congo, precies ter hoogte van de eerder genoemde coltanmijn. In 2019 sprak Congo de wens uit de spoorlijn te willen verbinden met haar netwerk, maar hier is sindsdien niets meer over gezegd.

Het wordt ten tweede onderstreept in twee verschillende documenten: de handelsintentie tussen de EU en Rwanda en het kritieke mineralen investeringspartnerschap tussen de Europese Investeringsbank en Rwanda. Ze zijn beide expliciet: de naam van de eerste overeenkomst is letterlijk Memorandum van Overeenstemming over Duurzame Grondstoffen, en de 'duurzame grondstoffen' in kwestie worden in het document bij naam genoemd. Bijvoorbeeld tantalum, dat wordt ontgonnen uit coltan, waarvan 120 ton per maand in de bezette Rubuya-mijn wordt ontgonnen en naar Rwanda wordt geëxporteerd. Mbete vind het bizar: 'Het is een vehikel om Rwanda aan financiën te voorzien voor iets wat ze feitelijk niet hebben.' Het tweede document is een investering in Rwanda, waarin ook weer dezelfde 'kritieke mineralen' worden genoemd.

‘De handelsintentie is een vehikel om Rwanda aan financiën te voorzien voor iets wat ze feitelijk niet hebben.’

Beide van deze overeenkomsten werden getekend nadat het rapport van de VN-veiligheidsraad stelde dat Rwanda M23 steunde. Dit is tekenend voor de Europese politieke steun aan Rwanda. Want ondanks dat het land ongetwijfeld steun biedt aan gruwelijke misdaden in Rwanda, blijven sancties uit. 'Rusland werd binnen vierentwintig uur gesanctioneerd, maar bij Rwanda werd pas twee weken geleden actie ondernomen', vertelt Mbete. Hiermee doelt hij op de recente EU-sancties op een aantal Rwandese generaals. Deze sancties werden opgelegd nadat de EU stemde voor het afbreken van het Memorandum van Verstandhouding. Ondanks een meerderheid voor het afbreken besloot de Europese Commissie dat niet te doen en sanctioneerde zij slechts dit handjevol generaals. Mbete stelt vast: 'Daar lagen de economische be-

langen van de EU niet, en hier wel.'

Ook de Nederlandse overheid is medeplichtig aan wat zich in Congo afspeelt. Terwijl buurland België banden met Rwanda heeft opgeschort, blijft het in Nederland verdacht stil. De ambassadeur wordt niet eens op het matje geroepen. Mbwete vertelt dat dit niet werd gedaan omdat de Rwandese ambassadeur in Nederland een ministerpost heeft in Rwanda en dus altijd daar verkeert. Maar, zo stelt Mbwete: 'Dan zou de ambassade dicht moeten zijn, of is er een plaatsvervangend ambassadeur aanwezig.' Het zou dus altijd mogelijk zijn om iemand aan te spreken. 'Het is een sluw trucje', aldus Mbwete.

Daarnaast stelt Mbwete het volgende: 'De EU durft Rwanda ook niet aan te pakken wegens hun belangen in Mozambique.' Hierbij verwijst hij naar het gasproject in Mozambique, dat eigendom is van het franse Total Energies. Dit bedrijf heeft een investering gaande van twintig miljard in Mozambique om liquide gas te ontginnen. Dit project zou in 2021 bedreigd worden door jihadistische troepen, maar gelukkig was Rwanda daar om het Europese kapitaal te beschermen. In 2022 en 2024 besloot de EU Rwanda daar zelfs militair bij te steunen en schoof haar tweemaal twintig miljoen toe. Dit betekent ten eerste een groter defensiebudget voor Rwanda, maar gezien Rwanda al in had gegrepen zonder de EU-steun, betekent het ook dat een groter gedeelte van het Rwandese defensiebudget naar de troepen in Congo kan.

Het verlies van de VS

Verder naar het westen, voorbij het conflictgebied in Oost-Congo, is een meer economische strijd gaande. Daar heeft China de afgelopen jaren bijzonder veel investeringen gedaan en mijnen opgekocht, waardoor zij nu praktisch een monopolie heeft op bepaalde kritieke grondstoffen.

Een van de belangrijkste van deze grondstoffen is kobalt, een belangrijk bestanddeel van lithiumbatterijen. De mijnen waarin dit ontgonnen werd waren tot voor kort van Amerikaanse bedrijven. Tijdens de presidentstermijnen van Obama en Trump zijn die echter zo goed als allemaal

verkocht aan Chinese bedrijven. Een mooi voorbeeld zijn de kobaltmijnen van het Amerikaanse oliebedrijf Freeport-McMoRan. Toen dit bedrijf in 2016 in crisis raakte, werd ze genoodzaakt haar kobalt- en kopermijn Tenke Fungurome, toen een van de grootste ter wereld, te verkopen. De VS had de mogelijkheid bij te springen, maar omdat zij niet de legale mechanismen had om snel geld te schieten werd de mijn verkocht aan een Chinees bedrijf, China Molybdenum. In 2020 gebeurde het opnieuw, ondanks dat de VS kobalt als een belangrijk mineraal was gaan zien. Freeport-McMoRan verkocht de Kisanfumijn aan China Molybdenum zonder dat de VS daar een stokje voor stak. Inmiddels is Kisanfu de meest productieve kobaltmijn ter wereld. Dit soort praktijken hebben tot gevolg dat China inmiddels tachtig procent van de wereldwijde kobaltproductie in handen heeft. In Congo is daarnaast een groot gedeelte van de goudmijnen in handen van Chinese bedrijven, evenals het grootste lithiumdepot ter wereld.

'Volgens de EU zijn investeringen met goede bedoelingen maar iedereen die die wat weet over dit soort investeringen, weet dat het gaat om het vrijstellen van grondstoffen.'

Deze ontginning van mineralen gaat gepaard met miljarden aan investeringen vanuit China, en maakt Congo een mooi doelwit voor China's Belt and Road Initiative. Via dit project probeert China haar macht uit te breiden en zoekt zij nieuwe gebieden voor haar imperialisme, dat zich op dit moment vooral in economische vorm manifesteert. De investeringen in Congo zijn echter al langer aan de gang dan dit project. In 2008 stak China bijvoorbeeld zes miljard in mijnen en infrastructuur in Congo. Wellicht een klein bedrag voor een grootmacht, maar gezien het BBP van Congo toen slechts een kleine twintig miljard bedroeg, betekende het dat China ineens een flinke vinger in de pap kreeg. Het leidde tot de ontwikkelingen die we hierboven zagen; Chinees kapitaal werd de hoofdeigenaar van de kobalt- en kopermijnen in Congo.

Om het Chinese bezit te bescher-

men wordt regelmatig het Congolese leger ingezet. Bijvoorbeeld in 2019, toen soldaten ingezet werden in Tenke Fungurume om illegale mijnwerkers van het terrein te jagen. China lijkt echter niet expliciet een kant te kiezen in het conflict. Dat is in lijn met hoe China zich meestal gedraagt in dit soort conflicten: ze steunt niet een van de partijen, maar probeert in beide partijen te investeren. Congo is echter op zoek naar veiligheid, wat China nog niet lijkt te willen bieden. Daarom heeft het land recent aan de VS gevraagd of zij, in ruil voor grondstoffen, veiligheid kunnen bieden aan Congo. Mbwete voorspelt: 'Ik vermoed dat er een punt komt waarop Congo de Chinese concessies onteigend, ten gunste van Amerika.' Dat is zeker een mogelijkheid, alhoewel het natuurlijk ook kan dat China op den duur toch met wapens over de boeg komt.

Groene transitie

Het grote aantal grondstoffen dat het land herbergt, zijn vaak grondstoffen die nodig zijn voor de zogenaamde 'groene transitie'. Dit is de benaming voor de noodzakelijke verandering van onze economie naar een meer duurzame productie. Vooral kobalt, lithium en koper zijn rijkelijk aanwezig in Congo en deze grondstoffen zijn alledrie extreem belangrijk bij verduurzaming.

Deze zogenaamd groene transitie kan op dit moment beter een rode transitie worden genoemd. De omstandigheden waaronder deze mineralen in het mondiale zuiden worden ontgonnen is namelijk in alle opzichten erbarmelijk. In Congo werken mannen, vrouwen en kinderen bijvoorbeeld vaak in de kleinmijnbouw. Bij deze vorm van mijnbouw zijn de werkers niet officieel in dienst bij een bedrijf en werken ze met hun eigen materiaal, wat ervoor zorgt dat deze mensen vaak in onmenselijke omstandigheden de grondstoffen uit de aarde halen. Soms werken zij zelfs met blote handen. Velen sterven tijdens het werk als tunnels of muren instorten.

Aangezien de landen in het westen hebben voorgenomen de komende jaren te vergroenen, betekent dit dat de vraag naar Congo's mineralen alleen maar zal toenemen. Volgens de International Energy Association gaat er

in 2040 bijvoorbeeld zes keer zo veel vraag zijn naar kobalt als nu en dertien keer zo veel vraag naar lithium. Althans, als de groene transitie doorgaat zoals de landen die nu gepland hebben. Want als landen werkelijk duurzaam willen worden, wordt de vraag naar kobalt 21 keer zo groot als nu en de vraag naar lithium 42 keer.

Dat de kapitalistische staten zich tot nu toe nog niet toegelegd hebben op deze duurzame ontwikkeling, betekent dat deze zogenaamde transitie nog niet in lijn is met het belang van de kapitalisten. Het is dat echter wel voor de werkende mensen. Het zijn namelijk zij die het eerst geraakt zullen worden door de opwarming van de aarde. Zij kunnen niet vluchten naar een hooggelegen punt of een vergelegen eiland. Zij zullen de gevolgen aan den lijve ondervinden.

‘Op economische wijze proberen de grootmachten van de wereld Congo leeg te zuigen en de werkende mensen onder hun voet te verbrijzelen.’

Op termijn zal echter ook de kapitalist willen verduurzamen. De totale vernietiging van de aarde is zelfs niet in hun belang, en er ontstaat een gigantische markt voor duurzame technologie. Dan krijgt de groene transitie de enige kleur groen die de kapitalist belangrijk vindt: die van geldbiljetten. Wat we nu zien is de kiem van dat conflict. Op economische wijze proberen de grootmachten van de wereld Congo leeg te zuigen en de werkende mensen onder hun voet te verbrijzelen. Nu doen ze dat nog door hun economische vaarwateren voor de ander onbevaarbaar te maken, maar we zien ook dat de landen zich oriënteren op meer politieke en zelfs gewelddadige strijd. De Belt and Road Initiative van China en de Global Gateway van de EU springen gelijk in het oog, maar het blijft daar niet bij. De bloedige inzet van de M23 in het oosten van Congo is mogelijk slechts de eerste poging van de kapitalisten om Congo opnieuw op te delen.

We zien hierin de tegenstellingen die het kapitalisme kenmerken. Aan de ene kant moet het klimaat worden ge-

red, maar aan de andere kant moeten werkers goede arbeidsomstandigheden hebben. Het is binnen het kapitalisme onmogelijk deze te verzoenen. Probeer namelijk de grondstoffen ethisch te delven, en de prijzen gaan omhoog. Daardoor zullen de kapitalistische landen niet langer de groene transitie doorvoeren omdat het niet meer rendabel is. Of zie het alternatieve scenario: voer de groene transitie wel (altijd te langzaam) door, maar over de rug van werkende mensen in het mondiale zuiden.

Hoe verder?

Wat is dan de weg vooruit? Hoe zorgen we ervoor dat aan de ene kant de werkende mensen in Congo en de rest van het mondiale zuiden niet vertrappt worden door imperialisten, maar dat aan de andere kant de vergroening van onze productie kan doorgaan?

Hoe kunnen we die tegenstelling doorbreken?

Ten eerste moeten de productiemiddelen in Congo, de mijnen en plantages, in de handen komen van de werkende mensen. Dat betekent eigenlijk dat de werkende mensen deze moeten

veroveren, want de Chinese en Amerikaanse kapitalisten gaan nooit en te nimmer hun mijnen opgeven. Dat brengt meteen de eerste uitdaging met zich mee: Congolese arbeidersmacht zou onmiddellijk leiden tot een nog grotere (proxy-)oorlog met het westen, China, en omliggende landen.

Daarom is de strijd voor het einde van de uitbuiting van de Congolezen onderdeel van de internationale strijd tegen het kapitalisme. Niet alleen in Congo, maar ook in het westen, in China en in Rwanda zal de werkende klasse zich moeten verzetten tegen bloedmineralen; strijden voor betere arbeidsomstandigheden en uiteindelijk voor democratische controle over alle grondstoffen. Met arbeidersstaten over heel de wereld kunnen we langzaam naar productie voor behoefte, in plaats van voor winst. Waarbij de rijke hoeveelheid grondstoffen van Congo worden gebruikt voor het welzijn van alle mensen, bijvoorbeeld door verregaande inzet in de groene transitie, en Congolezen eerlijk behandeld worden en niet langer de verschrikkelijke uitbuiting

meemaken die zij nu meemaken. Eerlijke beloning voor al het werk. Voorbij zijn de dagen waarin Congolezen slaafden in de mijnen voor de wereldmarkt, voorbij is de brute uitbuiting van het Congobekken

Merk echter op dat dit het bewerkstelligen van een solidaire cultuur vereist. Bij elke werker moet het dagen dat, wanneer zij op deze manier werken, zij voor hun werk evenveel terugkrijgen als andere arbeiders. De grondstoffen worden collectief eigendom en dat vergt ook dat diegenen die de grondstoffen bewerken het niet als hun eigendom zien. Dat is een lange weg en kan niet zomaar van de ene op de andere dag ingezet worden.

In de imperiale kern, bijvoorbeeld in Nederland, kunnen wij de strijd van Congolezen steunen. Wij moeten strijden voor het niet langer afnemen van Congolese bloedmineralen, die gekocht en gedolven worden over de ruggen van Congolezen. We moeten de banden verbreken met Rwanda en eisen dat de Congolese mineralen voor een eerlijke prijs worden opgekocht. En als Congolezen in opstand komen en zichzelf de productiemiddelen toe-eigenen, moeten wij solidair zijn. Wanneer de crisis uitbreekt, moeten wij inzien dat dit niet door de Congolezen komt, maar door de kapitalisten, die Congo, en daarbij het gehele mondiale zuiden, altijd uitgebuit hebben en deze situatie in beginsel hebben veroorzaakt.

In het kort betekent het dat alle genoemde arbeiders moeten strijden voor het socialisme. Voor een systeem dat niet kapitaal, maar mensen centraal stelt. Daarin wordt de groene transitie doorgezet, maar zonder de onderdrukking van de Congolezen, die zelf beslissen over hun mijnbouw en hun omgeving. Wat wij in Nederland kunnen eisen is een onmiddellijke stop aan de steun voor Rwanda, maar uiteindelijk is de werkelijke bevrijding van Congo er één die niet alleen de strijd van Congolezen, maar ook van Nederlanders, en alle werkende mensen vereist.★

TRUMP

FASCIST OF SUKKEL

VOOR HET KAPITAAL?

Bram Eenink

Is Trump een soort grote peuter die in opdracht van machtige kapitaalgroepen rondsukkel in het witte huis, of een doordachte fascist die zijn machtsbasis in verschillende klassen goed begrijpt? 'Porque no los dos?' stelt Bram Eenink. Hij legt in deze column uit wat in zijn visie hetzelfde is aan nog een keer Trump en wat er fundamenteel anders gaat zijn dan we gewend zijn van Amerikaanse presidenten.

'Fool me once, shame on you. Fool me... can't get fooled again.' Deze wijze woorden van voormalig president George W. Bush geven een goede weergave van hoe wij als socialist op de tweede Trump termijn moeten reageren. In 2016 was enige shock gerechtvaardigd; hoewel rechts populisme in aantocht was, hadden alle 'beschaafde' elementen van de Amerikaanse heersende klasse zich verenigd achter Hillary Clinton. De elite der elites zou toch niet zijn eigen wereldrijk verloochenen? Wat wellicht vergeten werd was dat de hoogmoed van het kapitalisme niet per se in links oproer uitmondt. In de afwezigheid van een goed georganiseerd arbeiderselement – de kracht van vakbonden was al decennialang op zijn retour, en de campagne van Bernie Sanders had geen organisatorisch staartje – was een decadente, nativistische politiek het enige alternatief.

Toch was er hoop. Trump had niet een meerderheid van de stemmen achter zich, en maakte zich dag na dag min-

der populair. Hoewel dat makkelijk scoren was voor de Democraten, was het verzet tegen Trump niet altijd te controleren. Het duidelijkste moment van doorbraak kwam in de zomer van 2020, toen de combinatie van pandemiemaatregelen en de moord op George Floyd een heuse opstand veroorzaakte. Politiestations werden in de fik gezet, in Seattle werd een autonome zone verklaard; het was me een tijd. Helaas werd ook deze energie uiteindelijk voor het electorale karretje van de liberale oppositie gespannen. *'Defund the police'* werd *'fund the police'* onder Biden, en het kwaad was geschied. Wat volgde was een opeenvolging van gemiste kansen, de laatste kans voor de heersende klasse om het schip van staat recht te trekken, laat staan er een eerlijker land van te maken. In plaats daarvan was er inflatie, genocide, en de malaise van een stervende samenleving. En toen was opeens alles anders. In de navolging van de verkiezing werd

'De politieke methodes van het neoliberalisme hadden de bestaande middelen van klassenvertegenwoordiging doelbewust gesloopt.'

ik als Amerikanist vaak gevraagd om de uitslag te duiden. Hoe had Trump nu een echte meerderheid gewonnen, en waarom begonnen ook sommige etnische minderheden zijn kant op te schuiven? Voor mij was dit niet zo wonderbaarlijk. Ook als we de gebruikelijke problemen van

opkomst en desinformatie buiten beschouwing laten, was de economische situatie al genoeg om de Democraten te doen verliezen. Zoals de campagnemanager van Bill Clinton indertijd zei: *'it's the economy, stupid.'*

Maar er was ook meer aan de hand. De politieke methodes van het neoliberalisme hadden de bestaande middelen van klassenvertegenwoordiging (vakbonden, maar ook het maatschappelijk middenveld in het algemeen) doelbewust gesloopt. Dit maakte dat nieuwe politieke mobilisaties alleen op de meest basale vormen van identiteit konden terugvallen: man of vrouw, het volk of de elite, Amerikaan of buitenlander. Deze tendens is lange tijd als 'populisme' bestempeld, een wat loze categorie die Jeremy Corbyn in hetzelfde bootje plaatst als Marine Le Pen. Met de gestage teloorgang van het neoliberalisme is het nu echter duidelijk dat deze eeuwige oppositie wel degelijk zijn eigen leven kan leiden. Hiermee bouwt het ook nieuwe politieke categorieën op, vaak in het verlengde van de specifieke leider die de beweging bijeen bracht.

In het geval van Trump, kent de MAGA-coalitie zeker een scherpere vorm dan voorheen. In zijn eerste termijn kon men nog beweren dat Trumps politiek geen ander doel had dan zijn eigen verrijking, dat zijn beleid bepaald zou worden door zijn adviseurs en mediamanagers. Nu is dat duidelijk anders, en kan niemand de president in zijn starre keuzes tegenspreken. Dit maakt echter wel dat de betekenis

van het Trumpisme vooralsnog verbonden is met Trump als persoon. Om de opmaak van zijn gevolg te begrijpen, moeten we dus leren inzien wie zich tot welke eigenschap van Trumps idiosyncratische koers aangetrokken voelt. Dit laat ons ook zien welke interne spanningen er nog in zijn coalitie zouden kunnen bestaan.

Om te beginnen moeten we Trump in het verlengde van zijn gekozen partij beschouwen. Zogenaamde 'gematigde' Republikeinen beweren al jaren dat hun nieuwe leider een extremist is, dat ze zich nog liever achter Kamala Harris zouden scharen. Dit laatste zegt natuurlijk alleen maar meer over de verrechtsing van de Democraten. Toch is er een aanzienlijke continuïteit tussen Trump en zijn voorgangers. Veel van de middelen die nu gebruikt worden om de absolute macht van het presidentschap te rechtvaardigen, stammen uit het tijdperk van Nixon, Reagan, en Bush. *Tricky Dick* zelf zei nog indertijd 'als de president het doet, is het niet illegaal'. Is dat niet precies wat Trump gelooft? Ook de sociale bewegingen die het Amerikaanse conservatisme al decennia lang voeden, zoals de wrede kruistocht tegen het abortusrecht, vinden hun

gevolg in de huidige beleidsvoering. En dit gaat nog alleen maar over de uitvoerende macht. Het uiterst conservatieve hooggerechtshof vormt ook al jaren een fundamenteel obstakel voor iedereen die iets progressiefs in de VS zou willen uitvoeren.

Dit wil niet zeggen dat er niets nieuws is aan Trump, zeker in zijn tweede termijn. Zo heeft in Trump vs USA het hooggerechtshof eindelijk de presidentiële onfeilbaarheid waar eerdere Republikeinse presidenten al in geloofden bevestigd door uit te spreken dat de president inderdaad niet vervolgd kan worden. Wat mij tot nog toe verbaasd heeft is de snelheid waarmee Trump en zijn kersverse kabinet te werk zijn gegaan. De versnelling lijkt opzettelijk, zeker wanneer een van zijn eerste doelwitten de overheid zelf betreft. De Trump-coalitie maakt zich al jaren sappel over de zogeheten 'deep state', een complot van ongekozen bureaucraten die de grootste plannen van MAGA stiekem dwarsbomen. In werkelijkheid kan men hoogstens van een bureaucratische opstandigheid spreken, een logisch gevolg van de chaotische en irrationele beleidsvorming onder Trump 1.0. Het nieuwe Departement van Over-

heidsefficiëntie (DOGE) is in die zin een vorm van wraak. Pas als alle ongehoorzame werknemers zijn gezuiverd, kan het echte werk beginnen. Dit echte werk lijkt op zichzelf te bestaan uit een ongekende uitbreiding van de presidentiële macht, ten koste van de reguliere bureaucratie dan wel het congres. Zoals eerder benoemd is weinig van wat Trump nu doet werkelijk zonder precedent, maar de schaal, snelheid, en brutaliteit maken het een escalatie zonder evenaar.

Zo komen we aan bij het buitenlandbeleid. Wat hier kenmerkend is voor Trump is zijn bizarre afkeer voor alles wat Amerika een wereldrijk heeft gemaakt. Als Amerika een chronisch handelstekort heeft met de rest van de wereld, dan is dit niet omdat de dollarhegemonie zulke onbalansen subsidieert, maar omdat de Chinezen hem persoonlijk willen pesten. Hetzelfde beweert hij over elke vorm van Amerikaanse *soft power*, met het einde van USAID of Voice of America tot gevolg. Kennelijk denkt Trump dat de rest van de wereld hem meer nodig heeft dan hij hen. Het omgekeerde is waar. De torenhoge tarieven van zijn nieuwe handelsbeleid zullen alleen maar de versnippering van dit unipolaire wereldsysteem versnellen. Als Europa of China niet in staat zijn om de internationale positie van de VS te vervangen, leidt dit natuurlijk alleen maar tot meer chaos en competitie. Dit kan gunstig zijn voor een socialistische beweging, maar het brengt ook veel risico's met zich mee; laten we niet vergeten dat de aanloop naar de Eerste Wereldoorlog een typisch voorbeeld was van multipolariteit. In het wegvallen van een wereldmacht is onzekerheid de norm, en dergelijke onzekerheid leidt vaak genoeg tot oorlog. Trumps agressieve eisen rondom gebieden als Groenland, Panama, en Gaza geven zo genoeg reden tot zorg.

Gelet op dit alles, kunnen we de politieke groepen achter het Trumpisme beginnen samen te vatten. Aan de ene kant valt er veel te herkennen uit eerdere Republikeinse coalities. Denk hier aan de plattelandsstemmer, conservatief kleinbedrijf zoals autodealers en aannemers, en natuurlijk de allerrijksten. Een belangrijke nadruk hierin, die onder Trump alleen maar groter is geworden, is de band met fossiele industrieën. Er vindt hier een

verticale integratie plaats van arbeider en kapitaal rondom de verheerlijking van olie, kool, en gas als de échte basis van de Amerikaanse economie. De Democraten worden zo weggezet als de vertegenwoordigers van alles wat economisch abstract en dus nep is: zorg- en kenniswerk, financieel kapitaal, zonne-energie. Associaties die in hun absurditeit een perfecte navolging zijn van de oorspronkelijke fascistische blik, die ook maar al te graag een onderscheid maakten tussen 'echte' industriëlen en 'valse' bankiers.

Buiten deze 'fossielcoalitie' valt er ook iets te zeggen over de culturele opmaak van Trump's gevolg. Gelet op zijn eerdere campagnes zijn er twee factoren die Trump's gevolg meer en meer domineren: opleiding en gender. Dit eerste kan ogen als een proxy voor klasse, tot men zich beseft dat een universiteitsdiploma tegenwoordig een must is voor allerhande banen, om nog maar te zwijgen over de hordes van onbetaalde stagiaires. Dit maakt het meer een weerspiegeling van de eerdergenoemde kloof tussen 'echt' werk en de zogeheten 'urban professionals'. We kunnen iets vergelijkbaars zeggen over de oplopende genderkloof, gelet op de culturele associatie tussen masculiniteit en de fossiele samenleving. Wat hier echter ook meespeelt is de toenemende aanval op vrouwenrechten en gendervrijheid vanuit het conservatieve kamp. Waar iets als het homohuwelijk eerder een centraal excuus vormde voor de rechtste cultuurskrijgers, lijkt die plaats nu te zijn ingekomen door alles wat met 'genderideologie' te maken heeft. Dit dus bovenop de al bestaande strijd tegen de abortusvrijheid, die al meer dan vijftig jaar tot de grootste wreedheden aanzet.

Als laatste is er een groep die op het eerste gezicht niet bij dit eerdere verhaal lijkt te passen: Elon Musk en zijn handlangers. Het is toch vreemd dat een man die zijn brood verdient met het fabriceren van elektrische auto's vol zou inzetten op zulke oliefanaten. Ook zijn volgelingen zijn nou niet bepaald noeste werklieden. Maar dat is het hem juist. De rechtse vleugel van Silicon Valley is een mierenheuvel van tech bros, die in hun nerderige stijl niet minder vrouwonvriendelijk zijn. Juist de onzekerheid rondom hun

masculiniteit geeft aanzet tot het inceldom, en een dergelijke 'politics of resentment' doet hen juist goed aansluiten bij het kamp van Trump. In de elite van deze groep vindt men ook de sinistere neoreactionairen, een groep fascistische filosofen die hun ideologie aanleveren aan tech-miljardairs als Peter Thiel, Musks oude collega. Hun doel is om Amerika expliciet van zijn democratie te ontdoen, om zo een nieuwe libertaire technocratie in te stellen op basis van kapitaal en IQ. Dat dit niet geheel aansluit op de algemene plannen van Trump doet ze kennelijk weinig, zeker omdat ze via DOGE al een hoop directe schade in de staat kunnen berokkenen. Als ze zelf het probleem veroorzaken, kunnen ze ook een gerichte oplossing bieden, lijkt het idee. Voor nu kunnen we ze als een ietwat autonome klik binnen de Trump-coalitie beschouwen. Wat een interessante tijden toch. Het

'Voor het Amerikaanse volk zelf resteert slechts één vraag, voor het eerst gesteld in de arbeidersbeweging van de jaren 30: Which Side Are You On?'

is alsof de VS zijn eigen 1991 doormaakt, het moment dat een wereldmacht zijn positie totaal verliest en een nieuwe orde uit de as moet herrijzen. Uiterst ironisch, natuurlijk, gezien de rol die Amerika zelf speelde in het wedijveren met de Sovjet-Unie. Afijn, wat kunnen we verwachten van Amerika's eigen doemspiraal? Allereerst lijkt het me sterk dat de Democraten een effectieve oppositie zullen bieden tegen de verdere uitbreiding van Trumps presidentiële dictatuur. Niet alleen bestaat hun ideologie voor zijn geheel uit liberale illusies van klassenvrede – en daarmee de hoop dat ze gematigde Republikeinen voor zich kunnen winnen – maar elke werkelijke slag naar links wordt door hun politieke apparaat onklaar gemaakt. Enige verandering zal dus van buiten de officiële kanalen moeten komen, en het lijkt me waarschijnlijk dat oproer als in 2020 meer de norm zal blijken dan de uitzondering. Dit is alleen maar duidelijker wanneer we rekening houden met de aankomende economische situatie, ontzinkingen die geen soelaas zullen

vinden in het libertarische snijwerk van DOGE. Wie de laatste tijd op de Argentijnse politiek heeft gelet zal daar wellicht een voorproefje van Amerika's toekomst in herkennen.

De grote vraag is hoe Amerika's verscheidene vormen van *hard power* op de aankomende oproer zullen reageren. Trump heeft al meerdere malen gedreigd om het leger voor van alles in te zetten, van het deporteren van migranten tot het afschieten van protestanten. Zolang zulke acties binnen bepaalde historische perken blijven, zie ik de strijdkrachten nog wel meedoen, zeker als ze ook in hun buitenlandbeleid begenadigd worden met doorlopende steun voor Amerika's internationale handlangers. Als Trump echter zulke normen overschrijdt, wat bijna onvermijdelijk lijkt, zal de situatie opeens een stuk interessanter worden. Wat gebeurt er bijvoorbeeld als de manschappen niet voldoende blijken om een land als Iran te bezetten, en de dienstplicht weer moet worden ingevoerd? Of wat als de parttime troepen van de National Guard niet bereid zijn op een menigte van werklozen te schieten? Dergelijke situaties zullen met de dag minder speculatief blijken onder dit nieuwe regime.

Hoewel er genoeg historische voorbeelden zijn om naar een uitkomst te gissen, kunnen we aan de fundamentele onzekerheid van de toekomst uiteindelijk niet ontsnappen. Voor het Amerikaanse volk zelf resteert slechts één vraag, voor het eerst gesteld in de arbeidersbeweging van de jaren 30: *Which Side Are You On?*★

SOCIALISTISCHE STUDENTENVERENIGING HET SPOOK

Een spook waart over de Nijmeegse campus

Bill Jetten, bestuurslid SSV Het Spook

Ongeveer anderhalf jaar geleden kwamen een paar Nijmeegse studenten samen met het idee om een studentenvereniging op te richten met een socialistisch karakter. Wat begon als een kleine leesgroep, groeide uit tot een bloeiende vereniging met inmiddels ruim 75 leden. Hoe staat het er nu voor, anderhalf jaar later?

Het studentenleven is doordrenkt van politiek, en de oprichting van SSV Het Spook had dan ook als doel om via een gezellige setting een toegankelijke route naar socialistische politiek te bieden. Dat werkt: meerdere leden, ofwel Griezels, worden later lid van ROOD. Inmiddels is zelfs een van onze bestuursleden via Het Spook actief geworden binnen ROOD!

Kameraadschap staat bij ons centraal. We hebben uiteenlopende activiteiten georganiseerd, zoals stadswandelingen, filmavonden en cantussen. Daarnaast houden we open borrels in Nijmeegse cafés of bij leden thuis. Bij Het Spook zijn we politiek geëngageerd: we bespreken actualiteiten, organiseren lezingen en geven elke borrel een socialistisch thema. Op maandag 7 april vierden we bijvoorbeeld vroegtijdig het 64-jarig jubileum van Sovjet-kosmonaut Yuri Gagarin, de eerste mens in de ruimte. Daar moest natuurlijk op geproost worden! Zo'n thema biedt structuur: er is altijd een relevant onderwerp om over te praten. En na een paar Kasteel Rouges wisselt het onderwerp weliswaar, maar als we iets van elkaar leren én plezier hebben gehad, is de avond geslaagd.

Wat Het Spook zo bijzonder maakt, is dat je als communist ook gewoon kunt flauwekullen. We nemen politiek serieus, maar het hoeft niet altijd zwaar te zijn. Onze vereniging is een geweldige manier om studenten te betrekken bij het socialisme — en om hen ook na hun studententijd actief te houden. Bovendien biedt Het Spook een platform om samen te werken met anderen. Afgelopen maand genoten we bijvoorbeeld van een reeks politieke shortfilms in samenwerking met Go Short, het jaarlijkse filmfestival in Nijmegen. Ook woonden we een lezing bij over Koerdistan en de Koerdische strijd voor emancipatie. Beide activiteiten werden georganiseerd door mensen die niet direct verbonden zijn aan de vereniging, maar bij ons wel de ruimte kregen.

Daarnaast organiseren onze eigen Griezels ook inhoudelijke activiteiten. Zo keken we onlangs naar *Lost Highway* van David Lynch, gevolgd door een psychoanalytische lezing. SSV Het Spook biedt leden de kans om hun politieke en academische interesses te combineren en te delen.

Ik herinner me nog goed hoe we de statuten opstelden in een buurtcentrum. Urenlang sleutelden we eraan. Toen ze uiteindelijk notarieel werden ondertekend, voelde dat bijzonder: we bestonden officieel, ook al waren we al maanden actief. Enkele maanden later werden we erkend door de Radboud Universiteit en STIP, en sindsdien staan we op de officiële RU-website vermeld en zijn we uitgegroeid tot een bruisende vereniging.

Kortom: ik ben trots op mijn kameraden die deze vereniging hebben opgericht, dankbaar voor de leden die elke week bijdragen aan de sfeer, en vol bewondering voor iedereen die activiteiten en lezingen organiseert.

Het Spook waart nog steeds over Europa, dus studeer je in de regio Nijmegen of Arnhem? Word dan vooral lid via ssvhetspook.nl!

DE IERSE REVOLUTIE

Lessen voor de 21e eeuw

Tijs Hardam

Hoe werkt een revolutie? Wat is er voor nodig om de heersende klasse in een land tot haar knieën te dwingen? Als er een volk is die hier wel raad mee weet, zijn het de Ieren.

Tussen 1680 en de dag van vandaag heeft het Ierland talloze pogingen tot revolutie gekend. Als reactie op de Engelse overheersing van het eiland kwam de bevolking keer op keer in verzet. De verzetsbeweging die hier een belangrijke rol in speelde is een bron van inspiratie voor iedereen die de wereld fundamenteel wil veranderen.

Als we kijken naar deze geschiedenis was de grootste Ierse mokerslag tegen het Engelse imperialisme de onafhankelijkheidsoorlog van 1919. Het revolutionaire verzet wist daarin voor de eerste keer grote successen te boeken. Deze ervaring kan ons veel leren over de praktijk van hoe een revolutie tot stand komt en welke (klasse)tegenstellingen er ontstaan tijdens zo'n omwenteling. Een omwenteling die zijn oorsprong had in de Engelse kolonisatie van Ierland.

Illustratie Miles Dinjens

Een koloniale provincie van Engeland

Marxisten maken normaal een onderscheid tussen kolonialisme en kapitalistisch imperialisme. Kolonialisme is iets van alle tijden en kan verschillende vormen aannemen. Denk bijvoorbeeld aan de veroveringen van de Spaanse conquistadores of de Nederlandse kolonisatie van Suriname.

Imperialisme wordt veelal gebruikt om een vorm van economische, politieke en militaire overheersing te duiden die specifiek samenhangt met (de opkomst van het) kapitalisme. Kapitalisme en imperialisme zijn aan elkaar verbonden en vormen elkaar. Hierbij is imperialisme meer dan ooit een uitdrukking van het kapitalistische systeem. Daarin draait het primair om het maximaliseren van de winsten, het nastreven van economische stabiliteit voor bedrijven en het veroveren en domineren van nieuwe markten.

In het geval van Ierland zien we dat het Engelse kolonialisme al ver voor het ontstaan van het kapitalisme begon. Aan het einde van de 12de eeuw besloot de Engelse koning Hendrik II het Ierse eiland binnen te vallen. Na het sluiten van een vredesverdrag viel Ierland onder Engelse controle.

Deze controle nam verschillende vormen aan. De Engelsen eisten een politiek vetorecht waarbij de politieke inrichting van het eiland niet zonder hun zeggenschap kon veranderen. Tegelijkertijd werd de oorspronkelijke bevolking van Ierland allerlei rechten ontnomen, omdat zij door de Engelsen gezien werden als inferieur. Door de eeuwen heen resulteerde dit in een grootschalig proces van vestigingskolonialisme, wat in het bijzonder rond het begin van de 17de eeuw op gang kwam.

Dit betekende dat de Engelse staat rijke, protestantse kolonisten Iers land liet overnemen en hen aanmoedigde om posities van macht in Ierland op zich te nemen. Deze vorm van vestigingskolonialisme concentreerde zich vooral in de noordelijke provincie van Ulster. Met de opkomst van industrie in Engeland rond de 18de eeuw kreeg de verhouding tussen de twee landen ook steeds meer een imperia-

listisch karakter, waarbij de Ierse economie bewust werd onderontwikkeld.

Ierland werd een provincie van Engeland die als enige taak had om, wanneer het de machthebbers uitkwam, manschappen, grondstoffen en goedkoop land te leveren. Elke poging om uit die rol te treden werd brutaal neergeslagen of bestreden met harde maatregelen. Oplevende Ierse industrieën die mogelijk de concurrentie aan konden gaan met de Engelse economie kregen te maken met hoge importheffingen en het was voor veel katholieken verboden om bezit te vergaren. Om dit te illustreren; in 1841 was de absolute meerderheid van de Ierse bevolking een kleinlandbezitter of een handarbeider met zeer gebrekkige middelen.

'Ierland werd een provincie van Engeland die als enige taak had om, wanneer het de machthebbers uitkwam, manschappen, grondstoffen en goedkoop land te leveren.'

De manier waarop de Engelsen Ierland onderontwikkeld hielden verschilden per periode. Waar in de 17de en 18de eeuw vooral protectionisme hoogtij vierde en economische beperkingen werden opgelegd, veranderde dit met de eenheidsakte van 1801. Vanaf dat moment werd juist de weg vrijgemaakt voor volledige vrijhandel tussen de twee landen, wat als gevolg had dat de volledige Ierse boerenstand economisch werd weggevaagd. Engelse bedrijven waren namelijk een stuk sterker dan de Ierse, wat de economische instorting van het eiland verder in de hand werkte.

De onderontwikkeling had voor de levensstandaarden rampzalige gevolgen. Ierland maakte tussen 1845 en 1852 een hongersnood mee die totaal zo'n miljoen doden veroorzaakte en de bevolking, ook vanwege emigratie, met zo'n 20 tot 25% deed krimpen. Ten tijde van de hongersnood dwong de Engelse overheerser af dat er massaal voedsel uit het land geëxporteerd moest blijven worden. Het eiland bleef mede door dit soort interventies enorm onderontwikkeld, met tot laat in de 19de eeuw een economie die op

veel vlakken nog werd gedomineerd door kleine landbouw en nauwelijks zijn eigen industrie kon opbouwen.

De opgedrongen vrijhandel had ook onbedoeld als gevolg dat de klassenverhoudingen in Ierland verschoven. Er kwamen Engelse investeringen in het land die een beperkte mate van industrialisatie op gang brachten. Een groei in de industrie zorgde voor de opkomst van een arbeidersbeweging terwijl een liberale middenklasse zijn verworven bezit wilde vertalen in meer politieke invloed. Tegelijkertijd eisten steeds meer kleine boeren en landarbeiders hun rechten op tegenover grootgrondbezitters die de ontwikkeling van de landbouwsector tegenhielden. Het was een kwestie van tijd tot deze economische tegenstellingen ook een politieke stem zouden krijgen, met explosieve veranderingen tot gevolg.

Rebellen en reformisten

Tussen de eerste Engelse kolonisatie van Ierland en de Ierse onafhankelijkheidsoorlog maakte het eiland opstanden mee in de jaren 1534, 1535, 1569, 1579, 1594, 1607, 1641, 1789, 1800, 1803, 1848, 1867 en 1916. Deze opstanden hadden wisselend succes en zorgden vrijwel altijd voor een sterke militaire tegenreactie vanuit de Engelsen.

Wie zoveel gefaalde opstanden achter elkaar ziet staan, kan niet aan de conclusie ontsnappen dat het Ierse verzet tegen de Engelsen bijna ritueel zichzelf doodliep. Martelaarschap en een verheerlijking van gewapend verzet waren dan ook een kenmerkend onderdeel van de radicalere tak van het Ierse verzet.

Deze opstanden waren vaak in de letterlijke zin van het woord een samenzwering. Een kleine groep radicale, Ierse activisten maakte plannen voor een opstand in een stad of regio met de hoop dat deze zou inspireren tot breder volksverzet op het hele eiland. Dat dit vrijwel nooit lukte, betekende niet dat men stopte met proberen. De brute onderdrukking van Ierland en de beperkte middelen om op vreedzame wijze het lot van de Ieren te verdedigen, dwong het verzet tot dergelijke pogingen.

Dit romantische, revolutionaire deel

van het Ierse verzet, vertegenwoordigd door groepen als de United Irishmen en de Irish Republican Brotherhood, werd geïnspireerd door een mengelmoes van ideeën. Veel revolutionairen namen inspiratie uit de radicale verlichting en beloftes van vrijheid, gelijkheid en broederschap, terwijl een kleiner deel het socialisme omarmde. Naast pogingen om een opstand te ontketen tegen de Engelsen, hield dit deel van het verzet zich ook bezig met de strijd voor landhervredering en de rechten van arbeiders. In die zin was de meest revolutionaire tak van het Ierse verzet verbonden aan de opkomende arbeidersklasse en onderdrukte boeren.

'Tegenover de Ulster Vrijwilligers was er ook een Ierse burgermilitie ontstaan. Met twee kampen die gewapend tegenover elkaar stonden was de situatie niet minder dan explosief te noemen.'

Tegenover de revolutionaire, gewapende tak van het Ierse verzet stonden de liberale hervormers. Deze kwamen vooral uit de Ierse en Engelse middenklasse. De hervormers, vertegenwoordigd in het Britse parlement door de eigen Irish Parliamentary Party, streefden naar een beperkte vorm van zelfstandigheid voor Ierland. Het doel was niet om een eigen republiek te stichten, maar in plaats daarvan binnen het Britse koninkrijk een eigen plek te vinden. Dit betekende dat deze reformistische flank een vrij slaafse houding jegens de Engelsen erop nahield, waarbij enkel door lobbyen, samenwerking en het introduceren van verschillende wetsvoorstellen de gewenste vrijheid bereikt kon worden.

Lange tijd was de reformistische flank van de Ierse beweging het sterkst. Het leek zelfs, na de introductie van hun derde wetsvoorstel in 1912, dat hun gewenste autonomie voor Ierland in de buurt zou komen. De Eerste Wereldoorlog zou echter alles veranderen.

De weg naar oorlog en revolutie

Voorafgaand aan de Eerste Wereldoorlog ontstonden er twee kampen in de Ierse samenleving. Door de introductie van een wetsvoorstel

voor Ierse autonomie in het Britse parlement in 1912 kwam een deel van de Ierse provincie Ulster, gedomineerd door Engelse protestantse kolonisten, in opstand.

Er werden protestantse burgermilities gevormd genaamd de 'Ulster Vrijwilligers' die als doel hadden een vrijer Ierland desnoods met geweld te bestrijden. De groep kolonisten was immers bang hun privileges kwijt te raken wanneer Ierland als natie meer rechten zou krijgen. Tegenover de Ulster Vrijwilligers was er ook een Ierse burgermilitie ontstaan; de Ierse Vrijwilligers. Met twee kampen die gewapend tegenover elkaar stonden was de situatie niet minder dan explosief te noemen.

Het begin van de Eerste Wereldoorlog zorgde voor een tijdelijke oplossing. Een groot deel van de Ulster Vrijwilligers besloot om in het Engelse leger te dienen. Aan de Ierse kant zagen we een soortgelijke ontwikke-

ling, waarbij de liberale hervormers pleitten voor deelname van de Ierse Vrijwilligers aan de oorlog om de relaties met de Engelsen te versterken. Deze slaafse houding werd echter niet door iedereen gevolgd. Een klein deel van de Ierse Vrijwilligers weigerde mobilisatie vanuit principiële en anti-Engelse overwegingen.

Die weigering kwam tot stand door een interventie van een klein clubje radicale Ierse nationalistes; de 'Irish Republican Brotherhood' (IRB). Deze organisatie was in feite een soort geheim genootschap waar de leden beloofden met alle middelen Engeland te bestrijden. De IRB had jarenlang gebouwd aan een beweging die betrokken was bij de strijd tegen grootgrondbezitters en als een van de weinige politieke groepen pleitte voor een onafhankelijk Ierland.

Alhoewel dit standpunt nog steeds vrij irrelevant was in de Ierse politiek, konden de ideeën van de IRB wel breder op steun rekenen. Zo was er een grote culturele beweging ontstaan van Ierssprekende, pro-nationalistische taal-en-cultuur groepen en was er een politieke partij die ook pleitte voor onafhankelijkheid; Sinn Féin. Aan de socialistische kant van het

spectrum had je met de Iers-Republikeinse Socialistische Partij (IRSP) van James Connolly, een bondgenoot voor de IRB die de wens voor Ierse onafhankelijkheid koppelde aan de socialistische transformatie van het land en ook zijn eigen militie had; het Ierse Burgerleger.

Deze radicale politieke groeperingen zagen hun kans schoon toen de Eerste Wereldoorlog zijn intrede deed. Met toenemende economische problemen en een deel van de Ierse bevolking bewapend was het doel van de IRB en de IRSP om op het juiste moment een slag tegen de Engelsen te slaan en onafhankelijkheid af te dwingen. Die kans kwam tijdens de Paasopstand van 1916. Het plan was om, ondersteund door Duitse wapens, door het hele land kleine opstanden te ontketen die het volk in beweging zouden brengen.

De realiteit bleek echter anders. Het wapentransport van de Duitsers werd drie dagen voor het begin van de Paasopstand onderschept door de Engelse vloot. Na het horen van dit nieuws besloot een deel van de radicale Ierse Vrijwilligers dat het kansloos was om in opstand te komen. Vastberaden en koppig besloot een nog kleinere groep de opstand koste wat kost door te zetten.

Op Paasmaandag, 24 april 1916, werden dan ook meerdere gebouwen in de hoofdstad Dublin bezet door ongeveer 1250 Ierse Vrijwilligers, aangestuurd door de IRB en de IRSP. Een onafhankelijkheidsverklaring werd hardop gelezen waarin de revolutionairen zich beriepen op het goddelijke recht om als onderdrukt volk in verzet te komen. De Ierse republiek werd uitgeroepen, met vrijheid en gelijkwaardigheid voor iedereen.

Al snel werd duidelijk dat in de rest van het land maar zo'n 3000 Vrijwilligers de oproep tot actie volgden. Deze werden al snel door een grote Britse militaire aanwezigheid de kop ingedrukt. De kern van de opstand in Dublin wist uiteindelijk, ondanks de interventie van zo'n 17.000 Britse troepen, toch nog zo'n vijf dagen vol te houden.

Met een gefaalde opstand, die ook door een groot deel van de bevolking werd afgewezen, leek het gedaan

voor de radicalere tak van het Ierse verzet. De pers gebruikte de situatie om überhaupt iedereen betrokken bij het radicalere Ierse nationalisme, waaronder politieke groepen als Sinn Féin die niet eens bij de opstand betrokken waren, zwart te maken en politiek te isoleren. Het was zelfs Sinn Féin die als politieke partij alle schuld in de schoenen geschoven kreeg.

‘Sommige radicalere delen van Sinn Féin zagen in de toekomstige Ierse republiek een volksrepubliek met gelijke rechten voor vrouwen en meer macht voor arbeiders.’

Om de Ierse bevolking schrik aan te jagen, werden keiharde maatregelen ingevoerd. Politieke bijeenkomsten werden verboden, pro-Ierse radicalen werden massaal opgepakt en zo'n 16 leiders van de Paasopstand werden publiekelijk geëxecuteerd. Onder hen was ook James Connolly.

Al deze repressie werkte alleen niet. Integendeel, de Ierse bevolking zag door de repressie de Engelse overheid steeds meer als een onderdrukker die zijn ware aard toonde. Met een beleid van massale dienstplicht op komst konden die sentimenten enkel nog meer problemen voor de imperialistische overheerser veroorzaken.

Een parlement van en voor alle Ieren

Tegen de verwachtingen in zorgden de onderdrukkende maatregelen van de Engelsen juist voor een opleving van radicaal Iers nationalisme. Doordat in de pers maandenlang was geroepen dat de opstand de schuld was van Sinn Féin, tot dan een vrij irrelevante, radicaal-nationalistische partij, besloten duizenden Ieren toe te treden tot de partij. Waar Sinn Féin eerst nog het standpunt verdedigde van een duale monarchie, een bizarre oplossing voor het Ierse vraagstuk, waarbij de Ieren een eigen koning zouden moeten krijgen die een unie aan zou gaan met de Engelsen, schoof de partij mede door massale infiltratie van de IRB nu op naar links. Het standpunt van Sinn Féin zou voortaan helder en duidelijk zijn; een onafhankelijke republiek van en voor Ieren. Gekoppeld

aan deze belangrijkste eis kwam een programma van sociale en economische hervormingen, waaronder een rechtvaardigere verdeling van land.

Sinn Féin was als klassepartij een mengelmoes. Waar het delen van de Ierse middenklasse en de Katholieke Kerk verenigde had het ook een sterke socialistische onderstroom gefrustreerd met de ongelijkheid in het land. De wens voor een 'Ierse republiek' was dan ook verschillend in te vullen. Sommige radicalere delen van Sinn Féin, zoals bijvoorbeeld de vrouwenorganisatie *Cumann na mBan* (De Vrouwenraad), zagen in de toekomstige Ierse republiek een volksrepubliek met gelijke rechten voor vrouwen en meer macht voor arbeiders. Anderen in de beweging waren enkel gemotiveerd door Iers nationalisme en zagen in de eis van een republiek enkel een simpele wens voor meer onafhankelijkheid.

De veranderende omstandigheden dwongen Sinn Féin naar de politieke voorgrond. Naast veel woede over de groeiende politieke onderdrukking besloten de Engelsen om een algehele dienstplicht af te kondigen. Voor het economisch kwakkelende Ierland was dit waarschijnlijk de doodsteek geweest, maar voor de politieke kansen van Sinn Féin bleek het een gigantische impuls. De partij groeide explosief vanwege hun principiële oppositie tegen de dienstplicht en de algehele Britse staat. Tegelijkertijd steeg het aantal dienstweigeraars gigantisch.

In 1917 deed de partij mee aan de tussentijdse verkiezingen voor het Britse parlement en slaagde erin om al enkele successen binnen te halen. Joseph McGuinness, een van de kandidaten, wist zelfs vanuit de gevangenis verkozen te worden. Paniek sloeg toe bij het Britse establishment, dat met enige haast besloten een overleg te organiseren met verschillende vertegenwoordigers uit de Ierse maatschappij. Het doel was om concrete stappen te zetten in het bieden van meer autonomie aan Ierland. Zelfs het vervolgde Sinn Féin werd uitgenodigd.

De partij was zo slim om de concurrentie te boycotten. Hun eis was simpel: volledige onafhankelijkheid, zonder concessies. Het was ook met deze eis dat de partij deelnam aan de verkiezingen van 1918. Van tevoren was de insteek duidelijk, Sinn Féin gaf aan dat indien zij verkozen werden ze geen plaats zouden nemen in het Britse parlement maar een eigen, onafhankelijk parlement zouden uitroepen. Een voorbeeld van hoe electoraal werk in dienst kan worden gesteld van revolutionaire doeleinden. Deelnemen aan de instituties van de heersende staat maar tegelijkertijd openlijk uitspreken dat je met een mandaat van het volk je eigen instituties wil gaan opzetten.

Het succes van Sinn Féin, enkele jaren eerder nog een volkomen irrelevante politieke speler, was gigantisch. Van de 105 verkiesbare zetels won de partij er 73. Hun concurrent de Ierse Parlementaire Partij verloor vrijwel al hun zetels. Enkel in het protestantse, rijkere noorden wist de partij geen meerderheid te behalen.

‘Hun eis was simpel: volledige onafhankelijkheid, zonder concessies.’

De Engelsen, en de Engelse pers in het bijzonder, konden in het begin nog lachen om deze gekke revolutionairen. Velen hadden niet eens verwacht dat de boycot van het Britse parlement stand zou houden, gezien zetel nemen als kamerlid een flinke vergoeding opleverde en de arme Ieren dit niet zouden kunnen weerstaan. De realiteit bleek weerbarstiger; enkel Constance Markievicz, het eerste vrouwelijke parlamentslid in het Verenigd Koninkrijk, ging op de eerste dag even kijken in het parlement om (vol ongeloof) haar naam op de lijst te zien staan. Geen enkel lid van Sinn Féin zou diens zetel innemen.

Wat gingen ze dan wel doen? Nou, exact waar ze voor verkozen waren. Sinn Féin riep kort na de verkiezing zijn eigen parlement uit; de 'Dáil Éireann', een Iers parlement dat zich volledig onafhankelijk verklaarde van het Verenigd Koninkrijk. Een onmogelijke taak zou je denken, te-

genover het grote Engeland. Het nieuwe parlement slaagde erin om te overleven, met een flinke dosis moed, politiek uithoudingsvermogen en het allerbelangrijkste; massale steun onder de bevolking.

De eerste politieke zetten van de Ierse regering bestonden uit het omvormen van de Ierse Vrijwilligers tot het Ierse Republikeinse Leger (IRA) en het opzetten van een volledige parallelle staat. Alles van de handhaving van orde tot de rechtspraak, van economisch beleid tot aan culturele zaken; voortaan waren de Ieren de baas in plaats van de Engelsen. Alhoewel de Ierse Vrijwilligers zich niet baseerden op het socialisme of de arbeidersklasse was de gekozen weg vergelijkbaar met de *dual power*-tactiek gebruikt door de Bolsjewieken in 1917. Om dit alles te verdedigen werd er een gewapende guerrillastrijd tegen het Engelse leger en haar aanwezigheid op het eiland gevoerd. De Ierse onafhankelijkheidsoorlog was begonnen.

Vanuit de Engelse regering werd er met brute onderdrukking gereageerd. Het Ierse parlement werd verboden en massamoordende paramilitairen genaamd de 'Black and Tans' werden naar Ierland gestuurd. Ondanks deze zetten slaagde het Britse imperialisme er niet in om de Ierse rebellen onder de duim te krijgen. Langzamerhand nam het Ierse parlement steeds meer overheidstaken op zich, tot op het punt dat in grote delen van het land de Engelse regering geen controle meer kon uitoefenen. Ook werden er verschillende militaire nederlagen geleden. Zo wist een team van IRA militanten op 21 november 1920 de volledige aanwezigheid van de Britse geheime dienst in Dublin uit te roeien door in één ochtend veertien agenten om te leggen.

Na een conflict dat ongeveer zo'n twee jaar duurde, besloten de Engelsen in te zetten op onderhandelingen. Wat zou volgen was een verdrag dat, tot op zekere hoogte, een grote klap vormde voor het Britse imperialisme. Er werd besloten om Ierland op te splitsen in een vrije, grotendeels onafhankelijke staat en Noord-Ierland, waarbij laatstgenoemde onder het Verenigd Koninkrijk zou blijven vallen. De Noord-Ierse provincies

hadden immers geen pro-Ierse meerderheid, maar werden grotendeels nog bevolkt door Engelse kolonisten.

Onafhankelijkheid was, na een lange strijd, dus deels gerealiseerd. De vereniging van het gehele eiland in één onafhankelijke republiek, die voor sommige strijders ook een socialistisch tintje moest krijgen, bleef alleen een verre toekomstdroom. De verdeling van Ierland duurt tot en met de dag van vandaag voort en zorgt voor een voortwoekerd conflict.

'Het snelle werk van de Ierse revolutionairen om eigen politieke autoriteiten op te zetten die onafhankelijk waren van de Engelsen zorgden ervoor dat zij ook een concreet alternatief boden op de imperialistische besluitvorming'

We kunnen dan ook niet stellen dat het Ierse verzet volledig zijn doelen heeft bereikt of perse socialistische eisen wist te verwezenlijken in de nieuwe republiek. De Ierse onafhankelijkheidsoorlog toont wel aan dat een volk, onder de juiste omstandigheden en met de nodige politieke middelen, zelfs het Britse rijk tot concessies kan dwingen.

Ierland en de lessen voor de beweging

Alhoewel wij in Nederland ons in een fundamenteel andere situatie bevinden, zijn er wel lessen te leren uit de Ierse ervaring.

Om te beginnen laat dit verhaal zien hoe belangrijk het is om vast te houden aan je revolutionaire principes. Enkel vanwege de principiële houding tegenover de dienstplicht en de Engelse staat konden de Ierse revolutionairen, in ieder geval in hun eerste succesjaren, voorkomen dat ze ingekapseld werden. Tegelijkertijd toonden hun principes aan de rest van de maatschappij dat zij de organisatie waren met de oplossingen in tijden van crisis.

Deze principes zijn alleen zinloos zonder het opbouwen van een sterke organisatie die in een revolutionaire situatie de maatschappij de goede kant op kan sturen. Omstandigheden

bepalen het succes van revoluties, maar revolutionairen zijn net zo goed zelf ook onderdeel van die omstandigheden. De omwenteling in Ierland was er niet geweest zonder de Eerste Wereldoorlog en de incompetentie van de Engelse overheerser, maar ook niet zonder het jarenlange geduldige opbouwwerk van groepen als de IRB.

Hierbij is het ook van belang om eigen instituties te hebben die los staan van de heersende staat. Het snelle werk van de Ierse revolutionairen om eigen politieke autoriteiten op te zetten die onafhankelijk waren van de Engelsen zorgden ervoor dat zij ook een concreet alternatief boden op de imperialistische besluitvorming. Uiteraard is het vrij zinloos voor ons om een eigen leger of parlement uit te gaan roepen in Nederland, maar een tactiek van *dual power* kan ook op andere manieren in de praktijk worden gebracht. Denk aan het opzetten van eigen huurdersbonden, culturele organisaties en coöperatieven.

Tot slot kunnen we in het Ierse voorbeeld zien dat revolutionairen slagen wanneer zij hun principiële houdingen kunnen verbinden aan de dagelijkse leefwereld van de bredere samenleving. De extreme anti-Engelse politiek van het Ierse verzet sloeg pas aan toen de Engelse onderdrukking bruut aanwezig werd in het dagelijks leven van de Ieren. Zolang deze koppeling mist, zullen revolutionairen zichzelf vaak in de politieke marges moeten begeven, veelal roepend in het duister. Het is onze rol om die koppeling in de hedendaagse maatschappij altijd te blijven maken.

In de Ierse onafhankelijkheidsoorlog zien wij een inspirerend voorbeeld van hoe een kleiner volk een grote imperialistische machthebber tot concessies kan dwingen. Aan ons de taak om die lessen te leren en deze te vertalen naar onze huidige context. *Tiocfaidh ár lá!*★

NAVO?

NEE DANK JE!

Anti-NAVO-werkgroep ROOD & RSP

Hoe en waarom zeggen we nee tegen de NAVO? Misschien heb je onze posters al zien hangen, ben je bij een lezing geweest, of zag je onze aankondiging voor de demonstratie tegen de NAVO-top op 22 juni. ROOD is samen met de RSP bezig met een campagne tegen de NAVO. Afgelopen zomer zijn we met een team vanuit de twee organisaties begonnen met onze eerste grote campagne sinds ROOD de SP is uitgezet. Inmiddels zijn we nauw betrokken bij de voorbereiding van een tegentop en demonstratie tegen de NAVO op 21 en 22 juni, voeren we actie door heel het land en verspreiden we onze standpunten met filmpjes op social media. Maar wat is het idee achter deze campagne? Waarom zijn we begonnen, en wat is onze strategie? In dit artikel leggen we het uit.

Het is misschien niet zo gebruikelijk om dit soort analyses en strategieën publiekelijk te delen. Toch doen wij dat wel. Nadenken over tactiek en strategie is niet voorbestemd aan een selecte groep van grote leiders: wij willen zoveel mogelijk mensen in staat stellen om zelf met ideeën te komen. Wanneer we niet delen waarom wij iets doen, kunnen anderen daar ook niet van leren of onze overwegingen bekritisieren. De beste ideeën komen voort uit discussie.

Aanleiding, analyse en doelen

Waarom dan deze campagne? In de eerste plaats wilden we sowieso aan de slag met een campagne. Het was tijd om ROOD en de RSP op de kaart te zetten als organisaties die zich niet alleen bezighouden met theorie en discussie, maar ook in de praktijk aan de slag gaan om het socialisme dichterbij te brengen. Daarnaast zagen we het als een kans om ROOD en RSP te versterken: door met z'n allen te werken aan één doel, creëren we meer onderling samenhang en doen kaderleden nuttige ervaring op.

En waarom de NAVO als onderwerp? De NAVO vervult een essentiële rol in het westerse imperialisme, waar we ons natuurlijk tegen verzetten. Daarnaast was het onderwerp actueel: met Rutte als nieuwe NAVO-voorman en de geplande NAVO-top in Den Haag zou het hoe dan ook op de agenda komen. Sociale voorzieningen worden wegbezuinigd om te kunnen voldoen aan de NAVO-norm, en iedereen houdt zijn hart vast voor de derde wereld-

oorlog. Tegelijkertijd is kritiek op de NAVO compleet taboe, al helemaal sinds de Russische inval in Oekraïne: iedereen die vragen stelt bij de miljarden die nu in de wapenindustrie worden gepompt wordt weggezet als extreem-rechts of Poetinknuffelaar. Reden genoeg om het taboe te doorbreken en de aanval te openen op de NAVO.

De anti-oorlogsbeweging was echter in slechte staat. Net als in de meeste Westerse landen is de dominante stroming binnen die beweging (in meer of mindere mate) pacifistisch. De focus van deze 'officiële' vleugel ligt op de-escalatie, diplomatie en mondiale instituties als de VN en internationaal recht als alternatieven voor gewapend conflict. Door de oorlog in Oekraïne en de genocide in Gaza heeft die pacifistische visie haar geloofwaardigheid in de ogen van velen (terecht) verloren.

minelen als Poetin en Netanyahu betrouwbare onderhandelingspartners? Moeten we wel oproepen tot vrede als de onderdrukking daarna gewoon doorgaat? Met de vogelvlucht van het militarisme na de inval in Oekraïne is deze vleugel bovendien vrijwel uitgesloten van het publieke debat. Daardoor is de beweging sterk gemarginaliseerd, en hebben veel organisaties hun standpunten gematigd. Het manifest van De Nieuwe Vredesbeweging, de coalitie van pacifistische organisaties die afgelopen najaar is gelanceerd, bevat bijvoorbeeld geen kritiek op de NAVO.

Tegelijkertijd zagen we ruimte voor een radicale vleugel. De pro-Palestina-beweging liet zien dat veel (jonge) mensen bereid zijn de straat op te gaan tegen westers imperialisme, en dat men zelfs verder durfde te gaan dan de traditionele pacifistische eisen: het verwerpen van de tweestatenoplossing' en het erkennen van het recht op verzet zijn niet langer taboe. Ook de 'ontmaskering' van het pacifisme na de inval in Oekraïne raakt ons minder. Anders dan de pacifisten geloven wij namelijk niet in duurzame vrede onder het kapitalisme. De strijd om grondstoffen en invloedssferen zal altijd leiden tot gewapend conflict. Diplomatie, de VN en internationaal recht kunnen dat niet voorkomen. Ook geloven wij niet in vrede zonder rechtvaardigheid: iedereen heeft het recht zich te verzetten tegen onderdrukking. Deze uitgangspunten sluiten beter aan bij jonge activisten dan die van het traditionele pacifisme.

'Door de oorlog in Oekraïne en de genocide in Gaza heeft die pacifistische visie haar geloofwaardigheid in de ogen van velen (terecht) verloren.'

Op basis van deze analyse zijn we gekomen tot drie doelen. Ten eerste willen we met de anti-oorlogsbeweging de strijd aangaan tegen de NAVO. Ook al verschillen we in onze analyse en oplossingen van de pacifisten, ze vormen een belangrijke bondgenoot in de strijd tegen de NAVO. Bovendien is het een belangrijke stap in het doorbreken van het taboe op NAVO-kritiek als zij zich weer openlijk hiervoor uit durven te spreken. Ons tweede doel is het versterken van de socialistische en anti-imperialistische flank van de anti-oorlogsbeweging. Binnen de beweging willen we uiteraard zoveel mogelijk ons geluid naar voren brengen, en dat doen we door de krachten te bundelen met andere socialistische en anti-imperialistische organisaties. Als laatste willen we de eigen organisaties versterken. Tot slot is de campagne een kans om onszelf te profileren, ervaring op te doen en onze organisaties verder te ontwikkelen.

Onze strategie

Hoe proberen we die doelen te bereiken? Toen we eenmaal waren begonnen met de campagne en een goed beeld hadden van de staat van de beweging, zijn we gekomen tot een strategie van drie fronten: een eenheidsfront tegen de NAVO-top, een socialistisch front tegen imperialisme, en een eigen campagne. Eenheidsfront tegen de NAVO-top: de Tegentopcoalitie. Onze strategie ten aanzien van de Tegentopcoalitie is een variant van het eenheidsfront, zoals onder meer beschreven door Trotski. Destijds was het zo dat in veel landen

revolutionaire krachten geen meerderheid hadden binnen de arbeidersbeweging, maar wel groot genoeg waren om een rol van betekenis te kunnen spelen. Om effectief te kunnen strijden voor individuele eisen was eenheid in actie nodig. Communisten moesten daarom proberen om samen te werken met reformistische krachten. Wel moesten de communisten hun onafhankelijke positie behouden, en vrij zijn om de reformisten te bekritisieren. Op die manier konden de communisten de mensen bereiken die achter de reformisten aanliepen, en hen tegelijkertijd laten zien dat reformistische politiek een doodlopende weg is. Ook lieten de communisten op deze manier zien dat ze bereid waren om samen de strijd aan te gaan, zelfs als het eenheidsfront vroeger of later uit elkaar zou vallen.

Het moge duidelijk zijn dat onze situatie totaal anders is dan de situatie waarin veel communistische partijen zich honderd jaar geleden bevonden. Toch zijn er ten aanzien van de anti-oorlogsbeweging een paar interessante overeenkomsten. De anti-oorlogsbeweging is zoals gezegd gemarginaliseerd, waardoor wij in verhouding een rol van betekenis kunnen spelen. Het pacifisme is de dominante stroming: de mensen die de eindeloze parade aan oorlogspropaganda al kunnen weerstaan kijken in de eerste plaats naar de 'traditionele' oplossingen van diplomatie en internationale samenwerking. En samen met hen kunnen we een aanzienlijk grotere vuist maken tegen de NAVO dan als we zelf aan de slag zouden gaan.

Bijdragen aan de campagne? DAT KAN!

Bij anti-NAVO-campagne helpen niet alleen mensen van RSP en ROOD, maar ook vele kameraden die niet lid zijn van RSP of ROOD draaien mee. Heb jij interesse om ook mee te helpen, of wil je op de hoogte worden gehouden? Scan dan deze QR!

Om de campagne goed te laten verlopen, zijn we ook op zoek naar donaties. Elk klein beetje helpt! Scan onderstaande QR om te doneren.

Daarom hebben we contact gelegd met De Nieuwe Vredesbeweging om te kijken in hoeverre we samen op konden trekken. Dit heeft geleid tot de Tegentopcoalitie voor Vrede en Rechtvaardigheid: een tijdelijke alliantie van verschillende organisaties voor het organiseren van een tegentop en demonstratie tegen de NAVO-top. Bij het vormgeven van die coalitie hebben we onze onafhankelijke positie behouden: het staat ons vrij om door te gaan met onze eigen agitatie en kritiek te uiten op standpunten van anderen. Ook bestaat de tegentop op ons initiatief vooral uit paneldiscussies met mensen van verschillende achtergronden en stromingen. Zo gaan we de discussie tussen de verschillende vleugels binnen de anti-oorlogsbeweging niet uit de weg.

Een socialistisch front tegen imperialisme: VeTO en onze internationale contacten

Tegelijkertijd zien we het als onze taak om de socialistische en anti-imperialistische vleugel van de anti-oorlogsbeweging te versterken. In de eerste plaats wilden die krachten in Nederland bundelen. Daarom hebben we ons aangesloten bij Verzet Tegen Oorlog (VeTO), een radicaal links initiatief dat is ontstaan uit de demonstratie tegen de wapenbeurs in Rotterdam. VeTO is niet pacifistisch, en benadrukt bijvoorbeeld het belang van verzet tegen imperialisme. We trekken samen op in verschillende acties, en we hopen VeTO uit te kunnen bouwen tot duurzame anti-imperialistische campagneorganisatie.

Daarnaast wierpen we onze blik ook over de grens. De campagne vormde een goede kans om onze internationale contacten te versterken. De tegentop en demonstratie zijn ook voor buitenlandse organisaties interessant, en vormen een goede reden om een bezoek te brengen aan Nederland. Door onze internationale bondgenoten ook naar de

tegentop te halen, konden we bovendien de radicale vleugel daar versterken. In de aanloop naar de NAVO-top willen we verder aan de slag om samen met andere linkse organisaties een duidelijk socialistisch en anti-imperialistisch geluid te laten horen.

Eigen campagne: agitatie, educatie, organisatie

Als laatste 'front' hebben we onze eigen campagne. We zijn namelijk niet alleen actief in allerlei coalities, maar voeren deze campagne ook onder onze eigen naam. Dit doen we volgens de traditionele marxistische strategie van agitatie, educatie en organisatie.

Agitatie is het verspreiden van een klein aantal ideeën aan een grote groep mensen. Dat doen we bijvoorbeeld met onze stickers en posters, posts op social media, flyers, het op hangen van spandoeken, en het roepen van slogans op demonstraties. Posters met teksten als 'De NAVO is er niet voor ons' en 'De NAVO is niet defensief, maar een oorlogsmachine' zetten mensen hopelijk aan het denken: is de NAVO er wel om mij te beschermen? Op een flyer of op het manifest op onze website kunnen ze lezen dat de NAVO de belangen dient van westers kapitaal, en juist conflict opstoot.

De tweede stap is educatie. Een paar slogans en wat basale uitleg is een goed begin, maar als we de wereld willen begrijpen en goede analyses willen maken hebben we meer nodig. Daarom organiseren we lezingen en politieke cafés, schrijven we artikelen en statements en maken we langere video-content. Zo kunnen we meer de diepte ingaan, en mensen binnen en buiten onze organisaties bekendmaken met de complexe verhouding tussen kapitalisme, imperialisme, oorlog en de NAVO.

Die twee stappen leiden vervolgens weer tot organisatie. Lokale afdelingen zijn in hun omgeving aan de slag gegaan met acties tegen de uitbreiding van defensie en de propagandatour van de NAVO. Mensen die zich aangesproken voelen door de agitatie en de educatie kunnen zich aansluiten bij die acties, wat in sommige gevallen op termijn leidt tot lidmaatschap. Door middel van deze drie stappen verspreiden we onze boodschap,

leiden we mensen op om zelf goede analyses te maken, en versterken we onze eigen organisatie door meer ervaring op te doen met lokale acties en leden te werven.

Tot slot

We hebben de afgelopen maanden hard gewerkt aan deze campagne, en zullen in aanloop naar de NAVO-top alleen nog maar harder moeten werken. Voor ROOD en RSP is zo'n campagne een nieuwe ervaring, en

als campagneteam hebben we een hoop geleerd. We kijken uit naar de volgende grote gezamenlijke campagne, hoewel onze strijd tegen het imperialisme van de NAVO natuurlijk ook na de top zal doorgaan. Ook hopen we dat het delen van onze analyse en strategie inzicht kan bieden aan anderen die zelf aan de slag willen. Die revolutie komt er immers niet vanzelf!★

SLUIT JE 22 JUNI AAN IN DEN HAAG BIJ DE DEMONSTRATIE TEGEN DE NAVO-TOP!

Demonstranten voeren actie tegen de NAVO. Links in het Nieuws.

TWEE STATEN IS GEEN OPLOSSING

Kayleigh Hofstede

De bevrijding van Palestina klinkt als goud in de oren van pro-Palestina activisten. Echter brengen de hoe-en-wat-vragen verschillende ideeën met zich mee. Vooral het debat tussen activisten over enerzijds de eenstaatoplossing en anderzijds de tweestatenoplossing is er een die veel controverse trekt.

De eenstaatoplossing is het idee dat er één staat in het historische gebied Palestina zou moeten zijn. Dit houdt in dat het de grenzen heeft van het hedendaagse Israël, inclusief de Gazastrook en de Westelijke Jordaanoever, zonder de Golanhoogte. Sommigen vinden dit te idealistisch: iets waar Israël nooit aan toe zou geven. Het omgekeerde is waar. Dit is het enige realistische scenario waarin Palestijnen vredig kunnen leven in hun eigen land.

Het alternatief dat leeft in de beweging voor de bevrijding van Palestina, de tweestatenoplossing, het idee dat in het historische Palestina één staat Israël en één staat voor de Palestijnen moet komen die naast elkaar bestaan, kent een lange geschiedenis. Het werd als eerste genoemd door de Britten, waarna het overgenomen zou worden door de Verenigde Naties in hun 181-resolutie in 1947. Alle Arabische staten stemden tegen, maar alsnog haalde het plan een meerderheid. David Ben-Gurion, de eerste minister-president van Israël, wiens paramilitaire organisatie de slogan 'Judea was verloren door bloed en vuur, en zal weer opkomen door bloed en vuur' droeg, was voor deze resolutie. Hij zag dit als de eerste stap naar zijn ideale Israël.

De 181-resolutie wordt gezien als de aanleiding van de Palestina-oorlog in 1948. In deze oorlog verrichtte Israël bloedbaden en werden 700.000 Palestijnen verjaagd van hun land. Dit wordt nu de Nakba genoemd.

Vanuit de Verenigde Staten (VS) is er meerdere keren gepoogd om de tweestatenoplossing in te voeren, waaronder tijdens de Oslo akkoorden. Dit was een poging om het Palestijnse verzet tijdens de eerste Intifada terug te dringen. Het is cruciaal om te beseffen dat de pogingen van de VS om een tweestatenoplossing in te voeren bewust zijn gedaan om het verzet te verzwakken. Soms geeft Israël toe aan de VS, zoals in 1993, maar soms ook niet. De verdragen die getekend zijn door Israël nooit daadwerkelijk nagekomen. Toch kunnen we zeggen dat de huidige situatie in historisch Palestina de realiteit van het proberen de 'tweestatenoplossing' uit te voeren is.

'Om Palestina te bevrijden moeten we het paradigma waarin zij is bezet verbrijzelen.'

Een van deze staten is Israël. De tweede staat is het gebied dat theoretisch onder gezag is van de Palestijnse Autoriteit (PA). In de werkelijkheid wordt de zogenaamde Palestijnse staat geregeerd door Israël via Israëlische vestigingen, controle over de toevoer van levensmiddelen en continue aanvallen van de Israëlische bezettingsmacht (IOF) op de Palestijnse bevolking. De tweestatenoplossing is geïmplementeerd en werkt overduidelijk niet, omdat het niet gerespecteerd wordt door Israël. De eis

dat Israël blijft voortbestaan, maar simpelweg de bestaande afspraken wél respecteert, is juist idealistisch. Het eist een gedaanteverandering van Israël, in de manier waarop haar leiders zich gedragen, zonder het project Israël in de basis te veranderen. De ideeën van de leiders van Israël moeten anders worden, terwijl hun belangen hetzelfde blijven.

Retoriek en schijndiplomatiek terzijde, de materiële werkelijkheid is dat Israëls kapitaal altijd wordt bedreigd. De VS betaalt dus de VS bepaalt. Israël is economisch praktisch afhankelijk van de VS aangezien maar liefst veertig procent van het budget voor de IOF vanuit de VS komt. Verscheidene overheidsdocumenten van zowel Israël als de VS laten zien dat de twee economieën verweven zijn met elkaar.

De geschiedenis laat duidelijk blijken dat het idee van een tweestatenoplossing is bedacht door het westen, als oplossing voor een probleem dat ze zelf heeft gecreëerd. Echte bevrijding vindt niet plaats binnen het raamwerk van de onderdrukker, of zoals feminist Audre Lorde zegt: 'het gereedschap van de meester zal nooit het huis afbreken'. Dit is waarom we af moeten van het hele kader; om Palestina te bevrijden moeten we ook het paradigma waarin zij is bezet verbrijzelen. We doen dit door middel van het steunen van een revolutionair alternatief dat niet Amerika dient, maar het Palestijnse volk: de eenstaatoplossing.

De eenstaatoplossing

Het is een lange weg die Palestina moet doorgaan om zichzelf te bevrijden. Er moet in onderhandeling daadwerkelijk naar Palestijnen worden geluisterd en wanneer dit niet gebeurt,

moeten Palestijnen dit afdwingen. De eenstaatoplossing gelooft in een staat gedeeld door de Israëliërs die willen blijven en de Palestijnen die er vandaag de dag wonen, maar ook Palestijnen die deel zijn geworden van de diaspora. Het zou een democratische staat zijn.

Binnen verzetsbewegingen zijn verschillende ideeën over de bevrijding van Palestina. Zelfs binnen dezelfde groepering, de PLO, bestaan er verschillende ideeën over. Zo is Arafat's Fatah, de grootste partij binnen de groep, voor een tweestatenoplossing. In 1982 heeft de PLO het Fezinitiatief getekend waarin zij zich uitspreken voor een tweestatenoplossing van de grenzen voor de zesdaagse oorlog in 1967. De op-een-na-grootste factie binnen de PLO, de PFLP, heeft zich in 1974 al voor een gedeelte losgekoppeld van de PLO. De reden hiervoor was het tienpuntenprogramma van de PLO dat volgens de PFLP toegeeflijk was naar Israël. In het programma bevoogde de PLO zich naar de tweestatenoplossing. Dit was onacceptabel voor de PFLP, en dit is zo gebleven: de PFLP is nog steeds voor een eenstaatoplossing.

In 2017 heeft Hamas een herziene versie van hun beginsellenprogramma gepubliceerd. Dit programma beschrijft de strijd tegen het Zionistische project als een politieke strijd, geen religieuze. Antisemitische elementen zijn verwijderd. Er wordt een dubieus standpunt ingenomen ten opzichte van de eenstaatoplossing. Zo wordt er gerefereerd aan de grenzen van voor 1967, maar wordt er nooit een tweestatenoplossing genoemd zoals is opgenomen in de Oslo-akkoorden. Ook wordt er geen erkenning gegeven aan Israël als staat en wordt Jeruzalem gezien als de hoofdstad van Palestina. Het is een omstreden document dat geen vragen beantwoordt.

De rol van communisten binnen dit debat

Zelfbeschikking moet bij het volk dat zichzelf bevrijdt liggen. Veel liberale en intersectionele stemmen proberen ons te vertellen dat het enkel Palestijnen zijn die zeggenschap hebben over hun bevrijding, en dat we daarom de tweestatenoplossing moeten omarmen. Het is natuurlijk waar dat Palestijnen besluiten maken over Palestina. Maar dit betekent niet dat we de zelfaangewezen leiders blindeling moeten volgen in hun onrealistische, verraderlijke en idealistische eisen, die niet gesteund worden door het volk zelf. Zeker als we met deze eis concreet weinig kunnen in Nederland.

Onze politiek, ongeacht het onderwerp, wordt bevochten binnen Nederland. Ideeën over Palestina hebben een doel binnen de Nederlandse politiek. Voor studenten houdt dit in onze universiteiten en hogescholen in dwingen de banden met Israelische universiteiten te breken. Daarnaast proberen we de overheid onder druk te zetten om toe te geven aan onze eisen. Deze eisen worden gevormd door onze ideeën over Palestina. Het doel: één staat, Palestina, en het einde van westerse onderdrukking. Dit uit zich in eisen zoals: breek de banden, boycot Israël, en het recht van terugkeer van Palestijnen op langere termijn.

Naast de politieke strijd binnen Nederland voor een vrij Palestina, proberen communisten ook het debat binnen Nederland te beïnvloeden. Dit hangt samen met het argument van een verschuiving van het raamwerk waarbinnen we over de bevrijding van Palestina denken. Zoals eerder benoemd zijn er veel pro-Palestina demonstranten die geloven in de eenstaatoplossing, maar er zijn ook demonstranten die nog steeds geloven in de tweestatenoplossing. Het is nu aan de beweging om met demonstranten in gesprek te gaan en onze ideeën te delen. Op deze manier kan stukje bij beetje het oude raamwerk worden afgebroken en het nieuwe worden opgebouwd, onafhankelijk van de westerse burgerij.★

**STRIJD VOOR
1 MEI**

**DE GESCHIEDENIS
EN DE OPBOUW VAN DE CULTUUR
VAN DE WERKENDE KLASSE**

1 Meiwerkgroep ROOD & RSP

1 mei staat wereldwijd bekend als de Dag van de Arbeid. De dag staat in het teken van de strijd die arbeiders voeren voor betere arbeidsomstandigheden, betere lonen en sociale rechtvaardigheid. In veel landen in de wereld wordt het dan ook erkend als een nationale feestdag. Het is altijd een belangrijke dag geweest voor socialistische staten, vakbonden en arbeiderspartijen.

De oorsprong van de Dag van de Arbeid vindt echter niet plaats in een socialistische staat, maar in de Verenigde Staten aan het eind van de 19e eeuw. De industriële revolutie had zich verspreid naar Amerika en de Amerikaanse arbeider leefde onder een vroege fase van het kapitalisme. De arbeider moest soms 16 uur en 7 dagen per week werken om rond te komen. Vakbonden werden veelal met geweld onderdrukt door de fabriekseigenaren. Desondanks wisten arbeiders in Amerika zich te verenigen. Op 1 mei 1886 zouden de arbeiders massaal het werk neerleggen, met als voornaamste eis: De 8-urige werkdag. Arbeiders haalden hiervoor inspiratie uit Australië, waar al sinds 1856 de 8-urige werkdag gold. Daardoor werd de 8-urige werkdag een prominente eis voor vakbewegingen over de hele wereld.

Er werd onder andere voor 1 mei gekozen omdat 1 mei traditioneel *Moving-day* was in Amerika. Dit was de dag waarop voor veel arbeiders bekend werd of hun contract verlengd zou worden en daarmee of ze hun woning nog konden betalen. Ze kozen deze dag, en op 1 mei 1886 waren er over het hele land stakingen en demonstraties. De grootste stakingen vonden plaats in Chicago. Tienduizenden arbeiders legden hier dagenlang het werk neer en gingen de straat op. Ze werden met geweld onderdrukt door de staat, maar de arbeiders bleven onverschrokken opkomen voor hun rechten. Een paar dagen later, op 4 mei, escaleerde het protest in Chicago nadat er een bom werd gegooid naar de politie. Als reactie hierop schoot de politie in op de menigte. Deze gebeurtenis heeft een aantal agenten en tientallen arbeiders

het leven gekost. Tot op de dag van vandaag staat de gebeurtenis bekend als de Haymarketopstand. De gooier van de bom is nooit bekend geweest.

Na de Haymarketopstand zijn er honderden vakbondsleiders opgepakt en een aantal zonder proces ter dood veroordeeld en geëxecuteerd. De Haymarketopstand en de executie van de vakbondsleiders werd al snel bekend bij de rest van de wereld en de vakbondsleiders werden door veel arbeiders erkend als martelaars.

Op het eerste congres van De Tweede Internationale in 1889, een socialistische organisatie bestaande uit socialistische partijen over de hele wereld, werd opgeroepen om wereldwijde demonstraties te organiseren op 1 mei 1890, ter ere van de gebeurtenissen in Chicago 4 jaar geleden. Ook deze demonstraties hadden dezelfde eis: de 8-urige werkdag. Een paar jaar later, op het tweede congres van De Tweede Internationale in 1891, is 1 mei officieel erkend als jaarlijkse gebeurtenis. Dit maakte het voor proletarische organisaties onder De Tweede Internationale verplicht om jaarlijks het werk neer te leggen op 1 mei. De gezamenlijke strijd op 1 mei leverde in de Verenigde Staten in 1916 succes op: de 8-urige werkdag werd ingevoerd.

'Waar 1 mei eerst een dag was waar arbeiders in protest gingen met als hoofdeis de 8-urige werkweek, is de kernboodschap van de dag steeds verder gegroeid'

De ontwikkeling van 1 mei

Arbeiders over de hele wereld zijn nooit gestopt met het samenkomen op 1 mei. De dag is wereldwijd uitgegroeid tot een dag waarop de arbeiders hun klasse vieren. Waar het eerst een dag was waar arbeiders in protest gingen met als hoofdeis de 8-urige werkweek, is de kernboodschap van de dag van de arbeid steeds meer uitgegroeid. Naast de eis voor betere arbeidsomstandigheden, staan sociale rechtvaardigheid en internationale solidariteit steeds meer centraal. Ook werden de successen van de arbeidersstrijd steeds meer benadrukt en kreeg de dag van de arbeid op veel

plaatsen een expliciet socialistische boodschap. De dag van de arbeid werd groots gevierd in socialistische staten in de 20e eeuw met festivals en parades door de steden. Maar niet alleen in communistische landen was 1 mei groot, ook in de rest van de wereld werd 1 mei groots gevierd. Toch waren er ook genoeg staten die 1 mei nooit als feestdag hebben erkend.

Naast Nederland, is de dag van de arbeid ook nooit erkend in de Verenigde Staten, waar de dag haar oorsprong vindt. In de jaren nadat de Tweede Internationale de Dag van de Arbeid heeft verkondigd, begon de druk bij de Amerikaanse autoriteiten om de dag te erkennen toe te nemen. In eerste instantie waren de Amerikaanse autoriteiten tegen de dag van de Arbeid, omdat zij niet wilden dat de Haymarket opstand geëerd zou worden. De druk werd uiteindelijk te hoog, maar in plaats van 1 mei, besloten ze om *Labor Day* te vieren op de eerste maandag van september. Tot op de dag van vandaag is Labor Day nog steeds een nationale feestdag in de Verenigde Staten.

Tijdens de koude oorlog liepen de spanningen hoog op tussen het liberale westen en de socialistische staten. Omdat 1 mei gezien werd als een communistische feestdag, werd er vaak hard opgetreden tegen 1 meivieringen in de VS. 1 meivieringen werden in sommige gevallen zelfs verboden na invoering van de Communist Control Act van 1954. Demonstraties op 1 mei werden neergeslagen en vakbondsleiders werden geïntimideerd of opgepakt.

In een poging om de socialistische cultuur rond 1 mei uit te wissen, heeft Eisenhower in 1958 1 mei officieel uitgeroepen tot *Loyalty Day*, waarop de Amerikaanse cultuur geëerd zou worden en de bevolking hun loyaliteit zou uiten aan de Verenigde Staten. Ook Loyalty Day wordt tot de dag van vandaag nog steeds gevierd in de VS op 1 mei.

Ook in Nederland is 1 mei nooit erkend als feestdag, maar de Nederlandse arbeiders waren er wel al vroeg bij. Tijdens de eerste editie in 1890 werd bijvoorbeeld een grootschalige petitie opgesteld in Haarlem voor de 8-urige werkdag en hebben zelfs

zo'n 700 arbeiders in het kleine Friese dorpje Appelscha het werk neergelegd. De vieringen waren vaak groot, en werden door het hele land met parades en vieringen gevierd. Vaak met hele mooie banniers, liederen en marsen. Na jaren strijden boekten de Nederlandse arbeiders succes: de 8-urige werkdag werd uiteindelijk in 1919, onder hevige druk van de arbeiders, ingevoerd in Nederland.

Dat de Dag van de Arbeid geen officiële feestdag is in Nederland, heeft altijd een excuus gehad. Koninginnedag valt sinds 1949 namelijk altijd op 30 april. Eén dag voor 1 mei. Is het toeval dat de eerste koninginnedag gevierd werd in 1891, één jaar na de verklaring van 1 mei als dag van de arbeid, is het toeval dat de datum van koninginnedag niet is gewijzigd na aantreden van Beatrix als koningin? Wie weet? In ieder geval lijkt het voor de Nederlandse staat belangrijker om de vorsten te eren, symbolen voor de Nederlandse staat, in plaats van de werkende klasse. 1 mei, een feestdag van onze klasse en een dag van strijd, voor goede werkomstandigheden, hogere lonen en lage levenskosten wordt gelijkgetrokken en zelfs overschaduwd met het vieren van een ongekozen staatshoofd die niet werkt, en leeft van onze belastingcenten zonder enig bijdrage te leveren aan onze maatschappij. Daarbij wordt er een illusie gewekt dat het koningshuis een verbindende factor is die Nederlanders samenbrengt, wat een valse illusie is.

Hedendaagse vieringen

In tegenstelling tot Nederland is 1 mei een vrije dag in de meeste Europese landen, tot op buiten Nederland, Zwitserland en Denemarken. In Duitsland bijvoorbeeld is 1 mei een vrije dag en worden er in verschillende steden feesten of optochten georganiseerd om het strijdbare karakter van de internationale feestdag van de arbeidersklasse te vieren. Sinds 1919 worden er in Duitsland manifestaties georganiseerd voor de rechten van de werkers. De landelijke demonstratie heeft haar traditionele plek in Kreuzberg, Berlijn. Buiten het feit dat er veel demonstranten naar Kreuzberg in Berlijn komen, worden er op verschillende plekken grote manifestaties georganiseerd, door diverse linkse organisaties zo-

als bijvoorbeeld De Duitse Vakbond.

In Frankrijk, volgens Marx de geboorteplaats van de arbeidersbeweging, wordt de viering van 1 mei strijdbaar en feestelijk aangepakt. Want ondanks de successen die de Franse arbeidersbeweging al heeft behaald in het verleden is de strijd nog zeker niet voorbij. Daarom manifesteren de Fransen voor betere arbeidsomstandigheden en protesteerden de Fransen bijvoorbeeld vorig jaar tegen de verhoging van de pensioenleeftijd naar 64 jaar. Op 1 mei gaan allerlei organisaties, van de vakbonden en de PCF tot de klimaatbeweging en migrantenrechtenorganisaties samen de straat op, om de eenheid van de werkers te tonen tegen neoliberal beleid van hun regering. Een situatie waar we voorbeeld aan kunnen nemen.

'Het aan ons als revolutionaire socialistenvan de taak om het feest wat hoort bij onze socialistische cultuur te koesteren en levend te houden.'

Voor de tradities binnen de Oostbloklanden kunnen we ook kijken naar Polen, waar dag van de arbeid een feestdag is die aan het vervagen is. Ook al vinden er nog manifestaties plaats, is het vergeleken met het verleden een minder grote feestdag geworden en wordt het sinds kort overschaduwd door de 'Dag van de Poolse vlag' die op 2 mei plaatsvindt. De 2 meifeestdag werd in 2002 ingevoerd terwijl 1 mei in Polen een feestdag is sinds 1919. Het is inmiddels een welbekend fenomeen. Voer een nieuwe feestdag in om de viering van 1 mei te ontmoedigen en de arbeidersklasse te verzwakken. Hierbij wordt dus een poging gedaan om het feest dat de werkende klasse verbindt af te breken door een feestdag te populariseren die het volk ongeacht haar klassenverschillen zou moeten verenigen, onder een nationaal symbool. Zo probeert Polen de klassenverschillen te verbloemen ten dienste van de Poolse staat.

De huidige 1 mei viering in Nederland vindt jaarlijks plaats in Amsterdam en bestaat uit een mars vanaf het Museumplein naar het Martin Luther

Kingpark. De FNV biedt na de mars nog een programma aan in de vorm van een festival, waarbij de Herman Bode-award wordt uitgedeeld voor het beste CAO-traject. 1 mei heeft van nature een politiek karakter, het is een viering van de successen van de arbeidersbeweging uit het verleden die bepalend zijn geweest voor onze omstandigheden als arbeiders van nu. De vorm en grootte is echter wel veranderd. Vroeger zagen we op 1 mei grootse vieringen in elke stad, met gigantische parades, koren, en veel liederen. Tegenwoordig zijn er minder vieringen, en we vieren het ook op een andere manier. De cultuur is vaak verdwenen uit onze demonstraties of is veel veranderd. De banieren op stokken en de arbeidsliederen zijn vaak verdwenen, en ook de parades zijn chaotischer. Deze culturele uitingen zijn verloren gegaan met de tijd. Alhoewel dit niet noodzakelijk slecht is, duidt het erop dat de cultuur van de arbeidersklasse minder prominent is in de Nederlandse samenleving, wat zorgt voor kleinere demonstraties en demonstraties die lastiger te verbinden zijn aan de arbeidersklasse, omdat hun symboliek en vorm minder herkenbaar is als van de arbeiders.

Alhoewel de marsen van nu niet meer zo groot zijn als vroeger, herinnert het vieren van onze klasse ons er nog steeds aan dat we meer gemeen hebben met elkaar, dan met de bazen. De heersende klasse zal ons feest misschien niet officieel erkennen, maar daarom is het aan ons als revolutionaire socialistenvan de taak om het feest wat hoort bij onze socialistische cultuur te koesteren en levend te houden.

De heropbouw van de socialistische cultuur

In deze tijd zien we echter overal om ons heen de zielloze cultuur van de kapitalisten. Mensen voelen zich dan ook totaal vervreemd van de wereld om zich heen. Dat is logisch, want onze banen zorgen ervoor dat we steeds minder dicht bij elkaar staan. Mensen worden steeds meer machines die een enkele taak uitvoeren, zeker in fabrieken, maar ook op kantoren. De plekken die ons verbinden, zoals buurthuizen en bibliotheken, verdwijnen ook langzamerhand. Mensen voelen zich niet goed over hun leven en de staat van de wereld.

Heel veel cultuur gaat tegenwoordig dan ook om het ontvluchten van de waan van de dag. Niet alleen in bijvoorbeeld het fantasy en sciencefictiongenre, maar ook veel andere cultuur gaat over het ontvluchten van de realiteit. Bijvoorbeeld door het romantiseren van leven op een berg of op een idyllische manier in de wildernis wonen. Niet alleen in de cultuur, maar ook in de gewoontes die mensen hebben proberen we de realiteit te ontkennen. Om de werkelijkheid te ontvluchten drinken mensen, doen ze drugs, worden ze compleet opgezogen door videogames of scrollen ze urenlang op sociale media. Om zich maar niet bezig te houden met wat om hen heen gebeurt. Dit fenomeen heet escapisme, en in onze samenleving zien we het overal.

Dit moeten we bestrijden. Escapisme zorgt ervoor dat mensen zich niet inzetten om hun miserabele leven te veranderen. Het houdt ze ondergeschikt aan de kapitalisten. Wij moeten een tegengewicht bieden. Natuurlijk door mensen te organiseren, maar ook door een nieuwe, betrokken, culturele verandering te bewerkstelligen. De cultuur van de werkenden, voor de werkenden. Waar saamhorigheid en gezamenlijk werk centraal staan, waar solidariteit centraal staat. In deze cultuur komen we samen tot organisatie en maken we samen onszelf klassebewust.

Aan de ene kant bouwen we dit op door ons normale politieke werk. In

de bewegingen waar we actief zijn, zetten we ons beste beentje voor om solidariteit op te bouwen. We proberen waar we actief zijn altijd het klassenstandpunt aan te sporen en een norm van kameraadschap te bewerkstelligen. We proberen mensen te betrekken, om mensen te laten realiseren dat we enkel door gezamenlijke strijd de wereld kunnen veranderen.

Maar een cultuur is natuurlijk niet enkel een norm. We hebben ook gedichten, films en boeken nodig die ons klassenbewustzijn vergroten. Mensen moeten via deze cultuur betrokken raken met de wereld, niet ervan vervreemd worden. Het moet ervoor zorgen dat mensen niet de drang hebben om in bed te blijven en te consumeren, maar om eropuit te trekken en samen verandering teweeg te brengen. En niet op een manier die zegt: je moet dit in je eentje aanpakken, maar op een andere manier. Op een klassenbewuste manier. We moeten mensen bijbrengen dat we meer gemeen hebben met de werkers naast ons, dan met de kapitalisten.

We zouden deze twee dingen kunnen zien als de uitzending van onze idealen. We gebruiken onszelf en onze cultuur om mensen te veranderen, om ze zo klassenbewust te maken en te organiseren voor het socialisme. Via deze twee dingen bouwen we dus op de lange termijn normen en waarden die we nodig hebben voor de opbouw van een sterke politieke beweging, waar we

derzijds vertrouwen en gezamenlijke besluitvorming centraal staat.

We moeten echter ook naar binnen kijken. We moeten tradities en gewoontes vormen die mensen het gevoel geven dat ze deel zijn van iets groots, iets dat voorbij het levenloze kapitalisme gaat. Iets dat de kiem vormt van de sociale relaties die mensen zullen hebben na het kapitalisme, in het socialisme. Deze tradities zijn natuurlijk ook strijdbaar en krachtig naar buiten, maar hebben een veel sterker effect op de deelnemers van deze nieuwe cultuur. Deze tradities kunnen we op 1 mei bouwen, de belangrijkste feestdag van de arbeiders.

Op 1 mei moeten we daarom niet alleen de strijd van de arbeiders vieren, we moeten ook terugkijken op de strijd van het verleden om onze cultuur en tradities op te bouwen. Kijken naar de offers die de arbeidersklasse gebracht heeft, om deze te gaan beschouwen als onze geschiedenis. We moeten tradities terugbrengen of opnieuw ontwikkelen, zoals bijvoorbeeld de gezamenlijke zang van liederen of het marcheren met vlaggen en spandoeken.

We kijken natuurlijk ook naar de toekomst. Alhoewel onze geschiedenis belangrijk is, is de belangrijkste daad van de arbeidersklasse in de toekomst. We moeten ons ook aanpassen aan de tijdgeest. Wij bedenken onze eigen tradities en vieren onze klasse op onze eigen manier.★

Kameraden van ROOD, RSP en ROSA strijden op 1 mei.

Viering van de 48e jubileum van de CPP in de Zuid-Tagalogregio. Foto Boy Bagwis

REVOLUTIE IN HET HIER EN NU

Interview met een Filipijnse kameraad over de revolutie in de Filipijnen

Silt l'Montagnard

*Is it wrong for me because my skin is dark?
Is it a sin because I am Lumad?
Is it wicked to have been born
Where my father lived?
Is it a crime to fight for our ancestral lands?*

*Why call me a terrorist and a rebel,
If I fight for my nation and my people?
- Joven Obrero*

In Utrecht staat een onopvallend kantoorpand. Binnen hangen muren vol met revolutionaire schilderijen, vlaggen en allerlei memorabilia van de Filipijnse revolutie. In vitrinekastjes staan boeken over revolutionaire theorie, kunstwerken, agitatiemateriaal en propaganda. Er hangt een warme sfeer in het kantoor. Het is het Internationale Kantoor van het Nationaal Democratisch Front van de Filipijnen (NDF).

Op een stoel zit een oude en rustige man. Eric Laksema* is zijn naam. Een enkel litteken op zijn wang verradert zijn leven in ballingschap. Na het uitwisselen van de egards, zoals revolutionairen onder elkaar dat trachten te doen, begint het interview. Laksema vertelt over de eilanden, van Luzon tot Mindanao, en hoe onderontwikkeld ze zijn. Op deze eilanden wordt een dappere strijd op allerlei fronten door de Filipijnse massa's uitgevochten, van een guerrilla-oorlog in de mistige bergen van Mindanao, tot het volhardende activisme van arbeiders en mensen-

rechtenactivisten tegen de Filipijnse elite, de *compradorklasse*, de sokpoppen aan de lange arm van de Verenigde Staten, onderling verdeeld in verschillende facties van militaire elites, agrarische landheren, katholieke bisschoppen, en multinationals.

De situatie in de Filipijnen

Deze groepen houden het Filipijnse volk in een houdgreep door middel van bewuste economische stagatie, armoede en militaire terreur. Veel Filipijnen leven onder ondraaglijke omstandigheden. De gemiddelde arbeider leeft op een salaris van vijfhonderd pesos per dag, wat genoeg is voor slechts één maaltijd.

‘De regering leidt het land als een bedrijf, en wordt aangevoerd door twee facties verwikkeld in een machtsstrijd.’

In de steden bestaat dertig procent van de bevolking uit permanente inwoners en stedelijke proletariërs. De rest is semi-proletariër: boeren die afhankelijk van het seizoen dan wel op het land werken, dan wel als arbeider in een stad. Deze seizoensgebonden boeren, maar ook de feodale boeren, werken voor landheren die met prekoloniale bloedlijnen hun heerschappij over miljoenen boeren rechtvaardigen.

Laksema legt de huidige situatie uit. De regering leidt het land als een bedrijf, en wordt aangevoerd door twee facties verwikkeld in een machtsstrijd. Aan de ene kant de militaristische Duterte-factie, generaals en militair leiderschap, die loyaal zijn aan de voormalige president Rodrigo Duterte. ‘Hij vulde hun zakken’, vertelt Laksema, ‘dus zij blijven hem trouw.’ Ook geniet Duterte nog steeds de steun van de bevolking en wordt hij door de reactionaire hoek van de samenleving gezien als een vaderfiguur. Daartegenover staat de factie die gelieerd is aan de huidige president Ferdinand ‘Bongbong’ Marcos Jr., de zoon van voormalige dictator Ferdinand Marcos. ‘Het is een strijd tussen twee marionetten’, zegt Laksema, ‘maar ze zijn verenigd in het onderdrukken van de massa’s.’

Hoe ziet het verzet eruit?

De NDF begrijpt dat wie de machtsstrijd tussen Duterte en Marcos ook wint, het Filipijnse volk hoe dan ook de dupe zal zijn. De staat zal blijven aanvallen, militair en economisch. De NDF zelf is de voorhoede van het Filipijnse verzet, een marxistisch volksfront geleid door de Communistische Partij van de Filipijnen en hun militaire vleugel, het Nieuwe Volksleger (NPA). Welke klassen weten ze te organiseren? ‘laten we beginnen bij de arbeiders’, begint Laksema. ‘In de Filipijnen hebben we onder door de dominantie van het Amerikaans imperialisme zeer lage lonen. Dus strijden onze vakbonden om te beginnen voor leefbare lonen.’

De NPA wortelt zich diep in de vakbonden en opereert daar zowel ondergronds als bovengronds. Recentelijk hebben ze bijgedragen aan grote stakingen georganiseerd tegen de import

van grote bussen, die de traditionele busjes uit de Koude Oorlog, die veel bruikbaar zijn op steile bergwegen, zouden vervangen. De winst van deze import zou verdwijnen in de zakken van multinationals. De stakingen waren zeer succesvol en het plan is nu afgeschaft, wat het organisationeel gewicht van de NDF aantoonst.

De ondergronds gewortelde NPA leden gebruiken de vakbonden ook om te rekruteren voor hun alom beruchte guerrillafront. De boeren op het platteland hebben de guerrilla’s een bijnaam toegekend: ‘Ze noemen hen ‘Nice People Around’, begrijp je?’, vertelt Laksema. Deze ‘Nice People Around’, een eufemisme voor de *New People’s Army*, bestaan uit een strikt gedisciplineerd kader. Dit is een absolute noodzaak wanneer men strijdt tegen een militaire overmacht in optima forma, de Verenigde Staten.

Laksema vertelt hoe hard, kil en bloeddorstig deze grootmacht strijdt tegen de NDF en het volk onderdrukt. Hij verhaalt over Operatie Kapatagan, begonnen door President Duterte onder leiding van het Amerikaans leger en het Pentagon, met het einddoel de totale uitroeiing van de NPA. ‘Kapatagan betekent dubbelloops.’

Hij gebaart met een vlakke hand langs zijn keel. ‘Dus je begrijpt wat dat betekent.’ Het hele bureaucratische staatsapparaat, van dorps- en gemeenteraden tot regionale structuren, is gemilitariseerd en wordt ingezet om de communistische opstand tegen te gaan. Amerika heeft de Filipijnse overheid voor deze campagne honderden miljoenen geleend aan zogenaamde ontwikkelingshulp.

Operatie Kapatagan kent meerdere tactieken. Zoals bijvoorbeeld red-tagging, waarbij mensen na onterecht bestempeld te worden als communisten en terroristen worden vervolgd. Daaraan verwant is het gebruik van zwarte propaganda; een praktijk waarbij men valse propaganda verspreidt onder de naam van een andere partij. Het gaat nog verder: van dreigende sms-berichten en het verspreiden van je portret in de publieke ruimte, tot zogenaamde *surrender ceremonies* waar mensen willekeurig aangewezen worden om geforceerd een contract te tekenen waarna ze zich wekelijks moeten melden bij lokale autoriteiten.

‘Het hele bureaucratische staatsapparaat, van dorps- en gemeenteraden tot regionale structuren, is gemilitariseerd en wordt ingezet om de communistische opstand tegen te gaan.’

Op het platteland heerst op dit moment een staat van beleg. Mensen die zich ‘s nachts naar buiten begeven, kunnen zomaar geëxecuteerd worden op de ongegronde verdenking een guerrillastrijder te zijn. De lijken worden vernederend tentoongesteld met in de grond geplante wapens, als blijk van hun terrorisme.

Hoe organiseert de NDF de massa’s?

Het lijkt onbegrijpelijk hoe, in deze ondraaglijke omstandigheden, de NDF zich goed weet te binden met de massa’s, en hoe ze hun draagkracht houden. ‘De massa’s hebben alleen hun eigen macht.’ aldus Laksema. ‘de rol van de NDF is enkel om hen te helpen die macht te vinden en hen te ondersteunen.’ Deze massa’s, van boeren en de kleinburgerij

tot vrouwenorganisaties, LHBT-groepen tot de inheemse Lumad, brengen ze samen in een soort strijdcomités. Zo krijgt het volksfront een openhartiger karakter dan de conservatief katholieke Filipijnse maatschappij. Zo wortelen ze zich in de meest onderdrukte sectoren van de Filipijnen en verbinden daar de strijd tegen algemene onderdrukking met de economische strijd.

Laksema vertelt verder over het internationalistische perspectief van de NDF. De Filipijnse diaspora bestaat uit vluchtelingen, economische migranten en slachtoffers van mensenhandel zoals *mail-order brides* en sekswerkers.

Onder de naam NDF Compatriots werkt de NDF hard aan het organiseren van deze diaspora en het opkomen voor arbeids- en mensenrechten. Organisaties die onder deze paraplu vallen zijn onder andere Migrante, een Filipijnse arbeidsorganisatie in Nederland, Gabriella, een feministische solidariteits netwerk voor slachtoffers van de seksindustrie en mensenhandel, de Friends of the Filipino People in Struggle en ResistNato, een internationale anti-imperialistische organisatie voor het ondersteunen van lokale bewegingen. Qua strategie weerspiegelen deze diaspora-organisaties het organisatie-model van de NDF in het moederland. Ze functioneren ook als een platform voor de Filipijnse revolutie en bouwen een fundering voor de wereldrevolutie.

De oude man neemt een slok koffie, en laat per ongeluk een paar koekjes vallen wanneer hij ze aanbiedt. Hij lacht terwijl hij ze van de grond raapt. 'Wij zeggen altijd: twee minuten regel', grapt hij. Een teder moment tijdens een diepgaand gesprek over de meest serieuze aangelegenheden. Hij vertelt verder over het leven in de NPA, hoe de strijd gevoerd wordt en het leven in de guerrillazones en kampen.

Hoe functioneert de guerrillastrijd?

Strijden in een archipel betekent dat het onmogelijk is om een constant bevrijde zone te bouwen. Daarom bouwen de guerrilla's kampen en mobiele basissen diep in het woud, waar ze zich verbergen voor het Filipijnse leger en het immer wakende oog van het Amerikaanse leger. De lokale bevolking bezoekt soms deze kampementen om vergaderingen bij te wonen, maar ook voor educatie en levensmiddelen. 's Nachts sluipen guerrillas het kamp uit; onzichtbaar in het donker patrouilleren en verkennen ze, soms plegen ze tactische offensieven. Guerrillawijdsheid leert om de vijand altijd van achteren en vanuit hinderlagen te raken.

Het leven in de NPA vereist strikte discipline. Elke ochtend staat men om vijf uur op; de dag begint met calisthenics, ontbijt en een briefing van de taken van die dag. Vaak krijgt men de opdracht om naar een boerderij te gaan en de massa's te helpen met het verbouwen van voedsel. Daarnaast is men aanwezig op begrafenissen, geeft men scholing, houdt men discussies, organiseert men culturele activiteiten en bovenal vergadert men uren achter elkaar. Kortom, de agenda van een guerrillastrijder zit propvol.

Hoe worden guerrilla's geschoold?

Scholen is natuurlijk een belangrijke taak van elke revolutionair, zowel voor elkaar als voor de massa's. De NDF volgt de leringen van voorzitter Mao over de massalijn

en deze dient men op te volgen. De revolutionair kan namelijk niet dicteren naar de massa's, dit wordt gezien als zogenaamd commandisme. In plaats daarvan neemt men de verantwoordelijkheid om de woorden, gedachten en ervaringen van de massa's zelf theoretisch te destilleren en analyseren, om zo wetenschappelijk tot de kern en conclusies te komen die de massa's nodig zouden hebben om hen te helpen hun eigen macht te grijpen, en revolutionair gedachtegoed te ontwikkelen.

Laksema verteld verder over de studie cursussen en kader-scholingen, diepergaande en bredere stof over Marxisme-Leninisme-Maoïsme, gebaseerd op boeken van wijlen Jose Maria Sison. Hij woonde tot voor kort dicht in de buurt van het kantoor in Utrecht en bezocht het pand waar-schijnlijk regelmatig. Zijn boeken beschrijven de uiteenzette visie van de CPP-NPA: een nationale bevrijdingsstrijd met socialistische inhoud waar het proletariseren van de boeren centraal staat om hun burgerlijke eisen te ontwikkelen naar een daadwerkelijk revolutionair perspectief, een programma van zogeheten Nationale Democratie.

Dit doet men afvragen wat de politieke verhoudingen binnen de NDF en het bredere volksfront voor nationale bevrijding zijn. Laksema vertelt dat hun organisatie veruit de

Leden van de Pambansang Katipunan ng mga Mag

meest geconsolideerde beweging is in het front, met meerdere gelieerde organisaties zoals de CPP-NPA. Daarnaast zijn er vele sympathisantenorganisaties, zoals de momenteel opbloeiende LHBT-organisatie, de Associatie van Arbeiders Associaties en de kleinburgerlijke RCOTU, allemaal sectoraal en georganiseerd rondom verscheidene onderdrukte groepen, allemaal betrokken bij de volksoorlog.

De huidige staat van de Filipijnse revolutie

Ondanks deze brede organisatie minacht de Filipijnse overheid de NDF nog altijd. Ze stellen dat ze een irrelevante terroristische sekte zijn, zonder breed draagvlak. Onder het mom van deze karakterisering probeerden ze in 2018 vredesonderhandelingen door te drukken. Eigenlijk waren ze uit op capitulatie van de NDF. Deze zogenaamde gesprekken zijn een propagandatactiek om

de NDF te isoleren van de bredere beweging en van het volksfront.

Een diepere onderliggende reden voor de acties van de Filipijnse staat is misschien het op de loer liggen van de oorlog tussen de VS en China. De Filipijnen is een van de militaire basissen van de VS die het dichtst bij China ligt. Stabiliteit in de Filipijnen is voor Amerika daarom noodzakelijk voor de voortzetting van hun imperiale strijd tegen China. Een volksoorlog is het laatste waar een imperialist op zit te wachten.

Ondanks de successen die ze genieten, is de NDF niet vies van zelfkritiek. Ze zijn zich bewust van hun fouten en op dit moment hard bezig met een interne rectificatiebeweging tegen kleinburgerlijke tendensen. De NDF zou te liberaal en te bureaucratisch te werk gaan. De marxistische lijn verloedert, resulterend in een

ineffectieve strijd en slechte banden met de massa's. De aanleiding voor rectificatie was een nieuw offensief van de VS op de NDF. Enkele jaren terug werden enkele diplomaten en hooggeplaatste leden van de NDF vermoord door het Filipijnse leger. Deze moorden hebben de beweging doen beseffen dat de Filipijnse revolutie geen recht pad is, maar een kronkelende weg. De NDF is echter vastberaden en wijkt niet uit van het perspectief van 'Volwaardig en Langdurige Vrede'; de slogan en platform voor hun revolutie, die alleen kan komen met bevrijding van de Filipijnen van Amerikaans imperialisme.★

**Pseudoniem*

agbubukid (PKM), de aan de NDFP gelieerde boerenorganisatie, demonstreren in de Filipijnse hoofdstad Manila. Foto Kodao Productions

STRIJD TEGEN DE VLOOTWET

Hoe Nederlandse arbeiders in de vorige eeuw tegen imperialisme vochten

Stef Talboo

In 1923 was Nederland in de ban van de vlootwet, een plan om de Nederlandse marine fors uit te breiden. Een typisch voorbeeld van debat over de uitgaven van defensie. Terwijl de regering de bouw van een krachtige vloot noodzakelijk vond, vroegen grote delen van de bevolking zich af of meer wapens de wereld wel veiliger zouden maken.

Na jaren aan commissies en debatten leek het er in 1922 op dat er eindelijk een voorstel klaar lag voor de vlootwet. Keer op keer waren de plannen gestrand. Geldgebrek, snelle veranderingen op het wereldtoneel, en rappe technologische vooruitgang haalden de plannen keer op keer in. In 1922 was er eindelijk een concreet wetsvoorstel geworden.

De vlootwet had best een simpel doel, namelijk de opbouw van een sterke oorlogsvloot voor Nederland om Nederlands-Indië te beschermen tegen een mogelijke schending van de Nederlandse neutraliteit door een buitenlandse mogendheid. Het aantal schepen van de marine zou verdubbelen. Er werd berekend dat de vlootwet in totaal 300 miljoen gulden zou gaan kosten, dat geld zou in een periode van zes jaar worden uitgegeven. Dat was destijds een enorm bedrag, ongeveer helft van wat de staat in een jaar binnenkreeg.

Nederland in crisis

Nederland beleefde echter turbulente tijden. Het in 1918 ingevoerde algemeen kiesrecht had de politieke verhoudingen voorgoed opgeschud. De confessionele partijen behaalden een enorme zege. Zowel de liberalen als de socialisten die op een overwinning hadden gehoopt, kwamen bedrogen uit. Drie confessionele partijen waren na de verkiezingen in staat een kabinet te vormen. De eerste coalitiepartij was de ARP, de Anti-Revolu-

tionaire Partij. De tweede partij was de Christelijk Historische Unie, een partij van de adel en de burgerij. De laatste partij was de Rooms-Katholieke Staatspartij (RKSP). Het eerste kabinet stond onder leiding van Charles Ruijs de Beerenbrouck, de eerste katholieke premier van Nederland.

Er heerste helaas ook een diepe economische crisis. De werkloosheid was gigantisch en de regering had te kampen met grote tekorten. Het rechts-conservatieve kabinet had slechts één maatregel voor deze economische malaise: bezuinigingen. Minister van Financiën jonkheer Dirk Jan De Geer stelde dat elk ministerie 27% van zijn budget moest inleveren zodat er een sluitende begroting kon ontstaan. Dit betekende minder sociale zekerheid, slechter onderwijs, en minder zorg. Helaas voor de regering was er nog steeds een flink tekort. En toch wilde de regering veel geld uitgeven aan de marine.

‘Helaas voor de regering was er echter nog steeds een flink tekort. En toch wilde de regering veel geld uitgeven aan de marine.’

Premier Ruys de Beerenbrouck was de grootste voorstander van de vlootwet en kreeg hierin ook bijval van koningin Wilhelmina. De confessionele politici van het kabinet Ruijs de Beerenbrouck II wilden de koloniale belangen in Indonesië beschermen en een betere onderhandelingspositie voor Nederland verkrijgen op het internationale toneel. Ook een tal van andere conservatieve en militaristische politici schaarden zich achter de vlootwet. Vanwege de eerdere mislukte pogingen tot vlootuitbreiding besloot de marine hoog spel te spelen. De marineleiding stelde dat als de vlootwet er niet kwam, de koninklijke marine maar beter geliquideerd kon worden. Zonder

vlootwet had het voortbestaan van de marine geen zin en zouden de Nederlandse koloniën vast en zeker worden veroverd door andere mogendheden. Met deze argumentatie, tenminste zo hoopte de marine, zou geen godvrezend mens de vlootwet willen proberen te verhinderen. Verzet tegen de vlootwet stond gelijk aan verraad. Het was alles of niets.

Het verzet begint

Al vanaf het prille begin van de vlootwet wilde de Communistische Partij Holland (CPH) alles in haar macht doen om te voorkomen dat de wet aangenomen werd. Dat was een vanzelfsprekende zaak, het imperialisme hoort bij het kapitalisme en de CPH stelde zich anti-kolonialistisch op. In tegenstelling tot de SDAP bleven zij ageren voor revolutionaire strijd, ontwapening moest er alleen voor de heersende klasse zijn, de arbeidersklasse moest juist worden bewapend. Een bekende slogan van de CPH was: ‘Tegen de oorlog, de burgeroorlog!’ Deze retoriek genoot weinig succes. Ondanks de relatieve kleinschaligheid van de CPH-agitatie tegen de vlootwet wisten ze wel heel wat gedaan te krijgen. Een demonstratie tegen de oorlog in juli trok bijvoorbeeld ongeveer 10.000 betogers. Voor de CPH was de vlootwet een uitgelezen kans om hun anti-militaristische pro-revolutionaire standpunten uit te dragen.

De CPH werkte hierin samen met anarchisten, die ook massaal in het verweer kwamen tegen de vlootwet. Samen organiseerden zij niet enkel protesten, er werden ook tal van pamfletten verspreid door actiecomités. Deze pamfletten bevatten meestal onsmakelijke en humoristische afbeeldingen om het doelwit zo slecht mogelijk af te beelden. Ministers en de koninklijke familie waren geregeld slachtoffer van deze aanvallen via pamfletten. Dit soort pamfletten waren makkelijk te begrijpen en te verspreiden, ze waren dus zeer effectief. Een mooi voorbeeld

was het 'Actiecomité tegen de oranjelol en de vlootwet in Amsterdam' waarin zowel leden van de CPH als anarchisten zitting namen. Hun publicatie *De Spelbreker* nam zowat de gehele gevestigde orde op de hak en beeldde Prins Hendrik, de echtgenoot van koningin Wilhelmina, af als een haveloze dronkelap. Het blad werd verboden, maar pas nadat er 150.000 exemplaren waren verspreid.

De socialistische apathie

Maar waar was de grootste socialistische organisatie van het land? Waar was de Sociaal-Democratische Arbeiderspartij (SDAP), tevens de op een na grootste politieke partij van het land? In de vroege jaren 1920 zag het er niet al te best uit voor de SDAP. Ze was gefrustreerd en moegestreden. In 1918 poogde SDAP-leider Pieter Jelle Troelstra, geïnspireerd door de revoluties in Duitsland en Rusland, ook in Nederland een revolutie te plegen en de macht over te nemen. De revolutiepoging liep echter met een sisser af. De 'vergissing van Troelstra' leidde ertoe dat de SDAP werd verguisd. Tegelijkertijd was er interne ruzie over hoe het nu verder moest. Aanvankelijk deed de SDAP dan ook niets tegen de vlootwet. Het voelde als vechten tegen de bierkaai, de regering zou haar zin toch wel krijgen.

De regering verwachtte daarom ook niet zo veel moeilijkheden omtrent de vlootwet. Natuurlijk was het niet gunstig dat er een economische crisis was, maar desnoods kon de regering wel wat geld lenen. In de ministerraad ging het echter al mis, De Geer vond het namelijk verschrikkelijk dat de marine niet wilde bezuinigen, maar er juist geld bij wilde. Tijdens een verhit debat in de ministerraad verklaarde alle andere ministers om juist voorstanders van de vlootwet te zijn. Maar om 300 miljoen gulden uit te geven terwijl het kabinet al een tekort van 400 miljoen gulden had? Er brak meteen een halve kabinetscrisis uit omdat De Geer niet mee wilde werken. De Geer bood uiteindelijk zijn ontslag aan. Dit was bijzonder slecht nieuws voor het kabinet. Nu moest er niet alleen een nieuwe minister komen, maar het vertrek van de voorman van de CHU zou breed worden uitgemeeten in de pers. De regering wist het nog niet, maar het vertrek van De Geer zou een kettingreactie veroorzaken die de vlootwet zou verwoesten.

ken die de vlootwet zou verwoesten.

Er kwam uiteraard een nieuwe minister, Hendrikus Colijn, die eerder minister van oorlog was. Een principeel voorstander van de wet was hij niet. Ondanks zijn bezwaren werkte Colijn echter mee met de vlootwet. En daar had hij een goede reden voor. Colijn was ambitieus en wilde graag het premierschap bemachtigen. Dit was al meermaals mislukt nadat hij minister was geweest, waardoor Colijn tot de conclusie kwam dat hij alleen premier kon worden tijdens een diepe crisis. De Geer, de voorman van de CHU, had net het veld geruimd. Als de vlootwet sneuvelde, dan moest ook Ruijs de Beerenbrouck de politiek verlaten. Dan was enkel Colijn over. Als de wet er wel kwam, was

zijn reputatie als sterke man bevestigd. Colijn leed echter al onder een uitermate dubieuze reputatie. Hij had zich als militair in Indonesië schuldig gemaakt aan oorlogsmisdaden. Colijn werd soms zelfs als een dictator in wording gezien door de aanhang van de CPH, maar ook door de SDAP en zelfs door linkse liberalen. Hij zou een gevaar voor de democratie zijn, een 'MusColijni' die bij de eerste de beste kans de macht zou grijpen. Toen Colijn jaren later premier werd bleek dit geen grootspraak, hij bestuurde het land met een ijzeren vuist.

Nadat De Geer zijn ontslag had ingediend, ontwaakte de SDAP uit haar onrustige slaap. De SDAP had niet alleen een hekel aan de imperialistische Colijn, maar het was belangrijk deze

Poster tegen de Vlootwet. Albert Hahn jr. Publiek domein via Wikimedia Commons.

militaristische wet te verhinderen. Sterker nog: het leek erop dat dit wel eens kon lukken. De beweegredenen van de SDAP verschilden wel van die van de CPH en de anarchisten. In de jaren 1920 raakte de SDAP bevangen door pacifisme, hetgeen ook steeds populairder werd in confessionele en liberale kringen. Tijdens de Eerste Wereldoorlog bleek immers hoe machteloos kleinere landen waren in tijden van oorlog. Het nieuwe ideaal was ontwapening en internationaal recht. De SDAP eiste voortaan volledige ontwapening van de staat. De nieuwe strijdkreet van de SDAP omtrent het militair apparaat was 'ontwapening en socialisatie!' Geweld als manier om de arbeidersklasse te emanciperen werd meer en meer verguisd.

Vooral de sociaaldemocratische pers verbonden aan de SDAP was meedogenloos. Vrijwel dagelijks kwam de vlootwet wel aan bod. Vanaf het moment dat de SDAP meedeelde, draaide de propagandamachine op volle toeren. De kopstukken van de beweging in kleurrijke taal uitlegden waarom de vlootwet een waanzinnig idee was. 'De marine is een bodemloze put!' en 'De marine is een hoop oud ijzer!' werd er geroepen in de sociaaldemocratische pers. Een andere populaire slogan was 'Wie maakt onze centen zoek? Het is Ruijs de Beerenbrouck!' De grote sociaaldemocratische kranten smulden van de vlootwet, die zij zagen als een toppunt van geldverspilling tijdens een diepe

economische crisis. Er was meer dan genoeg munitie om effectief strijd te voeren in de pers, genoeg om speciale anti-vlootwet nummers uit te geven die de wet helemaal sloopten.

Een eenheidsfront?

Wat de CPH écht wilde zien was een eenheidsfront tegen vlootwet, waarbij er samenwerking moest worden gezocht met de SDAP, de linkse- en neutrale vakbonden. Dit eenheidsfront zou een algemene staking uitroepen tegen de vlootwet, de arbeiders moesten weigeren de schepen te bouwen en te bemannen. Het front zou daarna een enorme anti-vlootwetdemonstratie organiseren. Als dat lukte was de boodschap zonneklaar: De Nederlandse arbeidersklasse wilde geen vlootwet. Dit bleek helaas al snel een onmogelijke opgave. Er waren linkse vakbonden, zoals het Nationaal Arbeiders Secretariaat (NAS), een vakbond met een revolutionair karakter. De CPH werkte graag met deze organisatie, maar die kon zich in massaliteit niet meten met de gematigde Nederlandse Verbond van Vakverenigingen (NVV), een orgaan van de SDAP. De NVV bleek niet willend om samen met de CPH en linkse vakbonden een staking te organiseren, vooral omdat de CPH de lijn van de Sovjet-Unie volgde. Hoewel de NAS wel was ingesteld op acties en een stakingskas had, was een grote staking zonder de NVV onbegonnen werk. Hierdoor werd een algemene staking tegen de vlootwet onmogelijk, de NAS

en de CPH hadden bij lange na niet de massale aanhang die nodig was voor het uitroepen van een staking die een groot genoeg effect kon hebben op de vlootwet. De CPH wilde ook graag meewerken aan het organiseren van een grote anti-vlootwetdemonstratie, maar ook hier weigerde de SDAP met de CPH samen te werken. De NVV en de SDAP vonden uiteindelijk hun verschillen met de CPH belangrijker dan het verzet tegen de vlootwet.

Demonstreert tegen de vlootwet!

De SDAP had echter ook grote plannen voor een betoging tegen de vlootwet, een demonstratie op een schaal die nog nooit in Nederland was vertoond. Het idee was relatief eenvoudig: tienduizenden mensen moesten zich verzamelen op het Museumplein in de hoofdstad Amsterdam. Daar zouden de leiders van de SDAP toespraken houden en zouden de deelnemers massaal hun afkeer tegen de vlootwet kunnen laten horen. Op de grote dag liep het plein vol met tienduizenden betogers, Amsterdam werd bijna onder de voet gelopen door antimilitaristische demonstranten. Met spandoeken en rode vlaggen marcheerden ze trots door de straten, het was bijna alsof alle ellende van de gefaalde revolutie vijf jaar ervoor nooit plaatsgevonden had. Voor een middag leek het alsof de revolutie alsnog gekomen was, zoveel rood was er op de straten te zien. Het was de grootste demonstratie ooit in Nederland tot dan toe, uniek in zijn soort. De demonstratie was het publieke hoogtepunt van de acties tegen de vlootwet. 'Onze dag' noemde de SDAP de demonstratie. Dankzij de demonstratie voelde de SDAP zich weer sterk. De vlootwet had iets gedaan wat recentelijk geen enkele socialist was gelukt: de hele partij was erdoor verenigd.

Na het einde van de demonstratie begon voor veel leden van de SDAP het echte werk pas. Aan hen was opgedragen om zoveel mogelijk handtekeningen in te zamelen voor het zogeheten volkspetitionnement, een soort verzoek aan de regering ondertekend door een deel van de bevolking. De gedachte was dat als de politiek zou zien dat een heel groot deel van de Nederlanders tegen de vlootwet was, dan zouden de kamerleden wel twee keer nadenken voordat ze voor de

Arbeiders in protest. Publiek domein via Wikimedia Commons.

vlootwet zouden stemmen. Dagenlang gingen de SDAP'ers op pad om zoveel mogelijk mensen te laten tekenen, met strenge instructies geen socialistische preken te houden voor de confessionele tekenaars. Het petitionnement werd een groot succes. Ondanks het feit dat het door de SDAP georganiseerd werd, ondertekenden veel katholieken de petitie. Toen alle handtekeningen en kruisjes (want niet iedereen kon destijds schrijven) waren verzameld, bleken er in totaal 1.1 miljoen handtekeningen te zijn verzameld. Op een bevolking van net zeven miljoen, waarvan ongeveer vier miljoen volwassen, was dit een enorm aantal. Iets meer dan een kwart van de volwassen Nederlanders had het petitionnement ondertekend, een enorme overwinning voor de SDAP.

Onrust in het parlement

Hoewel een Tweede-Kamermeerderheid voor de vlootwet gegarandeerd leek, wachtte er na het fractieoverleg van de katholieken een onsmakelijke verrassing voor het kabinet. In de RKSP, de partij van premier Ruijs, rommelde het. De katholieken hadden altijd al geringe belangen in Indonesië gehad en voelden de noodzaak voor de verdediging niet. Enerzijds stonden de leiders van de katholieke arbeiders onder veel druk van hun partij om zich achter de vlootwet te scharen, anderzijds riep hun eigen achterban dat ze geen vlootwet wilden. Als de RKSP voor de vlootwet zou stemmen, zou dat dan niet het laatste zetje zijn voor de gedesillusioneerde katholieke arbeiders om aansluiting te zoeken van de SDAP? Dan zouden de socialisten wel eens de macht kunnen grijpen. De links-progressieve katholieke kamerleden weigerden voor de vlootwet te stemmen. Dat was op zijn zachtst gezegd een complete ramp voor de regering. De meerderheid van het kabinet was niet meer zeker, het zou aankomen op slechts enkele stemmen. Het was erop of eronder.

Colijn gaf namens de regering een toespraak. Het bleef bij wat gegoochel met cijfers en stelde teleur. Hierna kwam het debat pas goed op gang, het zou dagen duren. De rechterflank vond dat Nederland maar een 'pruts-vlootje' had, onwaardig voor haar gezag. Het verzoekschrift werd zo veel

gebagatelliseerd, want dat betekende niets volgens de regering. Ondertussen verzette de oppositie zich tegen het militarisme en vooral ook tegen Colijn. Kamerleden beschuldigden de regering dat ze helemaal niets geleerd had van de Eerste Wereldoorlog, ze wilden gewoon verdergaan met de bewapening die slechts negen jaar eerder tot een verwoestende oorlog had geleid. Het debat werd ook nog eens verstoord door veteranen van het leger en de marine die protesteerden tegen hun slechte pensioenregeling, waardoor de debatten alsmaar chaotischer werden. 'Men geeft ons de militaire Willems-Orde maar laat ons verhongeren!' weerklonk het vanaf de tribune van de Tweede Kamer.

'De regering wilde gewoon verdergaan met de bewapening die slechts 9 jaar eerder tot een verwoestende oorlog had geleid.'

Tegelijkertijd dreigde de regering dat het kabinet zou vallen als de vlootwet werd verworpen, een dreigement dat de oppositie niet erg serieus nam. Na tien dagen aan fervente debatten was het dan eindelijk tijd voor de stemming. De spanning was vanaf de vroege ochtend al om te snijden. Het was al duidelijk dat het aan ging komen op slechts enkele stemmen, maar na alle toespraken en reacties was het onzeker hoeveel Kamerleden tegen hun partijlijn in wilden gaan. Een voor een verklaarden de kamerleden hun stem, voor of tegen. Toen de RKSP-fractie aan de beurt was, werd het pas echt spannend. Een voor een bekenden de kamerleden kleur, met een golf van verontwaardiging en luid gejuich bij elke 'Voor!' en 'Tegen!'. Na een aantal zenuwslopende minuten bleek dat 10 leden van de RKSP tegen de vlootwet hadden gestemd. Hierdoor kreeg de vlootwet 49 stemmen voor en 50 stemmen tegen. Met een verschil van één stem werd de vlootwet verworpen. Een SDAP-Kamerlid gooide meteen een raam open. Hij verwittigde de menigte op het Binnenhof dat de vlootwet was verworpen.

De nasleep

Toen de stemming voorbij was, zag het er gitzwart uit voor Ruijs de

Beerenbrouck en zijn kabinet. Het kabinet belandde in een diepe crisis. Ruijs de Beerenbrouck was onttrokken. 'God regeert toch?', verzuchtte hij naar Colijn. Kort daarna bood hij zijn ontslag aan bij de koningin.

Tegelijkertijd verkeerde de SDAP in een jubelstemming, zij hoopten dat er misschien zelfs een kabinet SDAP-RKSP kon komen nadat de katholieke zuil zich tegen het militarisme had gekeerd. Er brak een lange periode van onderhandelingen aan, waarin er geen nieuw kabinet kon worden gevormd. De RKSP wilde liever verder met een confessioneel rechts kabinet en deed er alles aan om het verraad van 'de tien' te bagatelliseren. Omdat er geen nieuw kabinet kwam, weigerde Wilhelmina Ruijs de Beerenbrouck en zijn ministers hun ontslag. Daarom moest Ruijs de Beerenbrouck II doorbuffelen. Ondanks het succes van het verzet tegen de vlootwet en de diepe crisis van het confessionele kabinet kon de coalitie ARP-CHU-RKSP in totaal dertig jaar aanblijven. Verkiezingen boden voor de SDAP ook geen soelaas, Colijn werd als 'sterke man' eindelijk premier in 1926. Maar zijn kabinet werd een mislukking en viel na slechts drie maanden.

Conclusie

In 1923 wilde men niet dezelfde fouten herhalen als negen jaar eerder, fouten die tot een verwoestende oorlog hadden geleid. Voor 1914 geloofde iedereen dat landen zichzelf konden beschermen door te investeren in leger en vloot, maar de verwoestende Eerste Wereldoorlog toonde aan dat dit een illusie was. De socialisten van de jaren 1920 wilden vechten voor een wereld zonder oorlog, waarvoor gestreden werd op straat, in de pers, en in het parlement. Hierdoor was het mogelijk om de wet, ondanks de meerderheid van het kabinet, te laten verwerpen.★

CONTROLLED OPPOSITION

De draai van de PLO naar verzoeningspolitiek en kapitalistische invloeden in de Palestijnse bevrijdingsstrijd

Rosa Faucille

De Palestinian Liberation Organisation (PLO) vertegenwoordigde op een bepaald punt in de strijd voor Palestijnse zelfbeschikking de oppositie tegen Israël. Op bepaalde kritieke momenten koos de PLO er echter voor om stappen te zetten naar normalisatie van banden met Israël, waarmee hun strijdbaarheid afzwakte. Dit heeft geleid tot de huidige situatie; waarbij de PLO werkt aan een zogenaamde 'vrede' met Israël, waarbij Israël de volledige vrijheid krijgt om land toe te eigenen en Palestijnen te terroriseren. Hoe heeft PLO zo kunnen afglijden en welke invloeden hebben dit proces in gang gezet?

Palestina werd in 1948 opgedeeld door de Verenigde Naties (VN). Deze opdeling was mogelijk doordat de zionisten die naar Palestina geëmigreerd waren, al ruim een halve eeuw imperialistische steun voor hun ideeën probeerden te winnen. Groot-Brittannië tekende in 1917 de Balfour-verklaring, waarmee ze steun uitspraken voor het idee van een Joods 'thuisland' dat wil zeggen etnostaat, in Palestina.

De primaire oppositie tegen Israël was in de eerste instantie de Arabische Liga. De Liga werd in 1945 gevormd als tegenreactie op de toenemende invloed van de zionisten in de regio. De Liga had echter haar eigen problemen. De machtigste landen van de Liga wilden Palestina eveneens herverdelen, met een klein stuk land voor alle omringende buurlanden. Gaza voor Egypte, de Westelijke Jordaanoever voor Jordanië, enzovoorts. Jordanië heeft in overeenstemming met Israël de Westelijke Jordaanoever zelfs van 1948 tot 1967 bezet.

Toch richtte de Liga in 1964 de PLO op. De organisatie had in eerste instantie als doel het behartigen van Egyptisch en Jordaanse belangen in de regio. Palestijnse verzetsorganisaties begonnen echter te groeien. Egypte en Jordanië werden in 1967 door Israël verslagen, waardoor Fatah, een Palestijnse nationalistische factie met Yasser Arafat als leider, de belangrijkste speler werd binnen de PLO. De PLO stond niet meer onder de volledige controle van de Arabische Liga.

Een belangrijke kwestie binnen de PLO, die uiteindelijk bepalend was voor diens politieke ontwikkeling, was die rond samenwerking met Palestijnse kapitalisten. Fatah werd deels gefinancierd door Palestijnse kapitalisten die rijk waren geworden in de Golfstaten en daarom nauw met hun belangen verweven. Andere organisaties zoals het Volksfront voor de bevrijding van Palestina (PFLP) wezen samenwerking met de kapitalisten af, maar waren niet sterk genoeg om de burgerlijke tendens binnen de PLO te keren.

Het oprichten van een Palestijnse semi-staat met toestemming van Israël was in het belang van de Palestijnse kapitalisten, omdat dat hen toegang zou geven tot een redelijk stabiele afzetmarkt in Palestijnse gebied.

Het aannemen van het zogeheten tienpuntenprogramma in 1974 was de eerste stap van de PLO richting verzoeningspolitiek met Israël. Hierin werd geëxpliciteerd dat het oprichten van een staat in een bevrijd deel van Palestina de voorname prioriteit moest hebben. Het oprichten van een Palestijnse semi-staat met toestemming van Israël

was in het belang van de Palestijnse kapitalisten, omdat dat hen toegang zou geven tot een redelijk stabiele afzetmarkt in Palestijnse gebied.

Een concreet voorbeeld van de manier waarop de Palestijnse kapitalisten de PLO richting een verzoeningspolitiek hebben geduwd, is de belangrijke rol die zakenman Hasib Sabbagh heeft gespeeld bij de geheime onderhandelingen tussen de PLO en VS in de jaren tachtig. Het resultaat hiervan was dat de PLO openlijk gewelddadig verzet tegen het zionistische imperialistische geweld verwierp en er een vredelievende politiek op nahield. Dit is bijvoorbeeld terug te lezen in de Palestinian declaration of independence van 1988.

In 1993 tekende de PLO en Israël de Oslo-akkoorden, mede als reactie op de Eerste Intifada. Een belangrijk onderdeel van deze akkoorden was de oprichting van de Palestijnse Autoriteit (PA). Met het tekenen van de Oslo-akkoorden verraadde de PLO de Palestijnse bevrijdingsstrijd. De PLO sloot een reactionaire vrede met Israël waarbij het Israël toestond om volledige controle uit te oefenen over elk aspect van het leven van de Palestijnen, en waarbij de PA zelf de stok werd waarmee Palestijnse bevrijdingsstrijders werden geslagen.

De Westelijke Jordaanoever na Oslo

In de Westelijke Jordaanoever heeft het beleid van de PA een vernietigend effect gehad. De PA was niet in staat om zich te verzetten tegen de sloop van Palestijnse woningen; Israelische nederzettingen rezen als paddenstoelen uit de grond. Gewapende verzetsgroepen die een bedreiging vormden voor de Israelische entiteit, werden door de PA resoluut neergeslagen. Dit gebeurt nog altijd: zoals afgelopen januari

in het vluchtelingenkamp bij Jenin.

De PA wordt heden ten dage overeind gehouden door de Palestijnse kapitalisten die aan haar wieg stonden, door Israël en door het westers imperialisme. Het kapitaal, dat dus een bepalende rol speelt in het beleid van de PA, uit zich in de vorm van geïnstitutionaliseerde monopolies. Bijvoorbeeld de Al-Masri familie, één van de oprichters van The Palestinian Development and Investment Company, dat in 1993 werd opgericht vlak na de Oslo Akkoorden en momenteel miljarden beheert. Deze invloedrijke kapitalisten nemen posities in in de PA-regering, of lijven politici in door hun familieleden baantjes aan te bieden.

Ngo's spelen ook een rol in het faciliteren van deze vredespolitiek. Zij hebben de rol van solidariteitsorganisaties overgenomen en daarmee de solidariteit gedepolitiseerd. Dit terwijl tijdens de Eerste en Tweede Intifada het bieden van hulp juist onderdeel was van de mobilisatie van de massa; dit vertegenwoordigde juist klassenonafhankelijke politiek.

Ngo's kunnen vanwege hun organisatiestructuur niet onafhankelijk zijn van hun geldschijters. Hun projecten moeten worden goedgekeurd en ze moeten fondsen kunnen aantrekken. Dit dwingt hen om zich te conformeren aan de normen en wensen van de buitenlandse ngo's en overheden die hen financieren. Hoe eenvoudig de steun voor bepaalde ngo's kan worden stopgezet, als drukmiddel en represaille, bleek uit de manier waarop verschillende landen, ook Nederland, stopten met het steunen van de United Nations Relief and Works Agency for Palestine Refugees in the Near East (UNWRA). UNWRA vervult een belangrijke rol in het voorzien in eerste levensbehoeften van Palestijnen, waaronder het draaiende houden van scholen in Palestina en Libanon. Zogenaamde bekentenissen die Israël had verkregen door het martelen van UNWRA-medewerkers, was voldoende om deze organisatie, notabene een suborganisatie van de VN, in diskrediet te brengen.

Dit laat duidelijk blijken hoe weinig politieke bewegingsruimte ngo's hebben. Als gevolg hiervan probeer-

den ze zich vaak te presenteren als neutraal. Neutraliteit betekent in het geval van Palestina echter het niet verzetten tegen de bezetter. Dat wil zeggen: het tolereren van het bestaan van Israël. Het staat gelijk aan een de facto acceptatie van de bezetting.

'De bevrijding van Palestina gaat hier regelrecht tegenin en is daarmee ook onlosmakelijk verbonden met de strijd voor het socialisme.'

Deze politieke hegemonie van kapitalisten heeft het politieke landschap in Palestina dus op een fundamentele manier veranderd. Het inlijven van politieke facties, vakbonden en ngo's door middel van het creëren van cliëntelistische relaties, vormt ook een onderdeel van de werkwijze van de PA. Mede hierdoor wordt de anti-koloniale bevrijdingsstrijd steeds meer naar de achtergrond gedrongen en vervangen door een cynische imperialistische vredespolitiek.

In wiens belang is het in standhouden van de huidige situatie?

De Oslo-akkoorden hebben de macht van Israël niet ingeperkt. Integendeel: in de Westelijke Jordaanoever heeft Israël een sterkere grip op de Palestijnse bevolking dan ooit tevoren. Aan het eind van december 2024 zaten er bijna tienduizend Palestijnen vast in Israëlische gevangenissen, het hoogste aantal in de afgelopen dertig jaar. Een gedeelte van deze gevangenen wordt vastgehouden onder de voorwendselen van administratieve detentie; er is geen formele aanklacht en de gevangenschap kan oneindig lang duren.

De materiële omstandigheden in het huidige Palestina wijzen duidelijk aan dat de heerschappij van de PA geen uitkomst biedt. Vanwege de aard van Israël als vestigingskolonialistische staat van het westers imperialisme, kan er geen gelijkwaardige verhouding zijn tussen Israël en Palestina. Israël kan niet zodanig worden hervormd dat het echte Palestijnse politieke autonomie zal accepteren. Israël is gebrand op kapitalistische uitbuiting en uitbreiding van land; de bevrijding van Palesti-

na gaat hier regelrecht tegenin en is daarmee ook onlosmakelijk verbonden met de strijd voor het socialisme.

Er zijn meerdere Palestijnse politieke groeperingen die kritisch zijn over de PA en de huidige gang van zaken. Bijvoorbeeld de PFLP en het Democratische Front voor de Bevrijding van Palestina (DFLP). Zij roepen op tot het onvoorwaardelijk breken van banden met de Israëlische staat.

Het gevolg van de verzoeningspolitiek in de internationale beweging, en het alternatief

De verzoeningspolitiek heeft ook een invloed gehad op de internationale Palestina-beweging. De steun voor de voortzetting van de huidige situatie, waarin Israël Palestina overheerst, is onvermijdelijk. Zij is een direct gevolg van kapitalisme en imperialisme. De liberale democratie waarin wij leven zal dit kapitalisme altijd dienen.

Echter vindt de houding van Fatah en de PLO, om compromissen te sluiten met Israël ook zijn weerklank in de internationale beweging. Bepaalde organisaties, zoals BDS, weigeren om uit te komen voor een eenstaatoplossing, omdat dit niet past binnen de prille eenheid onder het leiderschap in Palestina.

Hiermee wordt echter niet op prijs gesteld hoe fundamenteel deze kwestie is voor het begrijpen van de Palestijnse bevrijdingsstrijd. De afgelopen anderhalf jaar zijn meer mensen dan ooit tevoren betrokken geraakt bij de Palestinabeweging. Dit is een positieve ontwikkeling, maar het bewustzijn moet verder worden ontwikkeld dan een oproep tot vrede of een 'tweestatenoplossing', omdat dit niets meer is dan het in stand houden van de status quo.

Het is van belang dat mensen leren begrijpen dat de bevrijdingsstrijd tot het einde moet worden gevoerd en dat het hierbij noodzakelijk is om Palestijns gewapend verzet te steunen. Alleen door dit geluid te laten horen, kunnen we de verschuivende focus naar humanitarisme en verzoening tegengaan.★

Roode dinsdag

Jef Last

*Er is een vlek op het damasten laken,
een roode vlek tusschen het tafelzilver,
een vlek die kaatst in de kristallen roemers;
een roode bloedvlek naast de blanke schalen
er is een bloedvlek op uw tafel, Majesteit!*

*Er is een bloedvlek op de blanke peluw
van 't statiebed met goud versierde lijsten,
een roode vlek tusschen de veeren kussens,
een roode vlek onder de kanten spreien,
er is een bloedvlek op Uw peluw, Majesteit!*

*Er is een bloedvlek op Uw manifesten
op 't wit papier met 't koninklijke wapen
een roode vlek boven het roode lak,
er is een roode bloedvlek voor Uw oogen,
als Gij de pen neemt om Uw naam te zetten.*

*Er is een bloedvlek op de schoone straten,
waarlangs Gij rijdt in Uw vergulde koets
een vlek op het gelaat van Uw ministers,
een bloedvlek op het kussen van Uw troon,
er is een bloedvlek ou Uw handen, Majesteit.*

*Er is een bloedvlek van Uw ondrdanen
van 't volk dat honger lijdt bij Uw regeering,
er is een bloedvlek die een bloedzee wordt
een roode zee van wrekend roode vanen,
er is een bloedplas voor Uw poorten, Majesteit!*

HET HOGER ONDERWIJS IS KLAAR VOOR STRIJD!

Stef Talboo

Het is iedereen natuurlijk wel opgevallen dat er tot onze grote spijt bezuinigd moet worden op het hoger onderwijs, warempel een sommetje van 1,7 miljard. Veel mensen vrezen dat zij nu geen goed onderwijs meer kunnen volgen waardoor hun toekomst ernstig in gevaar komt. Anderen vrezen voor de uitholling van de wetenschap omdat er docenten en vakken moeten verdwijnen. Dit is natuurlijk heel vervelend allemaal maar het is veel minder erg dan het lijkt. Wij maken misschien de regels, maar niet het budget, dus het is niet anders.

‘Die oproerkraaiers bij de vakbonden en de besturen van die universiteiten zien alleen maar beperkingen, wij zien juist allerlei kansen.’

Maar vrees niet, goede burgers, wij op het ministerie hebben diep nagedacht over deze situatie. Wij laten u zeker niet weerloos in de kou staan. Deze bezuinigingen zijn immers zeer eenvoudig te omzeilen. Als er minder geld is kunnen er minder mensen studeren, en zo worden vooral universitaire studies een goed dat enkel door de rijken nog betaald kan worden. Dit klinkt slecht maar het is allesbehalve. Die oproerkraaiers bij de vakbonden en de besturen van die universiteiten zien alleen maar beperkingen, wij zien juist allerlei kansen. Als er minder mensen kunnen studeren moet de jeugd ergens anders heen. En waar hebben we jonge en gemotiveerde mensen nou juist hard nodig? Precies! Defensie! Defensie heeft net een grote kapitaalinjectie

gehad en zit te springen om mensen. Een honger die, als er straks oorlog uitbreekt, alleen maar zal groeien!

Laten we ook even eerlijk zijn: er zijn genoeg nuttigere dingen te doen dan studeren. Wat leer je daar nou? Het is allemaal leuk en aardig, kritisch leren nadenken en dergelijke, maar daar heeft ons vaderland niet veel aan. Het is veel nuttiger en leerzamer om alvast loopgraven aan te gaan leggen of geweren schoon te maken, dat komt qua kosten ook voordeliger uit voor ons ministerie. De meeste studenten hebben al genoeg kunnen oefenen in handgemenen met onze kordate politie op menig protest dat wij uit elkaar hebben laten slaan. Die zullen dus weinig moeite hebben met de omschakeling naar de krijgsmacht. Ook de universiteiten hebben genoeg ervaring opgedaan met militaire aangelegenheden dankzij hun samenwerking met

Israël. Ook aan erbarmelijke levensomstandigheden zullen weinig studenten hoeven te wennen. De meeste studenten zijn het ook al gewend om te leven met krappe leefruimtes, karig eten en een laag loon. Oftewel, de Nederlandse student is klaar voor de strijd. Als genoeg kanonnenvlees zich aanmeldt, komt er toch nog wat terecht van de militarisering van het onderwijs. Maak uw borst maar nat, dit is verre van ons meest vernuftige plan.

Om onze toekomstige grenadiertjes alvast te laten wennen aan de omstandigheden aan het front zijn we begonnen met onze volgende stap. Wij nemen natuurlijk geen genoeg

met het hoger onderwijs! Het hele onderwijs zal mee moeten doen in naam van de weerbaarheid. Daarom werken wij hard aan programma's om leerlingen op de middelbare school ook alvast klaar te maken voor de totale oorlog, dat bespaart ons de indoctrinatie als ze wat ouder zijn en daar wordt de jeugd tegelijk ook mooi zelfredzaam van. In de loopgraven leren ze dekking zoeken, gaten graven en zelfs koken. Wat wil je nog meer? Aan het front wordt het onderwijs alleen maar beter en doelgerichter!

De militarisering van het onderwijs is de toekomst. Zo kan het onderwijs toch nog profiteren van de grote nieuwe investeringen in defensie. De weerbaarheid van ons onderwijs zal explosief stijgen. Met het geweer in de hand en God aan ons zij krijgt het onderwijs eindelijk weer het respect dat het verdient en krijgen vele dappere leerlingen een waardig einde. Een beter onderwijs begint dus aan het front! Dus stop met uw tegenstand en schaaft u achter de leiders Schoof, Wilders, Rutte en natuurlijk soeverein vorst Willem Alexander!★

‘Met het geweer in de hand en God aan ons zij krijgt het onderwijs eindelijk weer het respect dat het verdient en krijgen vele dappere leerlingen een waardig einde.’

RAVIJNJAAR 2026

Gigantisch geldtekort bij de Nederlandse gemeenten

Laurens Monster

Het overgrote deel van de Nederlandse gemeenten heeft vanaf 2026 een bodeloos tekort op hun begroting. Men spreekt van een ravijnjaar. Wat is hiervan het gevolg voor de arbeidersklasse? En wat kan er tegen gedaan worden?

Dat het financiële ravijn van 2026 desastreuze gevolgen met zich mee gaat brengen blijkt uit het feit dat een zestigtal VVD-burgemeesters dreigen het rijk aan te klagen als de bezuinigingen op het gemeentefonds, die mede verantwoordelijk zijn voor het ravijnjaar, niet opgeschort worden. Als zelfs de schutengelen van de vrije markt in een noodkreet de hand bijten die hen voedt, dan is er serieuze stront aan de begrotingsknikker. Vanwaar de consternatie over wat rode cijfers op een aantal gemeentelijke begrotingen waar menigeen zich moeilijk voor interesseert?

Het ravijnjaar kent zware gevolgen, soms zijn die nu al merkbaar. Dat er in 2026 tekorten zouden ontstaan op ongeveer 75 procent van de gemeentebegrotingen is al een aantal jaar bekend. Begin 2024 was de verwachting dat het totale begrotingstekort van de gemeenten 1,1 miljard zou zijn in 2026. Ondertussen slaan de cijfertjes nog roder uit; de bodem van het ravijn ligt nu op 2,4 miljard euro.

Sommige gemeenten sloegen toen als een malle aan het bezuinigen. Ze sloten zwembaden, bibliotheken, buurthuizen en sporthallen. Ze sneden in het budget van de jeugdzorg, met wachtrijs van langer dan een jaar ten gevolge. Ze verzaakten onderhoud te plegen aan infrastructuur. Kortom, publieke voorzieningen raken ten gronde. De gemeenten die besloten niet te bezuinigen, zullen hier volgend jaar alsnog toe gedwongen worden.

Het is primair de arbeidersklasse die zwaar lijdt onder de consequenties van het ravijnjaar. Plots voor het lezen van boeken afhankelijk worden van boekwinkels omdat de bieb moet sluiten is voor de meeste mensen onbetaalbaar. Kinderpsychologen zijn eveneens onbetaalbaar voor hen die afhankelijk zijn van de jeugdzorg. Plekken als sporthallen en buurthuizen zijn in veel arbeiderswijken bevorderlijk voor de sociale cohesie. De gedwongen bezuinigingen die het ravijnjaar noodzaken hebben zo een directe invloed op het leven in de gemeenten.

Hoe steken gemeentefinanciën in elkaar?

Een van de posten op de begroting van de landelijke overheid is het gemeentefonds. Dit is de pot met geld waaruit de gemeenten betaald krijgen voor het uitvoeren van hun taken. Het gemeentelijke takenpakket is groot en omvat dus onder andere het aanleggen en onderhouden van infrastructuur, maar ook het uitdelen van subsidiegelden en persoonsregistratie. In 2015 is daar onder kabinet-Rutte II ook de volledige jeugd- en ouderenzorg bij gekomen; een enorme taak die al snel lastig te bolwerken bleek.

'Het financiële ravijn van 2026 is gevormd door de eroderende krachten van marktwerking en liberale afbraakpolitiek.'

Voor het uitvoeren van deze taken krijgen de gemeenten dus geld van het rijk. Deze overheids gelden bedragen ongeveer zeventig procent van de gemeentelijke inkomsten. Binnen Europa is dat uniek; in veel andere landen zijn gemeenten afhankelijk van zelf gegenereerde belastinginkomsten, terwijl deze in Nederland maar tien procent van de inkomsten opmaken. Het feit dat de gemeentelijke inkom-

sten deels uit lokale belastingen komen kan de indirecte invloed van het ravijnjaar op de arbeidersklasse worden. Met het oog op de naderende tekorten zijn de gemeenten gaan bezuinigen, maar een andere manier om met het probleem om te springen is het verhogen van de gemeentebelastingen. De werkende klasse betaalt het grootste deel van de belastingen en zou daarom ook het voornaamste slachtoffer worden van een tariefverhoging. Daarenboven volstaat een verdubbeling van de tarieven niet om de budgettaire gaten te vullen; het is geen oplossing van het probleem. Met belastingverhoging span je een touwbrug over de afgrond, terwijl het ravijn gedempt moet worden.

De gemeentelijke huishoudboekjes hangen dus enigszins aan zijden draadjes. Hoe de gemeentebegrotingen eruitzien is afhankelijk van landelijke politieke tendensen en gezien de klok in het Binnenhof al decennia lang stevast neoliberal slaat, leidt dat onherroepelijk tot bezuinigingen.

Waarom is dit ravijn gegroefd?

Natuurlijke ravijnen ontstaan door erosie. Het financiële ravijn van 2026 is gevormd door de eroderende krachten van marktwerking en liberale afbraakpolitiek, waarvan de laatste minstens veertig jaar terug te voeren is. Al in de jaren tachtig van de vorige eeuw begon de vernietiging van de verzorgingsstaat. Maar het mes der bezuiniging sneed ook diep in het gemeentefonds, dat samen met de totale overheidsuitgaven structureel daalde tot ongeveer het jaar 2000. Toen namen de overheidsuitgaven echter weer toe, zonder dat het gemeentefonds groeide. Een ontwikkeling die kort daarop gevolgd werd door de decentralisatie van de verbrijzelde verzorgingsstaat. Meer en meer taken werden vanuit de staat overgeheveld naar de gemeenten, zonder de broodnodige financiële compensatie. De heer droeg op het land te ploegen, maar lever-

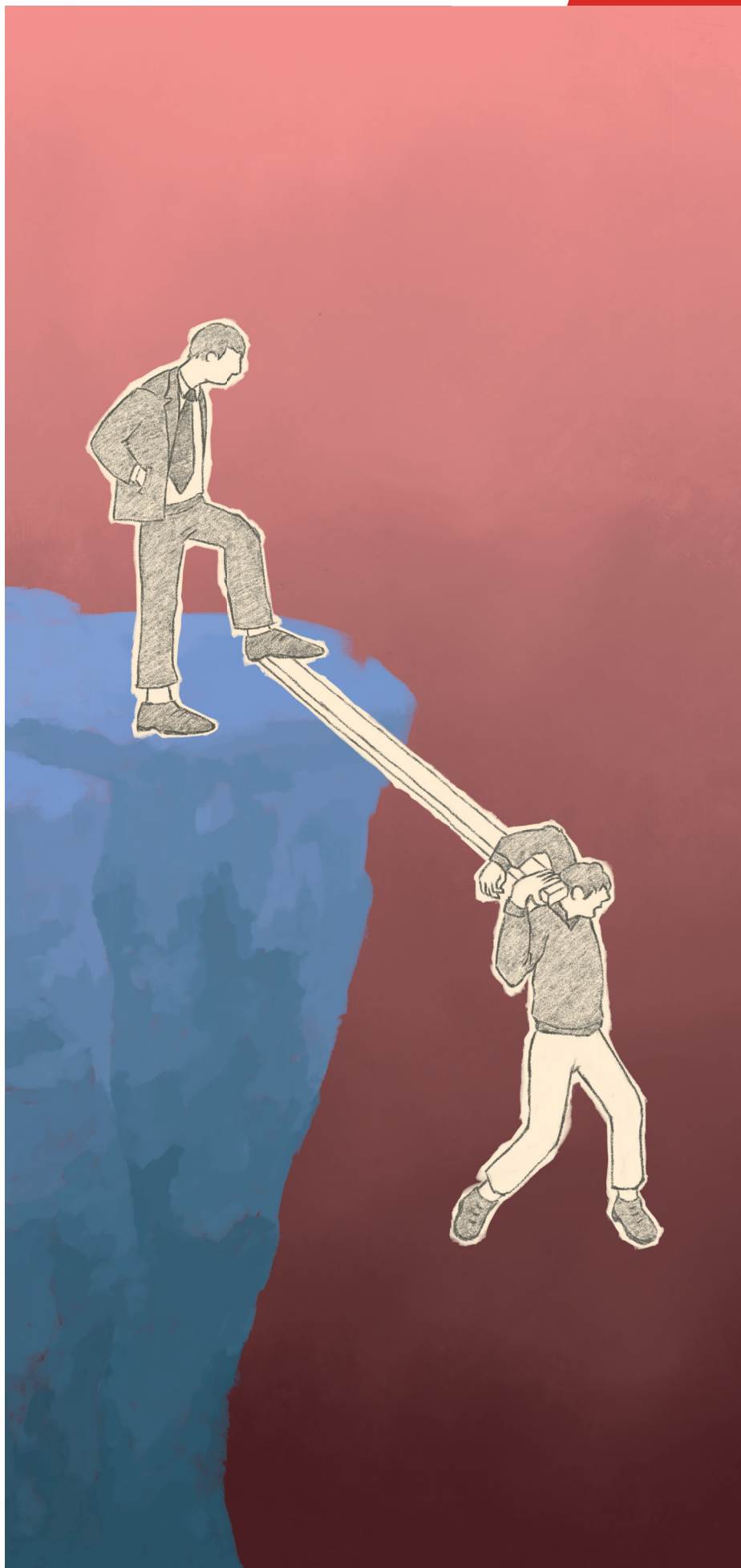
de geen ploeg. Geen wonder dat het land onbewerkt bleef en uiteindelijk werd verkocht aan een handelaar.

Naast de neoliberale traditie van eindeloze inkrimping is het ravijn door nog een tweede factor ingesleten. Sinds 2024 bestaat het accesssysteem. Kort gezegd houdt dit systeem in dat het gemeentefonds altijd meebeweegt met de rijksbegroting. Extra uitgaven of bezuinigingen op de Rijksbegroting worden gereflecteerd in het gemeentefonds. Dit accesssysteem heeft een ingebouwde inflatiecorrectie. Nu wil het zo zijn, dat het Centraal Planbureau (CPB) de laatste jaren steevast te mild was in haar voorspellingen over de hoogte van de inflatie. Gemiddeld genomen zat het CPB er de afgelopen zeven jaar een hele procent naast, resulterend in honderden miljoenen aan misgelopen inflatiecompensatie die het ravijn nog een extra schepje uitdiepte.

Geen bommen maar buurthuizen

Mits er vanuit het Rijk geen maatregelen genomen worden om het rampspoed af te wenden moeten we het heft in eigen handen nemen. In de eerste plaats door te erkennen dat de bezuinigingen op het gemeentefonds niet los te zien zijn van bijvoorbeeld de onderwijsbezuinigen en dus ook de groeiende oorlogsbudgetten. Gemeentelijke aangelegenheden, zoals de jeugdzorg, kosten immers bakken met geld, terwijl er aan oorlog rijkelijk te verdienen valt. Stellen dat zwembad de Pals in Westervoort wijkt voor het imperiale project van het grootkapitaal is niet vergezocht.

Imperialistische oorlog wordt gevoerd over de rug van de werkende klasse. Verzet tegen imperialismes betekent dus ook oog hebben voor de striemen op haar rug en pogen deze te helen. Dergelijke agitatie, in concrete zin het verbinden van bezuinigingen op het gemeentefonds met een anti-imperialistisch narratief, is een uitgelezen taak voor de Revolutionaire Socialistische Partij. Juist omdat burgerlijke partijen pat staan. Hoe hard ze ook roepen de bezuinigingen stom te vinden, handelen kunnen ze niet, omdat ze altijd de belangen van het kapitaal zullen dienen.★

Illustratie Meike Essenstam

BOUW MEE AAN DE REVOLUTIONAIR SOCIALISTISCHE PARTIJ

Berend Bruin

Op het congres van de Socialisten op 15 maart is er besloten tot een naamswijziging. De Socialisten, onze moederpartij, is nu de 'Revolutionair Socialistische Partij' (RSP). In deze editie van Pa-raat maken we de balans op.

Ondanks een hoop problemen met het openbaar vervoer rondom Rotterdam, komen om 11:00 leden van De Socialisten binnendruppelen op het partijkantoor voor het vierde congres. Op de agenda staan mogelijke verkiezingsdeelname bij een kabinetsval en een mogelijke naamswijziging van de organisatie.

De eerste discussie, over verkiezingsdeelname, is kort maar krachtig. Het congres is duidelijk niet voor nu al vastleggen dat we meedoen aan de volgende verkiezingen. Sommige leden vinden het een mogelijkheid die we ter zijner tijd kunnen bespreken, terwijl anderen er veel stelliger van uit gaan dat dit de komende jaren waarschijnlijk nog niet mogelijk is. Na de stemming hier-

over verplaatst de discussie zich naar de naam van de organisatie.

De eerste zin van het betoog van Jules Maximus, indiener van het wijzigingsvoorstel naar de naam Revolutionair Socialistische Partij, luidt 'wat moet een naam uitdrukken?'. Deze vraag vat de discussie op het congres goed samen. De discussie over de verandering van de partijnaam gaat dan voornamelijk over hoe we onszelf presenteren, maar ook over wat die presentatie dan in bredere zin zou betekenen voor de organisatie.

Vooraf aan het congres leken er drie kampen te zijn. Één groep die geen voorstander was van het veranderen van de naam, één groep die de naam wilde wijzigen naar Communistische Partij (in Nederland), en één groep die de naam wilde wijzigen naar Revolutionair Socialistische Partij (RSP).

Al snel zagen de voorstanders van de naam Communistische Partij (in Nederland) het enthousiasme voor de RSP. En in de discussie werden zij overtuigd dat ook die naam het revolutionaire karakter van onze partij duidelijk communiceert.

In een stemming van eenheid en strijdbaarheid stonden zij al snel enthousiast te pleiten voor de RSP.

Tegenstanders van een naamswijziging naar een naam met het woord 'partij' er in, stelden dat we als organisatie een bepaalde bescheidenheid moeten tonen met onze naam. We hebben nog niet alle doelen voor partijvorming behaald die we op de oprichtingsconferentie van De Socialisten hebben vastgesteld. In zekere zin zijn we nog niet de partij die we willen zijn. In veel steden missen we nog sterke afdelingen en op veel plekken in de arbeidersbeweging hebben we nog niet de leidende rol waar we naar streven.

Hiertegenover schetsen de voorstanders juist een naamswijziging als stap om hierheen te komen. Veel mensen die een woordje vóór de wijziging naar RSP doen, voornamelijk jonge leden die ook bij ROOD actief zijn, ervaren in de studenten en pro-Palestijnse beweging dat mensen juist naar ROOD kijken als een organisatie die een duidelijke visie heeft over hoe arbeiders op breed niveau verandering kunnen brengen. Deze leden ervaren alleen

wel moeite met het uitleggen van 'de Socialisten' als 'project van socialisten bij elkaar' of 'partij-in-opbouw'. Ze geven aan helder tegen sympathisanten te willen zeggen 'Dit is dé partij voor revolutionairen'; als aansluitend op de rol die ROOD op dit moment effectief al neemt in de beweging.

Ze vonden hierbij steun van het bestuur van ROOD. Dat in de week voorafgaand aan het congres haar leden opriep om zich aan te sluiten en actief te worden bij de de Socialisten, maar ook om te stemmen vóór de naamswijziging. Dit om de ambities en successen van ROOD duidelijk door onze moederpartij uit te laten stralen. Het bestuur stelt namelijk dat veel taken die je normaal zou associëren met een politieke partij, nu door ROOD, in plaats van door de Socialisten gedaan worden. Daar moet, en gaat, verandering in komen. Het congres stemt uiteindelijk met een ruime tweederde meerderheid vóór de wijziging naar 'Revolutionair Socialistische Partij'. Tekenend voor een gezonde democratisch-centralistische partijdemocratie, vindt het bestuur van de RSP zich in de minderheid tegen de naamswijziging. Hoewel hun besluiten eensgezind uitgevoerd worden door de leden, en de leden vertrouwen hebben in het bestuur, blijken zij wederom geen dictatoriale controle te hebben over de partij. En ook zij voeren op hun beurt de wil van het partijcongres uit.

Met luid geklap wordt de nieuwe naam ingeluid. Alle aanwezige leden van de RSP zingen de Internationale uit volle borst mee. Ditmaal niet langer op het congres van De Socialisten, maar op het congres van de RSP!

Iets minder dan een maand later onthulde het RSP-bestuur het nieuwe logo van de organisatie: een uitroep-teken met de tekst 'RSP' erin. Wat gelijk opvalt is dat het een druk logo is met felle kleuren. Symbolisch voor de rol die de RSP moet spelen in het politieke landschap. Een logo dat niet bang is gezien te worden en te breken met bestaande normen. En niet te vergeten heeft het ook een duidelijke connectie met het logo van Paraat!

Het is nu de taak van ROOD-leden om het niet hierbij te laten zitten. Een mooie naam is leuk, maar het is tijd om de ambities die ROOD de afgelopen 4 jaar heeft laten zien door te zetten naar onze moederpartij. Als arbeidersjeugd doen we een stap naar voren, en geven we antwoord op vragen van werkende jongeren. Wat kunnen we doen aan inflatie, woningtekort of oorlog?

Het antwoord, zo stelt het congres van de Revolutionair Socialistische Partij, is een partij voor een revolutie voor het socialisme.

Bouw met ons mee, word lid van de RSP!

De zachte krachten zullen zeker winnen

Henriëtte Roland Holst-Van der Schalk

*De zachte krachten zullen zeker winnen
in 't eind - dit hoor ik als een innig fluistren
in mij: zo 't zweeg zou alle licht verduistren
alle warmte zou verstarren van binnen.*

*De machten die de liefde nog omkluistren
zal zij, allengs voortschrijdend, overwinnen,
dan kan de grote zaligheid beginnen
die w'als onze harten aandachtig luistren*

*in alle tederheden ruisen horen
als in kleine schelpen de grote zee.
Liefde is de zin van 't leven der planeten,
en mense' en diere'. Er is niets wat kan storen
't stijgen tot haar. Dit is het zeekre weten:
naar volmaakte Liefde stijgt alles mee.*

Foto Sakir Khader / Magnum Photos

Palestijns verzet in een liberale omlijsting

Laurens Monster

Palestijns fotograaf Sakir Khader exposeert tot 14 mei in het FOAM een deel van zijn werk onder de titel *Yawm al-Firak*. Laurens Monster ging kijken of de radicale woorden van Khader ook weerklinken in deze expositie.

Amsterdam op een winderige doch zonnige maandagmiddag. Ik ben onderweg naar het fotografiemuseum (FOAM), dat zich huisvest in een imperiaal pand aan de Keizersgracht. De reden voor mijn bezoek is de expositie van de Palestijns-Nederlandse fotograaf Shakir Khader. Zijn hier tentoongestelde werk documenteert een fractie van Israëls genocidale geweldplegingen in Gaza. Vurig hopen dat Shakirs werk een antikoloniaal senti-

ment uitdraagt, bestijg ik het stenen bordes en betreed een minimalistische museumwinkel waar schreeuwerig Susan Bijl de boventoon voert. Mij bekruipt een gevoel van onbehagen. De thematiek van de expositie wringt bij voorbaat al met de ambiance. Ik betaal entree en vervolg met een laatste greintje hoop mijn weg.

Wie is Sakir Khader

Sakir Khader is een Palestijnse Nederlander, geen Nederlandse Palestijn. Geboren en getogen in Haringstad Vlaardingen. Zijn opa was een van vele gastarbeiders die daar in de margarinefabriek aan het werk gezet werd. Zijn vader vindt vijf jaar later via gezinshereniging de weg naar Nederland en wordt rechercheur. Khader groeit ver weg van het Israëliisch geweld op, maar komt er wel mee in aanraking tijdens de zomervakanties

die hij met zijn familie in Nablus, een stad gelegen aan de Westelijke Jordaanoever, doorbrengt. Flarden van de Tweede Intifada, gezien door de ogen van een kind, zijn beelden die nooit meer verdwijnen. Met het ouder worden sterven steeds meer van de jongens met wie hij door de straten van Nablus struinde, zoals een van zijn beste vrienden die op elfjarige leeftijd in zijn tuin wordt vermoord door een Israëliisch scherpschutter. Dit alles drijft hem ertoe in 2021 de camera op te pakken. Om het alledaagse verlies te gaan documenteren.

Van zijn politiek is lastig een scherp beeld te krijgen. In interviews neemt hij bijna nooit specifieke standpunten in. Zijn Zomergastengesprek is hierop een uitzondering. Aan tafel bij Joris Luyendijk verdedigt hij openlijk de PFLP, pleit hij voor de eenstaat-

oplossing en spreekt hij herhaaldelijk van genocide en bezetting. Voor menigeen zijn deze uitspraken niet meer dan normaal. Toch is het lang niet vanzelfsprekend om op live-tv een communistische gewelddadige verzetsgroep te steunen. Khader is volgens mij geen communist, maar in ieder geval lijkt hij gewelddadig verzet tegen de staat Israël als noodzakelijk en onvermijdelijk te zien. Een radicaal standpunt dat indruist tegen de Nederlandse burgerlijke moraal.

Impressie van een liberaal vernis

Terug naar Amsterdam met de vol-

gende vraag: weerspiegelt de tentoonstelling Khaders radicale standpunten? Aangekomen klinkt in een klein halfduister voorportaal op de achtergrond luid geschreeuw, vermoedelijk van een video-installatie. Op een grote zuil staat een introductietekst. Die lees ik. Het laatste greintje hoop vervliegt. In drie korte alinea's lukt het om Khader's radicaliteit met de liberale hamer plat te slaan. Allereerst de omschrijving van de situatie in Gaza; het onvermoeibare 'oorlog' en 'conflict'; maar de nadruk ligt op ontheemding. Over genocide wordt niet gerept. Niet de moord op de Palestijnen, maar het hen verja-

gen van hun land wordt gezien als de ware daad van onmenselijkheid. De mens is immer niet langer mens zodra zij geen land bezit; liberaal sentiment bij uitstek. Ten tweede wordt de Nakba van 1948 omschreven als 'gedwongen ontheemding'. Hoewel niet incorrect, bagatelliseert deze woordkeuze het geweld waarmee deze gedwongen ontheemding bereikt werd. Ten derde verbeelden Khaders foto's, volgens de laatste paragraaf van de tekst, expliciet de gevolgen van geweld op het individu. Deze nadruk leidt af van denken in termen van volkerenmoord. Ten vierde de laatste zin, die stelt dat de tentoonstelling

Foto Sakir Khader / Magnum Photos

je confronteert met de gevolgen van geweld ongeacht aan welke kant van de scheidslijn je staat. Dit is centrisme, neutraliteit, de scheidslijn willen zijn. Terwijl men zich met neutraliteit, in het licht van genocide, aan de kant van de moordenaar schaart.

Nog nadenkend over dit liberale raamwerk liep ik naar de volgende zaal, waar de eerste foto's hingen. Het werk zelf. Is Khaders radicaliteit daarin terug te vinden? Gelukkig, een volmondig ja. De zaal is schaars verlicht en claustrofobisch klein. Aan de linkermuur hangen zeven portretten van vermoorde Palestijnse jonge mannen, aan de rechtermuur hun moeders, tussen hen in hangt een haast voelbare rouw. De ogen van moeder en zoon zijn verbonden met onzichtbare lijnen. Als ik langs de foto's loop is het net of ik telkens een staarwedstrijd intermpeer. De mannen zijn zichtbaar verminkt. Op een bordje lees ik dat bij drie van de mannen de schade aan het gezicht zo onherkenbaar heeft gemaakt; deze foto's zijn te heftig en daarom vervangen met een bronzen afgietsel waarin vagelijks een gezicht te ontwaren is. Ik sta hier ambivalent tegenover. Enerzijds zit er een grens, zowel aan hoe gruwelijk de beelden die je kan laten zien zijn, als aan het politieke nut van gore. Anderzijds is het een vervorming van de werkelijkheid, die wel degelijk zo gruwelijk is. Wat Khaders werk enigszins radicaal maakt is juist dat hij de dode Palestijnen, die in de ogen van het kapitaal slechts dollartekens zijn, een gezicht geeft. Klaarblijkelijk zijn deze gezichten te confronterend voor de grachtengordel en dus worden ze geobscoreerd. Of de curator van FOAM hiertoe heeft besloten of Khader zelf, dat weet ik niet, men kan enkel vermoeden. Ik begeef me naar de volgende zaal, waar het minder donker is. Het wordt duidelijk waar het geschreeuw, dat heel de tijd onafgebroken op de achtergrond heeft weerklonken, vandaan komt. Op de muur wordt een scène uit een van Khaders documentaires afgespeeld. We zien een begrafenis; er heerst commotie. Het zijn aangrijpende beelden, al leiden ze wel af van de laatste paar foto's die in deze zaal te zien zijn. Landschappen, waar de rook van een pas ingeslagen raket nog in de lucht hangt. Vrouwen op een begraafplaats in Jenin. Stuk

Foto Sakir Khader / Magnum Photos

voor stuk niet minder innemend dan de portretten. Via een gang eindig ik weer in het voorportaal. Dat was de tentoonstelling; kort maar buitengewoon krachtig. Overweldigd daal ik de trap naar de museumshop weer af.

Conclusie

Eenmaal buiten, de Susan Bijl-ambiance ontvlucht, zet ik mijn gedachten op een rijtje. De gemene deler in alle foto's is dat Khader de gevolgen van de Israelische terreur laat zien, zonder de Israëliërs daarin op te nemen.

We zien geen tanks, geen IDF soldaten. We zien Palestijnen. Op deze wijze kan hij objectief documenteren en gelijktijdig sterk positie innemen. Dat is een radicale breuk met de modus operandi van burgerlijke journalisten. Daar komt dan nog bij dat hij de PFLP lijkt te steunen. Het is jammer maar allerm minst verrassend dat het FOAM zijn radicaliteit schendt door zijn werk te presenteren binnen een liberaal kader.★

WE WANT YOU

TO FIGHT FOR FREEDOM

Illustratie Arwen van Gilst

OUDERETORIEK, NIEUWESYMBOLLEN

Ronnie de Rooij

De nieuwe superheldenfilm Duit de koker van Marvel Studios probeert in te gaan op de fouten van het verleden en de veranderende rol en symboliek van Amerika, maar slaat door een gebrek aan diepere analyse de plank volledig mis.

Zoals de meeste mensen ben ik intussen al lang gestopt met het bezichtigen van Marvelfilms. Endgame was de laatste die ik zonder cynisme kon zien. Toen ik hoorde dat er een nieuwe Captain Americafilm uit zou komen, kon ik het niet laten deze te bekijken. Ik ben namelijk groot fan van slechte films, en de film werd al voor de release uitgebreid belachelijk gemaakt.

Het oude, en het nieuwe gezicht van Amerika

De film Captain America: Brave New World gaat natuurlijk over Amerika. Om de film te begrijpen is wat voorkennis nodig over onze Amerikaanse kapitein. Steve Rogers was ooit een iel ventje dat zich ten tijde van de Tweede Wereldoorlog aanmeldde voor het Amerikaanse leger. Hoewel hij eigenlijk veel te klein en zwak was om ooit als infanterie te kunnen dienen, zorgde zijn uitzonderlijk dapper en onzelfzuchtige karakter ervoor dat hij uitgekozen werd om deel te nemen aan een geheim experiment wat hem in een supersoldaat zou veranderen. Het experiment werkte, en Steve Rogers werd herboren als Captain America. Hij was groter, knapper en met bovenmenselijke kracht.

Steve Rogers moest het perfecte symbool voor Amerika zijn. Een soldaat met een goed hart, die zich altijd inzet voor de goede zaak: democratie, vrijheid en 'the American Way'. Zijn kostuum, zijn motor, zijn onbreekbare schild (en tevens wapen) gemaakt van het fictieve metaal vibranium; allemaal in de kleuren van de Amerikaanse vlag.

De hoofdpersoon van deze film daarentegen heeft geen superkrachten.

Falcon, alter ego van Sam Wilson, heeft nooit gebruik mogen maken van het superheldenserum dat zijn voorganger zo sterk maakte. In plaats daarvan is hij afhankelijk van een stel mechanische vleugels en andere technologie om zijn vijanden te slim af te zijn. Hij en Rogers zijn allebei soldaat, maar waar Rogers meevocht in de Tweede Wereldoorlog en bevroren in het ijs lag nadat hij de wereld had gered van een geheime, kwaadaardige organisatie van supernazi's, was Sam Wilson deel van moderne militaire interventies, die zelfs door Amerikanen toch als moreel ambigu worden gezien. Een ander verschil, dat alle eerder genoemde verschillen op scherp zet: Sam is zwart, Steve is wit. Steve Rogers is met zijn blonde haar, blauwe ogen en witte huid een symbool van het geïdealiseerde 'oude' Amerika. Sam Wilson is het 'nieuwe' Amerika.

Bovenstaande is het onuitgesproken conflict van de film. Het schemert door in alle interacties, in de keuzes van de personages. De rest van het verhaal lijkt maar *window dressing*. Dat maakt het alleen maar frustrerender dat er eigenlijk nauwelijks op ingegaan wordt. Het is vreemd dat een filmreeks die normaal alle subtiliteit lijkt te missen en waar al het conflict kinderachtig duidelijk wordt uitgesproken of uitgebeeld, nu het centrale conflict onbesproken houdt. Dan blijft de vraag over: wat wil Brave New World dan wel zeggen?

Propaganda en The American Way

Het conflict tussen oud en nieuw Amerika is natuurlijk niet de enige verhaallijn van de film. Er is ook een focus op nationale en internationale politiek, en het feit dat de president een Hulk is (een rode, niet een groene).

Opvallend is de focus op Amerika's geschiedenis van marteling, *black sites* en onethische experimenten. Eerst in de vorm van Isaiah Bradley, een zwarte soldaat die ook het superheldenserum toegediend kreeg. In tegenstelling tot Steve Rogers wordt

hij echter niet beloond met eeuwige roem. Hij wordt jarenlang gevangen gehouden en als proefkonijn gebruikt om de werking van het serum te achterhalen. De film erkent hiermee in ieder geval de geschiedenis van racisme in de VS. Ook is er de wetenschapper Sterns, die tijdens een vorige film blootgesteld werd aan het bloed van de Hulk en daardoor superintelligentie kreeg. Helaas schuift generaal Ross (die in de film president wordt) hem alle schuld voor de schade die de Hulk heeft aangericht in de schoenen, en wordt hij eveneens gevangengezet. Als de film de geschiedenis van Amerikaanse marteling bespreekt denkt de oplettende kijker 'Heeft Marvel iets interessants te zeggen over de ethiek van het hedendaagse beleid van de VS, zoals dat marteling nog steeds wordt toegepast in Guantanamo Bay?'. Nee, eigenlijk niet. Isaiah Bradley wordt vrijgesproken en krijgt een informatiebordje in een museum. Sterns neemt wraak door president Ross met gammastraling te vergiftigen en in een hulk te laten veranderen. De film heeft alleen iets te zeggen over het rechtzetten van de fouten van het verleden. De fouten van het heden worden voor het gemak eventjes vergeten. Zoals alle Captain Americafilms, ligt de focus op wat Amerika zou moeten zijn en vooral op wat de *Yanks* denken dat ze zijn, en niet de bloederige realiteit die de Verenigde Staten is.

Natuurlijk is het nutteloos om hogere verwachtingen te hebben van de superheldenfilms van Marvel, die al sinds jaar en dag onkritisch zijn op de onderliggende problemen van de VS. Misschien ben ik te links geworden om nog te genieten van de propagandaslop die in de bioscoop draait. Bovenal hoop ik dat wanneer wij als socialisten zo machtig zijn dat we ermee weggkomen zulke ongenueanceerde propaganda's te maken, die ten minste net zo over-the-top zijn als Captain America: Brave New World.★

KNEECAP

CULTUUR EN REVOLUTIE

Gijs Brans

Kneecap is een film uit 2024 over de gelijknamige rapgroep uit Belfast. De film vertelt een fictief verhaal over het ontstaan van de rapgroep. In een spottend verhaal vol drugs, liefde en verzet tegen de Engelse bezetter wordt er een beeld van de rappers geschetst. Centraal daarin staat de Ierse taal, die de rappers een nieuw leven proberen in te blazen. Het maken van hun rapmuziek wordt echter niet alleen afgebeeld als een manier om het Iets te laten herleven, maar ook als een revolutionaire daad van verzet tegen de Engelse overheersing. Daarmee geeft de film een visie van wat sociaal-culturele fenomenen kunnen betekenen voor een revolutionaire beweging. In hoeverre is Kneecap revolutionair, en wat kunnen wij hiervan leren?

Liam en Naoise zijn al van kinds af aan vrienden. De vader van Naoise, een befaamd IRA-strijder, heeft ze op het hart gedrukt dat 'elk woord Iers dat je spreekt, een kogel afgevuurd voor Ierse vrijheid is'. Nu is Liam gearresteerd en weigert hij Engels te praten tegen de politie. Daarom schakelen zij een muziekleraar van een lokale Ierstalige school in om te kunnen tolken. De leraar, genaamd JJ, neemt het echter voor Liam op en krijgt Liams notitieboekje waarin hij zijn songteksten schrijft in handen. JJ is zo onder de indruk van wat Liam schrijft dat hij contact met hem opneemt om de teksten te verwerken tot num-

mers. Naoise sluit zich bij hen aan, en zo begint de rapgroep Kneecap.

De groep deinst niet terug voor grof taalgebruik en rapt onder andere veel over drugs en politiek. Daardoor worden ze scheef aangekeken door activisten die strijden voor wettelijke erkenning van de Ierse taal. Een van die activisten is de vriendin van JJ, die daarom zijn betrokkenheid bij Kneecap geheim houdt. Hier worden twee visies op het overleven van de Ierse taal tegenover elkaar gezet. Aan de ene kant hebben we activisten die strijden voor officiële erkenning. Zij zijn bang dat de muziek van Kneecap hun strijd in de weg zit omdat het Iers erdoor niet meer als respectabel zou worden gezien of geassocieerd zou worden met criminaliteit. De activisten lopen echter tegen het probleem aan dat de Ierse taal steeds minder gesproken wordt. De jeugd heeft ook weinig interesse in het leren van de Ierse taal, zoals JJ ziet wanneer hij les geeft. Dit is waar Kneecaps tegendraadse kijk op de taal erin komt. Zij zien het maken van hun muziek juist als een manier om het Iers nieuw leven in te blazen. Een levende taal wordt immers gebruikt in het dagelijks leven en als een medium voor culturele uitingen. Daarmee is een levende taal natuurlijk ook niet altijd netjes of politiek correct. De muziek van Kneecap dient dus om het Iers weer een taal van cultureel belang te maken. Dit lijkt ook te werken: Kneecap gaat snel viraal

en maakt veel Ierse jongeren enthousiast. Dat laatste geldt niet alleen in de fictieve film, maar ook in het echt.

'Als we willen dat onze socialistische beweging een massabeweging is, moeten we mensen in hun dagelijks leven betrekken en culturele betekenis geven aan onze politiek.'

Maar de rapgroep ziet hun muziek niet enkel als een manier om de Ierse taal tot leven te wekken, ze zien hun muziek expliciet als een revolutionaire daad van verzet. Taal is immers een belangrijk onderdeel van culturele uiting, en de Ierse taal en cultuur is lang onderdrukt door de Britse overheersers. Het spreken van, maar vooral ook het maken van muziek in, de Ierse taal is voor Kneecap een manier om de Britse overheersing, en hun eigen onderdrukking, tegen te gaan. Door middel van hun muziek creëren ze een nieuwe Ierse cultuur die zich verzet tegen de Britten. Hiermee wordt ook terugverwezen naar de traditie van verzet in de geschiedenis van het muziekgenre hiphop. Dit gaat dus verder dan enkel taal.

Cultuur en politiek

Het klopt natuurlijk dat wettelijke erkenning voor het Iers als taal maar weinig doet om de taal ook echt in leven te houden. Als mensen geen reden hebben om een taal ook echt te gebruiken zal die uiteindelijk sterven. Projecten zoals het project van Kneecap

Één van de officiële filmposters van Kneecap. Coffee & Cigarettes

cap zijn dus noodzakelijk voor het in levend houden of zelfs laten opleven van een taal zoals Iers. Maar dit geldt niet alleen voor talen. Er kan een vergelijkbaar punt worden gemaakt over politieke bewegingen. Als we willen dat onze socialistische beweging een massabeweging is, moeten we mensen in hun dagelijks leven betrekken en culturele betekenis geven aan onze politiek. Het is voor de meeste mensen lastig om wekelijks of zelfs dagelijks bezig te zijn met socialistische politiek vanuit een puur rationele overtuiging. Die rationele overtuiging is natuurlijk van groot belang, maar culturele en persoonlijke betekenis spelen daar ook een rol.

Zulke culturele betekenis wordt tot zekere hoogte automatisch gecreëerd bij groepen die samen politiek actief zijn. Omdat je enigszins vertrouwen moet kweken in het uitvoeren van politiek gaan mensen vaak makkelijk sociale banden aan. Socialisten die elkaar wekelijks zien voor politieke taken zullen daarnaast bijvoorbeeld ook vaak samen iets gaan drinken of iets anders sociaals gaan ondernemen. Hierbij ontwikkelen we ook onze eigen manieren van omgang, onderlinge grapjes en collectieve gewoontes. Daarnaast wordt er natuurlijk ook veel betekenis gehaald uit de geschiedenis van onze beweging. Hierdoor ontstaat

er als het ware een soort subcultuur.

We kunnen echter ook een actievere houding nemen tegenover de creatie van politiek-culturele beweging. Het culturele aspect van de beweging kan een laagdrempelige manier zijn om mensen te betrekken en bekend te maken met onze politiek en met onze leden. Het culturele aspect betekent dat mensen hun sociaal-culturele leven niet compleet buiten de beweging hoeven te zoeken, maar juist deels daarbinnen kunnen vinden. Dit geeft een extra impuls om actief te zijn en te blijven in de beweging, en een manier om enigszins betrokken te blijven wanneer men politiek niet zo veel kan bijdragen. Een muziekgroep zoals Kneecap kan natuurlijk een onderdeel zijn van het sociaal-culturele deel van een revolutionaire beweging, maar daarnaast kun je ook denken aan bijvoorbeeld sportverenigingen, eigen huiswerkbegeleiding, een eigen kroeg, of een tijdschrift. Binnen Rood en RSP is hier al langere tijd discussie over. Het idee dat er een sociaal-culturele beweging nodig is die mensen op verschillende manieren kan betrekken bij het socialisme en hen daaraan verbonden kan houden wordt vrij breed gedragen. We kunnen elementen van iets vergelijkbaars terug zien in Kneecap.

Cultuur als revolutie

Cultuur speelt dus een belangrijke rol in politieke bewegingen, vooral in massabewegingen. Zeggen dat je revolutionair bent betekent echter niets als je niet ook echt werk stopt in het voortbrengen van de revolutie. Zonder een revolutionaire politieke beweging verliest een bijbehorende cultuur haar revolutionaire karakter. Het geeft wellicht een uitweg voor mensen om frustraties te uiten of laat mensen zich gehoord voelen, maar dat kan niet doorgezet worden naar actie. Een sociaal-culturele beweging wordt pas revolutionair zodra het ook verbonden is aan, en mensen betreft bij, een revolutionaire politieke beweging. Daarmee wordt het opbouwen van een sociaal-culturele beweging een revolutionaire daad. Het bouwen van een sociaal-culturele beweging mag dus geen doel op zichzelf zijn.

In die trant kunnen we ons afvragen in hoeverre Kneecap daadwerkelijk revolutionair is. Er zijn genoeg bands

en muzikanten die beroep doen op radicale politiek of revolutionaire actie, maar de meeste van hen houden zich buiten hun muziek en een sporadische instagram-post maar weinig bezig met politiek en doen ook vrijwel niets om mensen naar revolutionaire organisaties te sturen. De meeste socialisten zullen die muzikanten dan ook niet als echt revolutionair beschouwen. Je zou kunnen zeggen dat Kneecap in dezelfde boot zit. Tegelijkertijd doet de rapgroep wel iets wat van grote betekenis is voor de Ierse taal. Er zijn maar weinig culturele projecten die het Iers op een hedendaagse manier laten opleven. Daarnaast ontleent taal zich natuurlijk uniek voor een project zoals dit, en het lijkt ook aan te slaan bij jongeren. Uit interviews en bepaalde acties blijkt dat de rappers zich ook bezig houden met andere politieke vraagstukken, waaronder Palestina. Of dit revolutionair of simpelweg performatief is blijft de vraag, maar er is voor Kneecap misschien meer te zeggen dan voor veel andere muzikanten.

Wat Kneecap (zowel de film als de rapgroep) in ieder geval laat zien, is dat cultuur een belangrijke rol speelt voor politieke bewegingen. Een levende cultuur versterkt de beweging. Voor Kneecap betekent dat een beweging die de Ierse taal en cultuur doet heropleven en zich verzet tegen de Britten. Voor ons betekent het een cultuur die zich afkeert van het kapitalisme en naar het socialisme toewerkt. Die cultuur moet gelinkt zijn aan een partij die culturele betrokkenheid kan omzetten naar politieke actie. Op die manier krijgt cultuur een revolutionair karakter en helpt het mensen betrekken bij socialistische politiek.★

Oplossingen vorig nummer horizontaal

- 1 Zonder Jodium maakt Ijzer en Lithium boos. - Fel
- 4 In de klassen in Palestina. - Lessen
- 5 Hak de schors van de bomen af, en stop erin ene 'wagen'. - Benen
- 6 Deel de kern opnieuw in nadat wij draaien. - Werken
- 10 Die staat in de VS, daar zetten ze een achter de kin. - China
- 13 De eerste tengere ruimtevaarder opperde tijdens stakingen kleine ideeën, wat een revolutionair! - Trotsi
- 14 Karel schrijft Engelse tekens, hoor ik. - Marx
- 15 De inhoud van de buit is groente. - Ui
- 16 Een redacteur zet de eerste letter dubbel voor 't fruit. - Tomaat

verticaal

- 2 Een stuk van de Sovjet-unie, dat klinkt naar een maaltijd! - Eten
- 3 Ik praat als een paling en beslis. - Bepaal
- 4 Deze Rus geeft uit, maar dan negatief. - Lenin
- 6 Echt product. - Waar
- 7 De karren staan achter elkaar, en daarna die boeven. - Rijtuig
- 8 Even zitten, dacht de heilige na zijn bezoek aan Rød Ungdom. - Rusten
- 9 Mao haat het, die slaapplek voor een heer! - Huisbaas
- 10 Belgische jongeren zitten o.a. even in Engelse warenverkoop en -inkoop. - Comac
- 11 Dat pigment klinkt van formaat, ook zonder die ene gram. - Rood
- 12 Hij spreekt, en na de eerste A staat hij klaar. - Paraat

Woordzoeker

AFBRAAKPOLITIEK - BEWAPENING - BOURGEOISE - CONGO - CRISIS - DIENSTPLICHT - ELITE - HONGERSNOOD - IMPERIALISME - KAPITAAL - KLASSENSTRIJD - KOLONIE - LEGER - LIBERAAL - NAVO - ONDERDRUKKING - OORLOGSHITSER - PACIFISME - REBELLEN - TEKORT - TRUMP - UITBUITING - VLOOTWET - WROK

I	R	N	A	T	U	I	T	B	U	I	T	I	N	G
E	R	E	F	K	O	L	O	N	I	E	D	K	N	A
T	L	I	B	E	R	A	A	L	I	O	I	L	N	O
A	E	L	R	E	W	R	O	K	B	B	E	A	I	O
H	G	N	A	E	L	S	O	L	E	O	N	S	M	R
O	E	A	A	V	K	L	I	C	W	U	S	S	P	L
N	R	V	K	L	A	D	E	O	A	R	T	E	E	O
G	A	O	P	O	P	C	T	N	P	G	P	N	R	G
E	E	T	O	O	I	R	E	G	E	E	L	S	I	S
R	L	R	L	T	T	I	K	O	N	O	I	T	A	H
S	I	U	I	W	A	S	O	R	I	I	C	R	L	I
N	T	M	T	E	A	I	R	I	N	S	H	I	I	T
O	E	P	I	T	L	S	T	T	G	E	T	D	S	S
O	N	D	E	R	D	R	U	K	K	I	N	G	M	E
D	E	I	K	T	P	A	C	I	F	I	S	M	E	R

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

WEG MET EDDY BELLEGUEULE

Splinter Suidman

'Je hebt politiek geëngageerde literatuur, en je hebt leugenaars.' Édouard Louis steekt niet onder stoelen of banken dat zijn werk politiek is. Zijn debuutroman *Weg met Eddy Bellegueule* legt bloot hoe homofobie, seksisme en racisme in verband staan met de economische uitbuiting van het kapitalisme. Het boek vertelt het verhaal van Louis' vlucht uit zijn achtergestelde geboortedorp, weg van zijn omgeving die niet kan accepteren dat hij homo is. Voor de haat – gepaard met een flinke dosis geweld – die hij te verduren krijgt, houdt hij echter niet de individuen verantwoordelijk, maar het economische systeem en zijn politieke vertegenwoordigers, waaronder een falend links.

In een arm fabrieksdorp in Noord-Frankrijk groeit Édouard Louis onder de naam Eddy Bellegueule op. Die naam, die zijn vader, geïnspireerd door Amerikaanse TVtv-series, voor hem bedacht, moest de naam van een vechtersbaas zijn, van een echte man. Maar al snel blijkt dat Eddy niet voldoet aan de verwachtingen van zijn ouders. Hij heeft een schelle stem met vrouwelijke intonaties, beweegt zijn handen te veel bij het praten, loopt met een 'overduidelijk, te overduidelijk heupwiegen', houdt heimelijke modeshows in de kleren van zijn zus, heeft 'vrouwelijke voorliefdes' als theater en poppen – zijn ouders vatten het samen als 'aanstelleritis' en 'grietjesgedrag'.

Wanneer Eddy naar school gaat, wordt hij belachelijk gemaakt om zijn manieren. Het hele scala aan pejoratieve synoniemen voor 'homo' krijgt hij naar zijn hoofd geslingerd. Maar het blijft niet bij woorden. Nadat Eddy op het schoolplein geen aansluiting vindt – niemand wil zich immers associëren met 'de nicht' – en een toevluchtsoord vindt in een verlaten schoolgang, wordt hij opgezocht door twee medeleerlingen. Eddy wordt bespuugd, zijn hoofd wordt tegen de muur geslagen en hij wordt aan zijn haar getrokken. Elke schooldag zal voor Eddy voortaan uit geweld en pijn bestaan. Elke schooldag gaat Eddy braaf naar de verlaten gang om in elkaar geslagen te worden, dan komt tenminste niemand erachter dat hij klappen krijgt.

Tevergeefs probeert Eddy om 'normaal' te zijn. Om zijn jongere broertje hetzelfde geweld te besparen, doet Eddy zijn best om hem hetero te maken: 'Ik zei voortdurend tegen hem dat jongens van meisjes hielden en soms zelfs dat homoseksualiteit iets walgelijks was, iets *doodgewoon goors*, dat tot verdoemenis, de hel en ziekte kon leiden.' Na het zien van een tv-reportage over een vermageringsinstituut droomt Eddy van een dergelijke instelling voor mensen van zijn slag: 'Geobsedeerd door het spookbeeld van de twee jongens, stelde ik me pedagogen voor die me telkens als ik mijn lichaam aan zijn vrouwelijke neigingen had laten toegeven, sloegen. (...) Ik deed hardnekkig mijn best om zulke cursussen op de schoolcomputers te vinden.' Zelfs probeert Eddy om wat met meisjes te beginnen.

Het mag allemaal niet baten: 'De misdaad bestaat niet uit het *doen*, maar uit het *zijn*. En vooral uit het *eruitzien als*.'

Armoede

De armoede in Eddy's dorp, Hallencourt, speelt een belangrijke rol in het boek. Tot de jaren 80 werkten bijna alle dorpsbewoners voor dezelfde fabriek. Na meerdere ontslagrondes in de jaren 90 moesten velen van hen leven van uitkeringen. Eddy's vader krijgt de kans niet om ontslagen te worden; door een werkongeval wordt zijn rug verbrijzeld, waarna hij niet meer kan werken en voortdurend pijnstillers moet slikken. Voor zijn familie is armoede een bron van schaamte, maar tegelijkertijd is zijn moeder trots op hoe ze, gezien de omstandigheden, toch voor het gezin weet te zorgen: 'Mijn kindertjes zullen altijd te vreten hebben, ze zullen het niet koud hebben.' Als het niet lukt om rond te komen, stuurt ze Eddy naar de kruidenier om wat te eten op de pof te halen of naar de burens om wat te vragen: tegen een kind zouden ze immers geen nee durven zeggen. De vier televisies in het huishouden, die altijd aan staan, had zijn vader

ÉDOUARD LOUIS
WEG MET EDDY
BELLEGUEULE

Cover van *Weg met Eddy Bellegueule*. De Bezige Bij.

van de stort gehaald en gerepareerd.

In het dorp zijn de genderrollen overzichtelijk. De mannen zijn gewelddadig en komen dikwijls dronken thuis, hun vrouwen beklagen zich er over. Door de ervaringen van Eddy's vader met het geweld van zijn eigen vader, richt zijn geweld zich niet direct op zijn gezin: 'Jullie zijn mijn kleintjes en mijn vrouw, jullie moeten je niet ongerust maken, ik sla tegen de muren, maar ik zal nooit mijn vrouw en mijn kleintjes slaan, ik kan tegen alle muren van het huis rammen, maar ik zal nooit zoals die klootzak van een vader van me op de smoelen van mijn gezin timmeren.' De gaten in de muren worden door zijn vrouw zorgvuldig verborgen achter kindertekeningen. Alle vrouwen krijgen kinderen, anders 'worden ze als lesbiennes of frigide beschouwd'. Toch zijn de mannelijke waarden ook voor vrouwen doorslaggevend: 'Ik ben iemand met ballen en laat niet over me heen lopen,' zegt Eddy's moeder over zichzelf.

Louis schetst op voortreffelijke wijze de tegenstellingen tussen haat en liefde die het kapitalisme voortbrengt.

Ondanks de haat die Eddy's ouders koesteren jegens zijn homoseksualiteit, proberen ze er toch voor hem te zijn, maar ze worstelen ermee om uiting te geven aan hun liefde voor hem. In de fabriek schept zijn vader op over Eddy's intelligentie. En wanneer 'een moedige homoseksueel die besloten had om te leven zonder stiekem te doen' op een dansavond in het dorp door een groep jongens wordt uitgescholden, intervenueert zijn vader: 'Laten jullie die vent goderverdegodver met rust, vinden jullie het slim om hem uit te schelden, gaat het je wat aan dat hij een flikker is? Heb je er last van?' Ook de andere dorpsbewoners, zelfs de twee jongens van school, bejubelen later Eddy's rol in een toneelvoorstelling.

Representatie

Weg met Eddy Bellegueule, een autofictieve roman, beschrijft Louis' vluchttocht uit het bekrompen dorp waar hij opgroeit. Het eerste deel, getiteld 'Picardië', beschrijft de armoede en

benepenheid van het dorp waarin hij opgroeit. Het is een verzameling van portretten van zijn familieleden en verhalen uit het dorp. Het tweede deel gaat over 'de mislukking', te weten om op meisjes te vallen, en 'de vlucht' uit het ouderlijk dorp.

Een van Louis' redenen voor het schrijven van het boek was het gebrek aan representatie in het publieke debat van het soort mensen als zijn ouders. 'Wanneer we de krant opensloegen, de tv aanzetten, naar de radio luisterden, hoorden we nooit over onze levens, ons lijden, onze uitsluiting en armoede.' Voor zijn ouders was een boek een voorstelling van een leven dat ze nooit zouden hebben, 'het leven van mensen die studeren, mensen die de vaardigheid en tijd hebben om een moeilijk boek te lezen'. Wellicht verklaart dit Louis' stijl in *Weg met Eddy*, die erg goed te volgen is.

De sociologische excuses

Volgens Louis had *Weg met Eddy* even goed 'De sociologische excuses' kunnen heten: hij neemt ieders individuele verantwoordelijkheid weg en legt die bij de maatschappij. We moeten het boek daarom misschien zien als een interventie in het 'structure-agency-debat' in de sociale wetenschappen, over de vraag of maatschappelijke structuur of individuele persoonlijke autonomie centraal moet staan. Voor Louis is het structuur, structuur, structuur. In zijn boek probeert hij homofobie, seksisme en racisme van de mensen in het dorp te verklaren vanuit hun economische en politieke positie.

Zo is het voor Louis helemaal niet vreemd dat zijn vader, die 'de Arabieren en de Joden eruit wilde gooien' en pleegde te zeggen dat op homoseksualiteit de doodstraf zou moeten staan, op de radicaalrechtse Le Pen (eerst vader, later dochter) stemt. In een opiniestuk in *The New York Times*, getiteld 'Waarom mijn vader op Le Pen stemt', beschrijft hij dat zijn vader zich sinds de jaren 80 in de steek gelaten voelt door links, dat 'de taal en het denken van de vrije markt overnam'. 'Door heel Europa spraken linkse partijen niet meer over sociale klasse, onrechtvaardigheid en armoede, over lijden, pijn en vermoeidheid.'

De nieuwe technocratische taal van de linkse partijen en de vakbonden begreep zijn vader als een manier om niet meer voor de arbeidersklasse te vechten, tegen de wetten van de markt, maar om de arbeidersklasse te managen vanuit die wetten. Volgens Louis moet links niet alleen zeggen dat Le Pen racistisch en gevaarlijk is – dat weet iedereen al – maar opkomen voor de machteloze en onzichtbare mensen, zoals zijn vader.

Wanneer Louis op twintigjarige leeftijd het manuscript van *Weg met Eddy* opstuurt naar een grote Parijse uitgeverij, is tot zijn woede het antwoord: dit kunnen ze niet uitgeven, want de armoede die hij beschrijft, bestaat al lang niet meer, niemand zal het verhaal geloven. Het boek drukt de onwetende lezer met de neus op de feiten. Voor een Nederlands publiek is het dorp van Eddy misschien ook wel niet zo herkenbaar; wij denken als het om armoede in eigen land gaat waarschijnlijk eerder aan 'achterstands-wijken' van grote steden, zoals de Bijlmer van Murat Isiks Wees onzichtbaar (2017), dan aan het platteland.

Weg met Eddy is het verhaal van Édouard die vlucht van Eddy: de naam die zijn vaders ideeën van mannelijkheid representeerde, die van hem een vechtersbaas moest maken. Voor de publicatie liet Eddy Bellegueule zijn naam bij wet veranderen naar twee voornamen, Édouard Louis. Daarmee was het weg met Eddy Bellegueule. Louis schetst op voortreffelijke wijze de tegenstellingen tussen haat en liefde die het kapitalisme voortbrengt. Hij laat zien hoe verschillende vormen van onderdrukking verband houden met economische uitbuiting en wijst dus op het overkoepelende aspect van de klassenstrijd. In zijn eigen woorden: 'In *Weg met Eddy Bellegueule* zie je dat de genderstrijd, de strijd tegen mannelijke overheersing, een klassenstrijd is.'

Édouard Louis, *Weg met Eddy Bellegueule* (oorspronkelijke titel: *En finir avec Eddy Bellegueule*), vertaald uit het Frans door Edu Borger. Antwerpen: De Bezige Bij, 224 blz., 2014.

Deze recensie is mede tot stand gekomen door discussies in de leesgroep 'Literatuur en klasse' opgezet door RSP-leden in Utrecht.★

ABONNEER JE OP PARAAT!

WEESPARAAT.NL/ABONNEREN

Paraat is het tijdschrift van ROOD, Socialistische Jongeren. Wij zetten ons in voor het verenigen van revolutionaire socialisten onder het marxisme. Dit doen we door het verspreiden van onze analyses en het opbouwen van de socialistische cultuur. Ter bevordering daarvan publiceren wij nieuws, achtergrondstukken, cultuur, en meer.

Voor de verspreiding van het socialisme zijn gedegen analyses van en kennis over het kapitalisme cruciaal. Ook de problemen die het kapitalisme met zich meebrengt, dienen beschreven en verklaard te worden. Het kapitalisme beïnvloedt de samenleving op vele niveau's en we hopen al deze manifestaties bloot te leggen en te verklaren, om ze zo sterker te kunnen bevechten.

De levenloze cultuur van de kapitalisten vraagt om een alternatief. Het vraagt om de cultuur van, en voor de werkende mensen. Die bestaat uit feesten, tradities, liederen, dichtkunst, film, et cetera. Wij hopen deze cultuur te bevorderen.

We willen daarnaast de strijd van de werkende mensen verder verspreiden. Elke dag gaan werkers de strijd aan voor verbetering van hun omstandigheden, en het is de taak van de media om die strijd aan iedereen kenbaar te maken. Wij hopen daarin ondeel van te kunnen uitmaken.

Wil je hieraan bijdragen? Dat kan! We zijn altijd op zoek naar inzendingen, artikelen, redacteuren, redigeerders, nalezers en noem maar op! Neem contact met ons op via redactie@weesparaat.nl

Wil je je op een andere manier inzetten voor een betere wereld? Word dan lid van ROOD, Socialistische Jongeren via roodjongeren.nl/wordlid of word lid van de Revolutionair Socialistische Partij via mijn.socialisten.org/aanmelden.

Samen hebben we een wereld te winnen!

Colofon

Hoofredactie

Bestuur van ROOD, Socialistische Jongeren, bestaande uit: Elise van der Doelen, Tijs Hardam, Abel Janssens, Crystal van Kalmthout, Maite van Lith, Tom Steenblok, Lars Weekamp

Redactie

Majda Bekraoui, Olivier Gelling, Laurens Monster, Stef Talboo, Tom Steenblok, Sterre Wichelaar

Eindredactie

Gijs Brans, Robby Bender, Veronique van Dijk, Olaf Kemerink, Silvian Paauwe, Ashley van Velzen

Layout

Tom Steenblok

Webdesign

Meike Essenstam, Jelle Besseling, Nowa Ammerlaan

Webdesign

Meike Essenstam, Jelle Besseling, Nowa Ammerlaan

SEO

Kayleigh Hofstede

Logodesign

Meike Essenstam, Jelle Besseling

Cover

Tom Steenblok

Sociale media

Tom Steenblok

Hosting

Pinguin Hosting

Contact en inzendingen: redactie@weesparaat.nl

**‘Kapitalisme
draagt oorlog in zich,
zoals donkere wolken
de regen.’**

- Jean Jearés
